
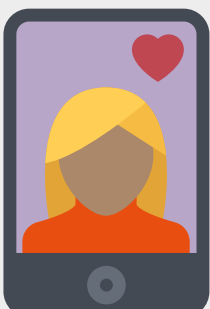


Lupp 2022

Lokal uppföljning av ungdomspolitiken

Karlsborgs kommun

ENKÄTFABRIKEN 



KARLSBORG



“Ta reda på vad elever/barn/ungdomar tycker och tänker i olika frågor. Fråga hur de skulle vilja ha det och hur det har det nu (...)”

- Tjej, högstadiet

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
Bakgrund och syfte	6
A. Bakgrundsfrågor	8
B. Fritid	12
C. Skola	28
D. Politik och samhälle	39
E. Trygghet	54
F. Hälsa	64
G. Arbete	82
H. Framtid	86
Referenslista	95



**Innehållet i rapporten
är färgkodat!**

Sammanfattning

Att ha kunskap om unga och deras livsvillkor är en viktig förutsättning för kommunernas arbete i alla förvaltningar och områden. Både barnkonventionen som nu är lag och Sveriges ungdomspolitik betonar vikten av att alla beslut som tas, som på något sätt rör barn och unga, alltid ska utgå från ett barn- och ungdomsperspektiv. I Sverige beslutade riksdagen år 2014 om en ny ungdomspolitik. Sveriges ungdomspolitiska mål är att alla ungdomar (mellan 13 och 25 år) ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Alla beslut som tas och insatser som genomförs rörande unga ska utgå från dessa mål. I det ungdomspolitiska handlingsprogrammet togs även tre prioriterade områden fram: ungdomars inflytande, egen försörjning och psykisk hälsa. En viss modifiering har gjorts sedan dess, och de nuvarande prioriterade områdena är: ungas etablering i arbets- och samhällslivet, ungas makt och delaktighet samt ungas fritid, organisering och välmående.

Vi rekommenderar att man läser hela rapporten för att få en mer heltäckande bild av ungdomarnas livsvillkor i Karlsborgs kommun. Några sammanfattade reflektioner presenteras dock här.

Fritiden i Karlsborgs kommun

Totalt sett svarar 86 % av ungdomarna i Karlsborg att de är nöjda med sin fritid. Totalt 65 % tycker även att det finns ganska eller väldigt mycket att göra på fritiden. Andelen killar som är nöjda med sin fritid och utbudet av aktiviteter har dock minskat sedan 2019, medan tjejer är ungefär lika nöjda som tidigare.

En av de aktiviteter som majoriteten av ungdomarna i Karlsborg sysselsätter sig med regelbundet är att streama film/serier, tittar på youtube, tv eller gå på bio. Att umgås med kompisar och att träna/idrotta/gymma är också vanligt bland ungdomarna. Det finns dock också vissa könsskillnader när det kommer till vad ungdomarna gör på sin fritid. Bland killarna svarar exempelvis 86 % att de spelar tv-spel, onlinespel eller data-spel minst en gång i veckan. Motsvarande andel bland tjejerna är lägre, 45 %. Tjejer svarar däremot i högre grad än killar att de håller på med foto, film, målar, skriver eller pysslar, dansar samt lyssnar på ljudböcker/poddar.

Resultatet i Karlsborgs kommun gällande vad ungdomarna gör minst en gång i veckan är i många fall likt rikssnittet. Ungdomarna i Karlsborg håller dock i högre grad än rikssnittet på med motorsport, mekar, EPA, A-traktor eller liknande.

Inflytande i skolan och kommunen

En majoritet av ungdomarna i Karlsborg vill vara med och bestämma om olika saker i skolan. Andelen som upplever att de får vara med och bestämma är lägre. Det som högst andel ungdomar (68–76 %) vill vara med och bestämma om är skolmaten. Samtidigt är skolmaten det som lägst andel ungdomar (8–18 %) anser att de får vara med och bestämma om. Andelen som anser att de får vara med och bestämma om olika saker i skolan har minskat i nästan samtliga frågor jämfört med år 2019.

Vad gäller ungdomarnas delaktighet i kommunen svarar totalt 26 % av ungdomarna att de vill vara med och påverka i frågor som rör kommunen vilket är en minskning sedan år 2019. Tjejer vill vara med och påverka i högre grad än killar. När det kommer till synen på möjligheterna att påverka uppger 24 % av ungdomarna att de har ganska eller mycket stora möjligheter att föra fram sina åsikter till dem som bestämmer i kommunen. Även detta är en minskning från år 2019. Tjejer ser något mindre positivt än killar på sina möjligheter att påverka.

Trygghet och utsatthet

I flera frågor om trygghet på olika platser har den upplevda tryggheten bland ungdomarna i Karlsborg ökat. Det är dock en något mindre andel tjejer som svarar att de oftast eller alltid känner sig trygga i skolan jämfört med år 2019. På frågan om ungdomarna har blivit utsatta för någon otrygg situation eller brott de senaste sex månaderna svarar störst andel att de har sett någon bli utsatt för misshandel eller våld. 13 % av killarna och 10 % av tjejerna har sett någon annan utsättas för detta. Därefter svarar en andel om 6–14 % att de själva har blivit hotade på sociala medier eller online. 4–10 % har utsatts för stöld. Det är en högre andel tjejer än killar som har blivit hotade på sociala medier/online, medan killar i högre grad än tjejer har utsatts för stöld.

Det framgår också att en andel om mellan 18–25 % har utsatts för mobbning (enstaka gånger eller under en längre period). Tjejer har utsatts i högre grad än killar. Över tid har dock andelen tjejer som utsatts för mobbning minskat. Av de som har utsatts för mobbning svarar majoriteten att det skett i skolan.

Tydliga skillnader i hälsa mellan kön

Liksom år 2019 framgår det i årets resultat att det finns tydliga skillnader i kön vad gäller hälsa. 81 % av killarna och 57 % av tjejerna svarar att de mår mycket eller ganska bra. Av årets resultat framgår det dock att killar mår sämre än år 2019, medan tjejer mår ungefär lika bra som tidigare. Könsskillnaderna är därmed mindre än år 2019.

Tjejer uppger också i högre grad än killar att de har regelbundna psykiska och somatiska besvär, som stress, nedstämdhet och huvudvärk. En majoritet av tjejerna, 57 %, uppger att de har känt sig stressade flera gånger i veckan eller oftare under de senaste sex månaderna. 25 % av killarna svarar detsamma. 34 % av tjejerna svarar att de har känt sig nedstämda flera gånger i veckan eller oftare under samma tidsperiod, bland killarna svarar 15 % detta. Besvär med nedstämdhet har även ökat sedan 2019, både bland tjejer och killar. Även stress har ökat bland tjejer. Störst andel av ungdomarna svarar att deras besvär troligtvis beror på skolarbete.

Få dricker alkohol och använder tobak

I resultatet framkommer även att få ungdomar i Karlsborg dricker alkohol, röker cigaretter och snusar, ett resultat som ligger i linje med rikssnittet. Däremot har snusning bland tjejer ökat från 0 % till 2 % jämfört med 2019, en trend som även ses i den nationella drogvaneyundersökningen och flera regionala undersökningar. Rökning har också ökat bland både tjejer och killar sedan 2019.

Bakgrund och syfte


Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors Lupp-undersökning har år 2022 genomförts i Karlsborgs kommun på högstadiet. Undersökningen genomfördes under hösten 2022 och insamlingen gjordes genom en webbenkät på skolorna. Insamlingen har skötts av kommunen och analys samt sammanställning har gjorts av Enkätfabriken på uppdrag av Karlsborgs kommun.

Lupp står för lokal uppföljning av ungdomspolitiken och startades av MUCF år 2001. Lupp är en enkät som ska ge kommuner, stadsdelar eller regioner kunskap om ungas situation. MUCF erbjuder enkäten för att stötta kommuner i utvecklingen av ungdomspolitiken. Meningen är att beslut som berör unga i kommuner ska bygga på aktuell kunskap om ungas situation, erfarenheter och åsikter. Lupp-enkäten erbjuds inom tre åldersgrupper: högstadiet 13-16 år, gymnasiet 16-19 år och unga vuxna 19-25 år.

Svarsfrekvens

Totalt har 191 elever av 222 på högstadiet svarat på undersökningen. Svarsfrekvensen är således 86 %.

I den här typen av skolundersökningar beror bortfallet ofta på att hela klasser inte har haft möjlighet att delta i enkäten eller att elever varit sjuka.



*Svarsfrekvensen
är 86% på
högstadiet*

Bortfallsanalys

För vissa frågor finns det internt bortfall, det vill säga att ungdomar på grund av olika anledningar valt att inte besvara en viss fråga i enkäten. Det rör sig oftast om några få procent, men varierar något mellan frågorna. Det kan exempelvis bero på att elever bedömt en fråga som irrelevant eller att det har rört sig om känsliga frågor. Detta är dock vanligt förekommande i undersökningar likt denna.

Analys

Enkätfabriken har analyserat och sammanställt resultaten för att i denna rapport ge en bild av ungdomarnas upplevelser. Rapporten innefattar först och främst statistik uppdelat på kön. Jämförelser, inte bara för kön utan även med avseende på andra faktorer, möjliggör en större förståelse för huruvida alla ungdomar har lika villkor och möjligheter i samhället. Denna kunskap är viktig för att kunna arbeta vidare med förändring och för att anpassa insatserna. Observera att nedbrytningar endast redovisas om minst 10 personer har svarat i den aktuella gruppen.

Rapporten innehåller även fördjupad analys i form av sambandsanalyser. Vad som är viktigt att tänka på är att en sambandsanalys inte säger något om orsaksförhållandet, det vill säga att vi kan inte se vad som orsakar vad. Denna form av analys visar endast hur variabler eller frågor samvarierar.

I enkäten finns en fråga om respondenternas könsidentitet. Utöver alternativen kille och tjej fanns även alternativet "annan könsidentitet". Att vi endast redovisar skillnader mellan de som identifierar sig som killar eller tjejer beror på att de som svarat "annan könsidentitet" är väldigt få till antalet.

Jämförelser med rikssnitt för Lupp 2022

I den löpande texten samt i tabeller berörs även jämförelser med rikssnittet för Lupp (de kommuner som genomfört Lupp år 2022). Rikssnittet är dock inget nationellt snitt för alla kommuner, utan innefattar endast de kommuner som deltog i Lupp år 2022. Trots att en sådan jämförelse har vissa brister kan det vara fördelaktigt att kunna se kommunens resultat i förhållande till en större kontext.

I rapporten tas rikssnittet upp i de utvalda frågor där det anses vara relevant att jämföra resultatet.

Läsanvisningar

Rapporten är indelad tematiskt i de områden som finns i Lupp-enkäten: A. Bakgrundsfrågor, B. Fritid, C. Skola, D. Politik och samhälle E. Trygghet, F. Hälsa, G. Arbete och H. Framtid.

För att göra materialet mer överskådligt tas de mest relevanta jämförelserna och nedbrytningarna fram. Vad som även kan vara viktigt att uppmärksamma är att en del svarsalternativ uteslutits i redovisningen. Detta har gjorts för att göra resultatet mer överskådligt. Observera också att vissa diagram redovisar resultatet totalt sett.

Notera även att maskinella avrundningar kan förekomma i rapporten. Det handlar då om enstaka procent.

A. Bakgrundsfrågor

Frågor om bakgrund och familj

I den första delen ställdes några frågor om ungdomarna och deras familj.

Som det framgår nedan är det något fler tjejer (52 %) än killar (42 %) som har svarat på Lupp-enkäten. Totalt sett svarar 14 % att de har en långvarig nedsatt funktion eller sjukdom.

I tabell A5 på nästa sida framgår det att bland ungdomarna som svarat är 87 % själva födda i Sverige.

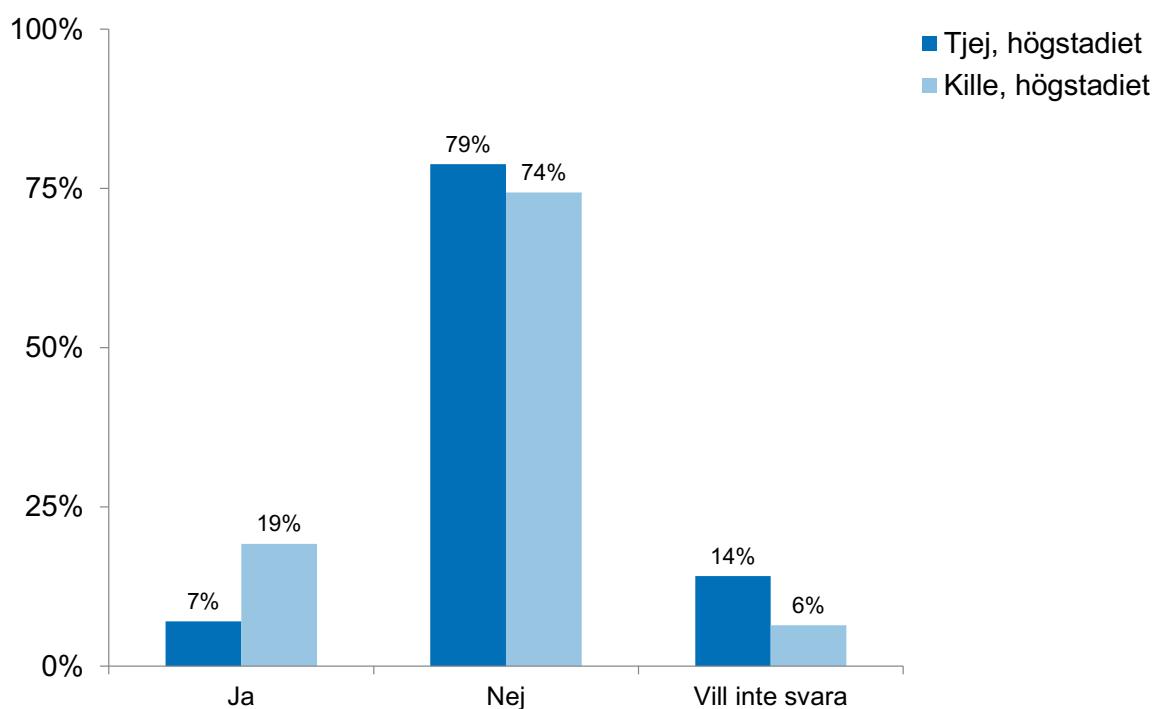
Om de svarande:

*14% totalt har en
långvarig nedsatt
funktion*

*52% tjejer
42% killar
6% annan könstillhörighet*

*74% Heterosexuella
3% Homosexuella
6% Bisexuella
17% Övrigt/annat/
vill ej svara*

A4. Har du någon sjukdom eller någon nedsatt funktion, som inte är tillfällig, och som innebär att du har svårigheter att delta i olika aktiviteter, t.ex. i skolan, med vänner eller på din fritid?



A5. Var är du och dina föräldrar födda?

	Sverige	Norden	Europa	Utanför Europa
Du själv	87%	2%	1%	10%
Förälder a	80%	4%	5%	11%
Förälder b	82%	3%	2%	12%

A5a. Du angav att du inte var född i Sverige. Hur länge har du bott här?

	Procent
10 år eller längre	9%
4-9 år	70%
0-3 år	22%

A6. Vad gör din/dina föräldrar huvudsakligen?

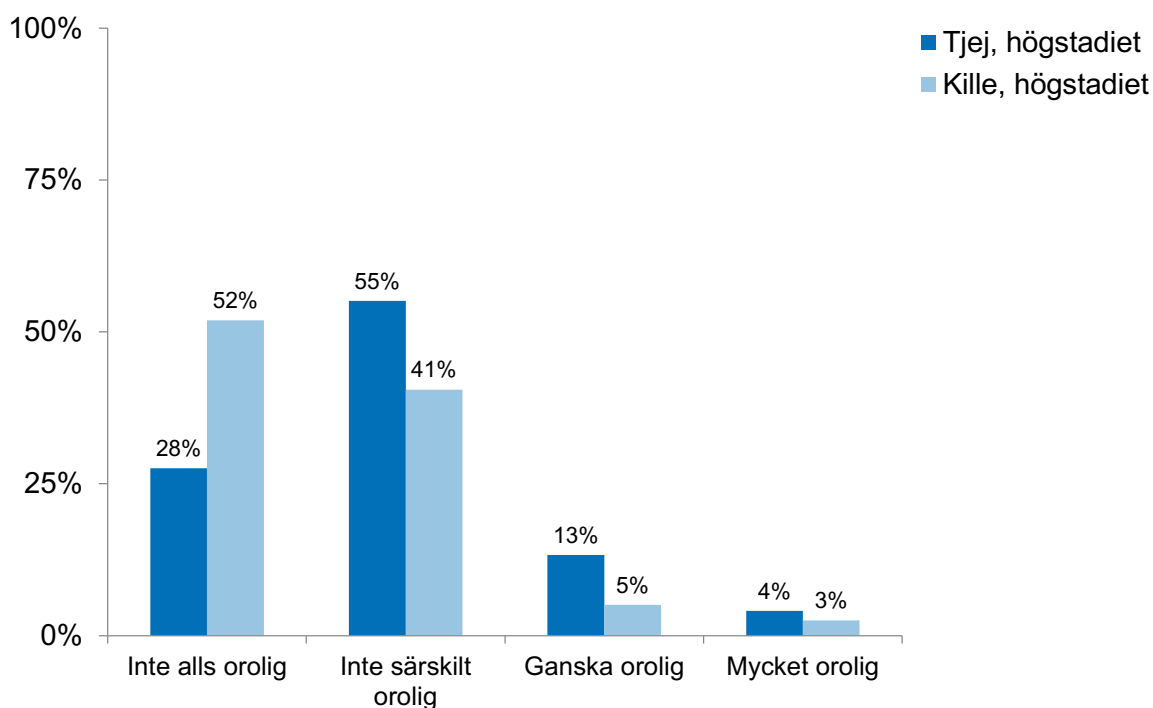
	Förälder a	Förälder b
Arbetar	86%	85%
Studerar	4%	2%
Föräldraledig	1%	2%
Arbetslös	4%	3%
Långtidssjukskriven/sjukpensionär	1%	1%
Ålderspensionär	1%	0%
Annat	2%	3%
Vet inte	2%	5%

Ekonomi

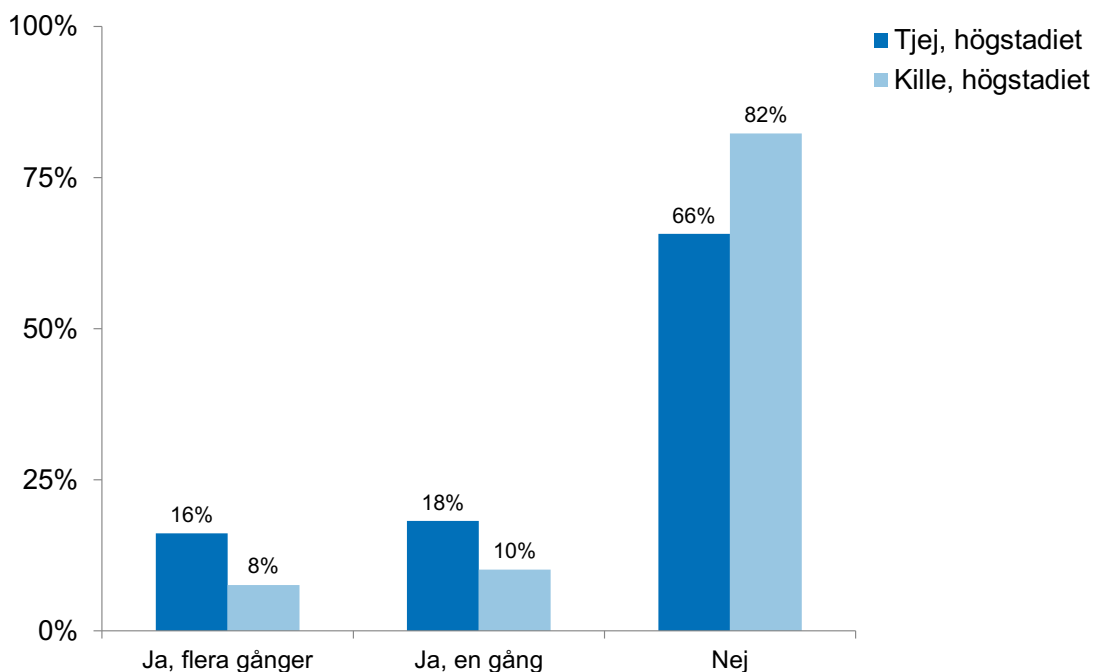
En majoritet av ungdomarna svarar att de inte är oroliga för sina föräldrars ekonomi, se diagram A7. Det är dock mellan 8-17 % som svarar att de är ganska eller mycket oroliga. Tjejer svarar i högre grad än killar att de är oroliga.

Vidare framgår det i diagram A8 att mellan 18-34 % av de unga svarar att det en eller flera gånger hänt att de inte kunnat göra eller köpa något som många andra i deras ålder gör eller köper, för att familjen inte haft råd.

A7. I vilken grad är du orolig för dina föräldrars ekonomi?

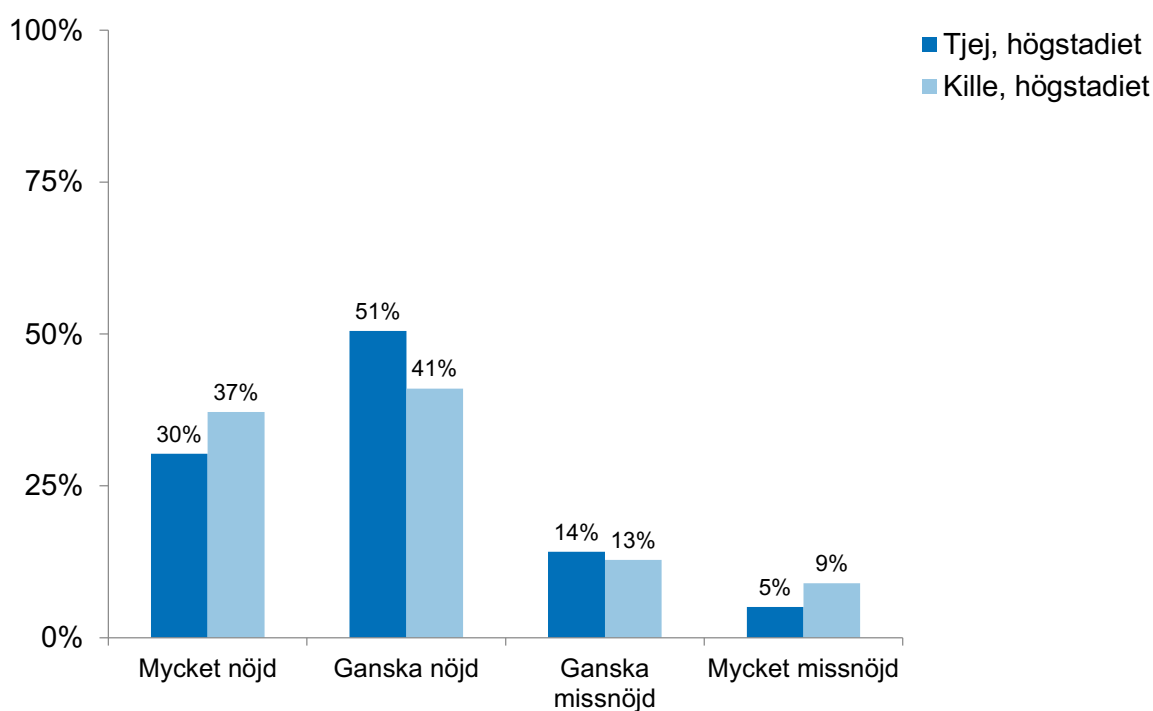


A8. Under de senaste sex månaderna, har det hänt att du inte kunnat göra något eller inte kunnat köpa något som många andra i din ålder gör eller köper för att din familj inte haft råd?



Ungdomarna svarade på en fråga om hur nöjda de är med sina pengar. Vad som framgår i diagram A9 är att en majoritet av ungdomarna är ganska eller mycket nöjda med sina pengar. Nöjdheten skiljer sig inte speciellt mycket mellan könen.

A9. Hur nöjd är du med dina pengar?





"En plats för ungdomar att "hänga" på, till exempel ett café. Vi har en fritidsgård men den är svåråtkomlig under skolreningen och är stängd kvällar och helger."

– Tjej i högstadiet om vilka fritidsaktiviteter som saknas i kommunen

B. Fritid

Inom området fritid ställs frågor om hur ungdomarna uppfattar sin fritid, hur mycket det finns att göra på fritiden i kommunen samt hur ofta de deltar i olika typer av kultur- och fritidssysselsättningar.

Kommunens eller samhällets ansvar när det kommer till ungas fritid handlar dels om att erbjuda ett utbud med många olika möjligheter för olika åldrar och intresseinriktningar och dels om att bevaka tillgängligheten samt se till att ingen utestängs från en stimulerande och meningsfull fritid. Forskning och tidigare studier visar dock att vissa grupper av ungdomar i lägre grad deltar i olika typer av fritidsaktiviteter. Bland annat framgår det att utrikes födda tjejer, unga med funktionsnedsättning, unga hbtq-personer och unga med begränsade ekonomiska resurser i lägre grad är aktiva i fritidsverksamheter och föreningar.¹

En studie från MUCF år 2020 visar också att det är vanligare att unga utrikesfödda, unga hbtq-personer samt unga tjejer upplever olika hinder för att delta i fritidsaktiviteter. I samma studie finner man också att var tredje ung med funktionsnedsättning och var fjärde ung hbtq-person avstår från fritidsaktiviteter av rädsla för att bli dåligt bemötta.²

1 MUCF 2014: Fokus 14 - Om ungas fritid och organisering

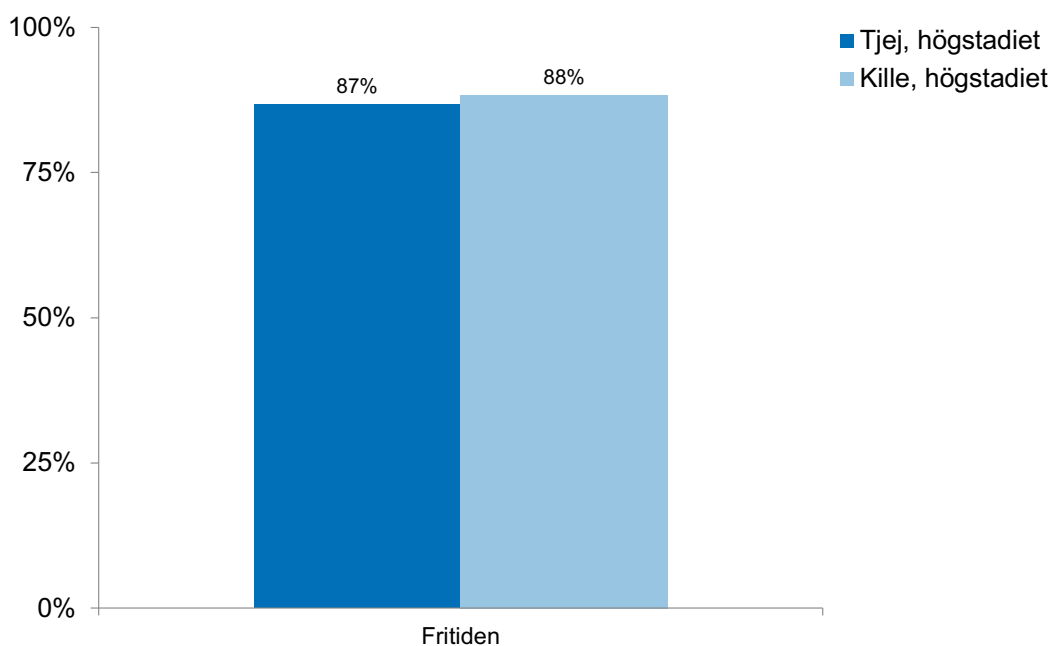
2 MUCF 2020: Ungas rätt till en meningsfull fritid – tillgång, trygghet och hinder

Nöjdhet med fritiden

I diagram B0 nedan redovisas andelen nöjda med sin fritid i Karlsborgs kommun. Totalt 86 % svarar att de är ganska eller mycket nöjda med sin fritid. Resultatet är på en liknande nivå bland tjejer och killar, och på en liknande nivå som rikssnittet för Lupp 2022.

I diagram B0b på följande sida kan vi se att andelen nöjda från år 2019 har minskat bland killar.

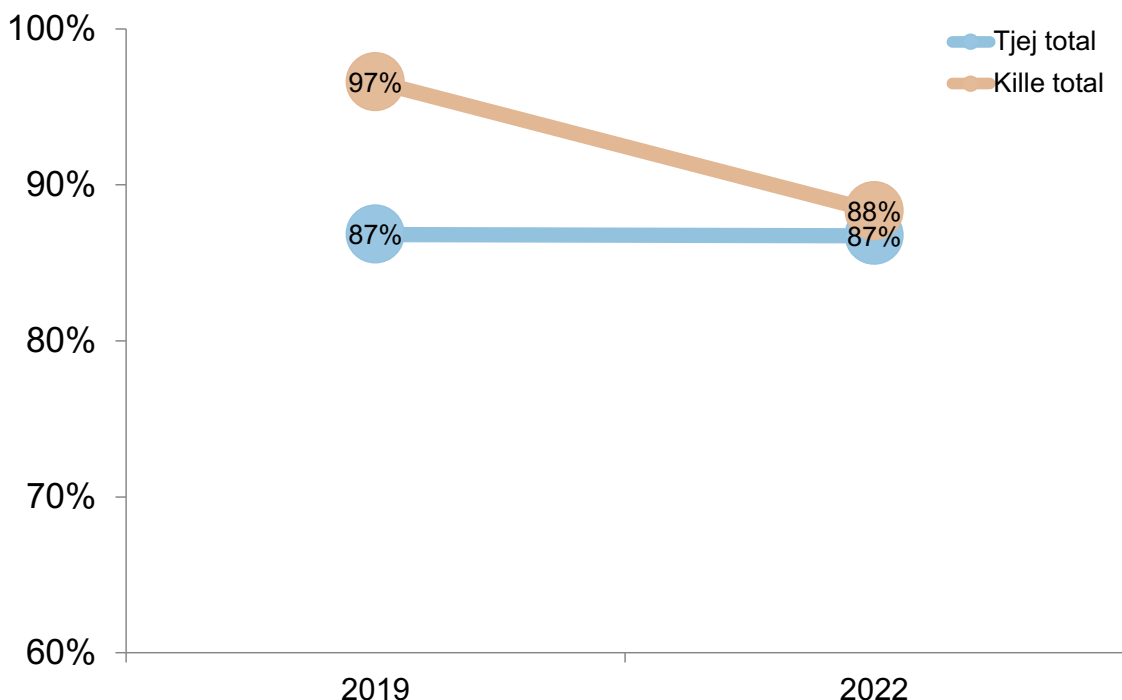
**B0. Hur nöjd eller missnöjd är du med ditt liv när det kommer till din fritid?
Andel som svarat "mycket nöjd" eller "ganska nöjd"**



B0a. Andel nöjda med sin fritid: Jämförelse med rikssnittet

Karlsborgs kommun högstadiet	Riket högstadiet
86%	89%

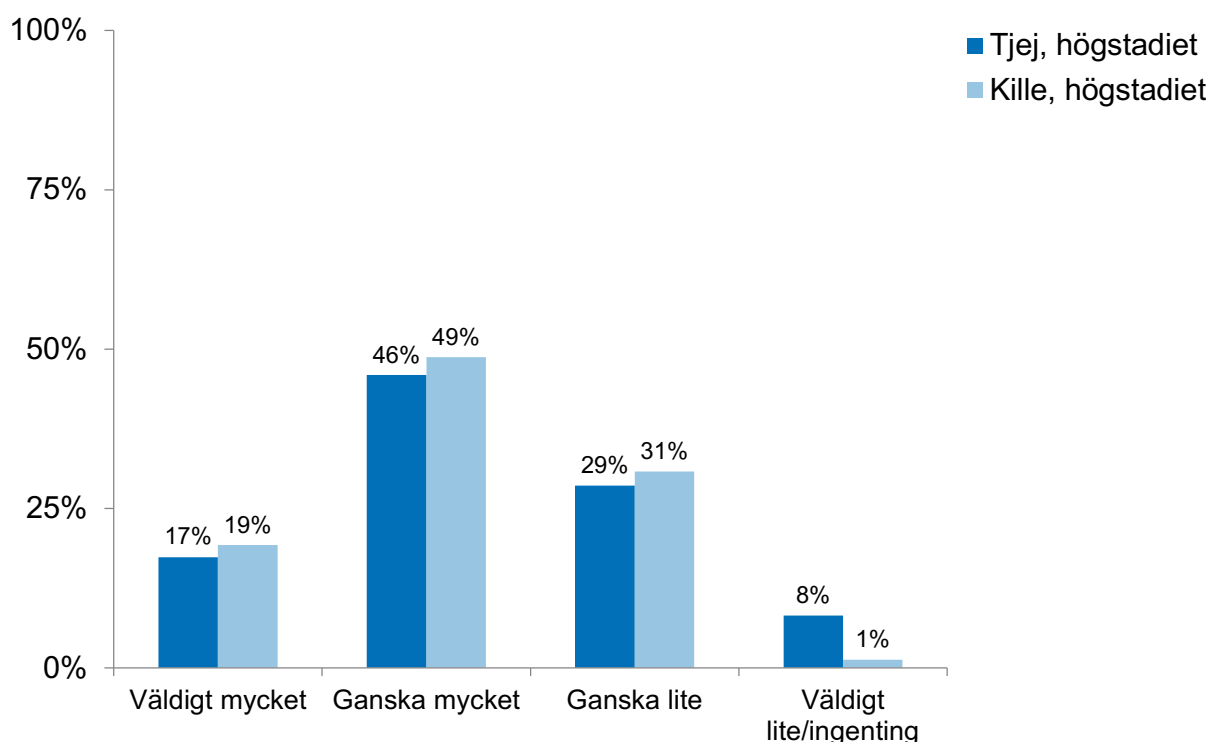
B0b. Andel nöjda med sin fritid: jämförelse över tid



Utbud av fritidsaktiviteter

När det handlar om utbudet av fritidsaktiviteter i kommunen eller hur mycket det finns att göra så framkommer i diagram B1 att majoriteten är nöjda med utbudet. Vi ser också att tjejer och killar är ungefär lika nöjda med utbudet. Det är dock en högre andel tjejer än killar som svarar att det finns väldigt lite/ingenting att göra.

B1. Hur mycket eller lite tycker du att det finns att göra på fritiden?



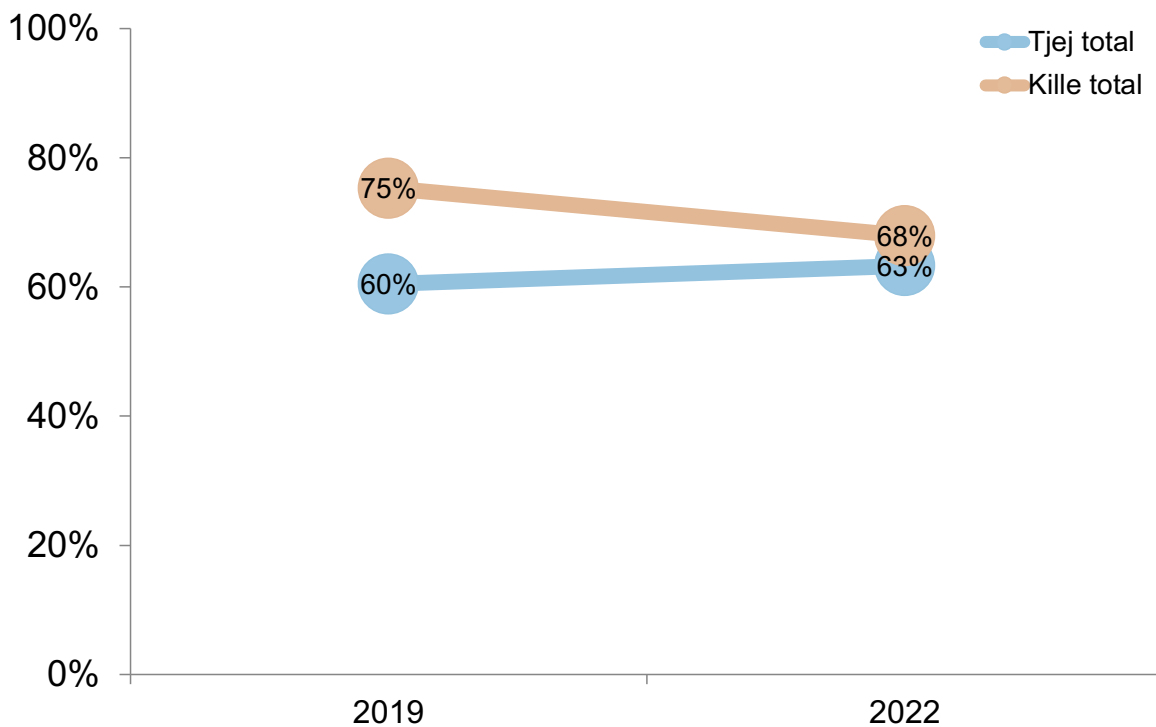
I jämförelse med rikssnittet framgår det att ungdomarna i Karlsborg är mindre nöjda med utbudet av fritidsaktiviteter, se tabell B1a.

Över tid har andelen killar som är nöjda med hur mycket det finns att göra på fritiden minskat.

B1a. Andel som svarat att det finns "väldigt mycket" eller "ganska mycket" att göra på fritiden: jämförelse med rikssnittet

Karlsborgs kommun högstadiet	Riket högstadiet
65%	73%

B1b. Andel som svarat att det finns "väldigt mycket" eller "ganska mycket" att göra på fritiden: jämförelse över tid

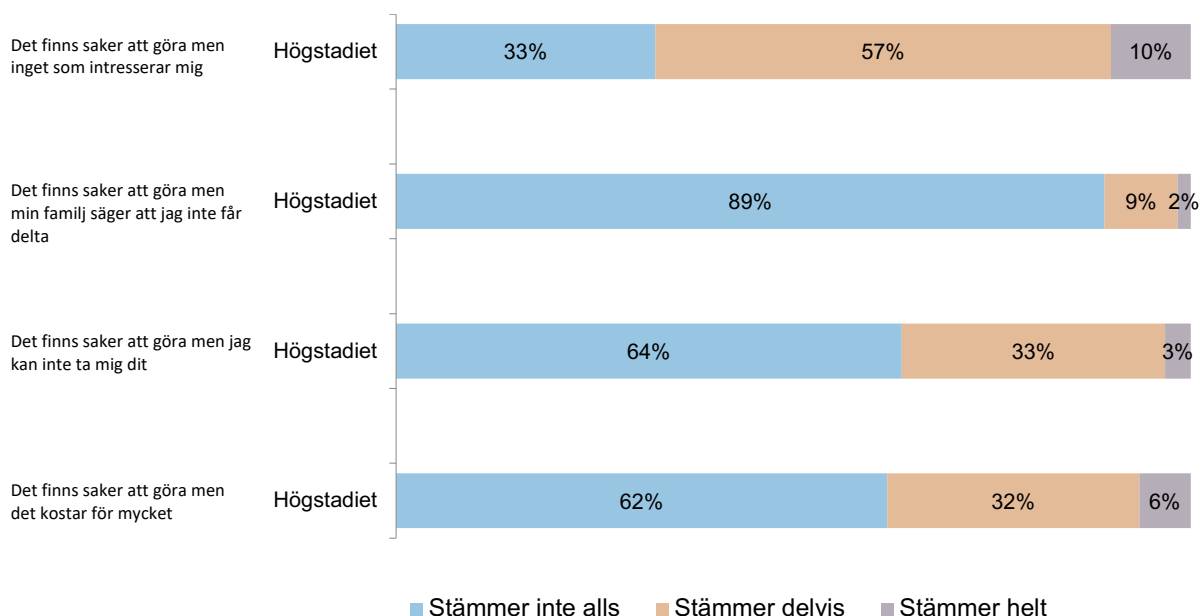


Orsaker till att avstå från fritidsaktiviteter

Ungdomarna fick ta ställning till några påståenden om fritidsutbudet. I diagram B2 nedan ser vi att det hinder som flest svarar stämmer helt eller delvis är att det finns saker att göra men inget som intresserar dem (67 %). Lägst andel instämmer i att det finns saker att göra men deras familj säger att de inte får delta (11 %).

Jämfört med rikssnittet svarar unga i Karlsborg i något högre grad att flera påståendena inte stämmer alls. Skillnaden är störst i påståendet "Det finns saker att göra men det kostar för mycket". En liknande andel i Karlsborg som i rikssnittet svarar dock att det inte stämmer alls att det finns saker att göra men inget som intresserar dem.

B2. Hur stämmer dessa påståenden in på dig?



B2a. Andel som svarat "stämmer inte alls" jämförelse med rikssnittet

	Karlsborgs kommun högstadiet	Riket högstadiet
Det finns saker att göra men inget som intresserar mig	33%	36%
Det finns saker att göra men min familj säger att jag inte får delta	89%	85%
Det finns saker att göra men jag kan inte ta mig dit	64%	60%
Det finns saker att göra men det kostar för mycket	62%	55%

Vad ungdomarna gör och hur ofta

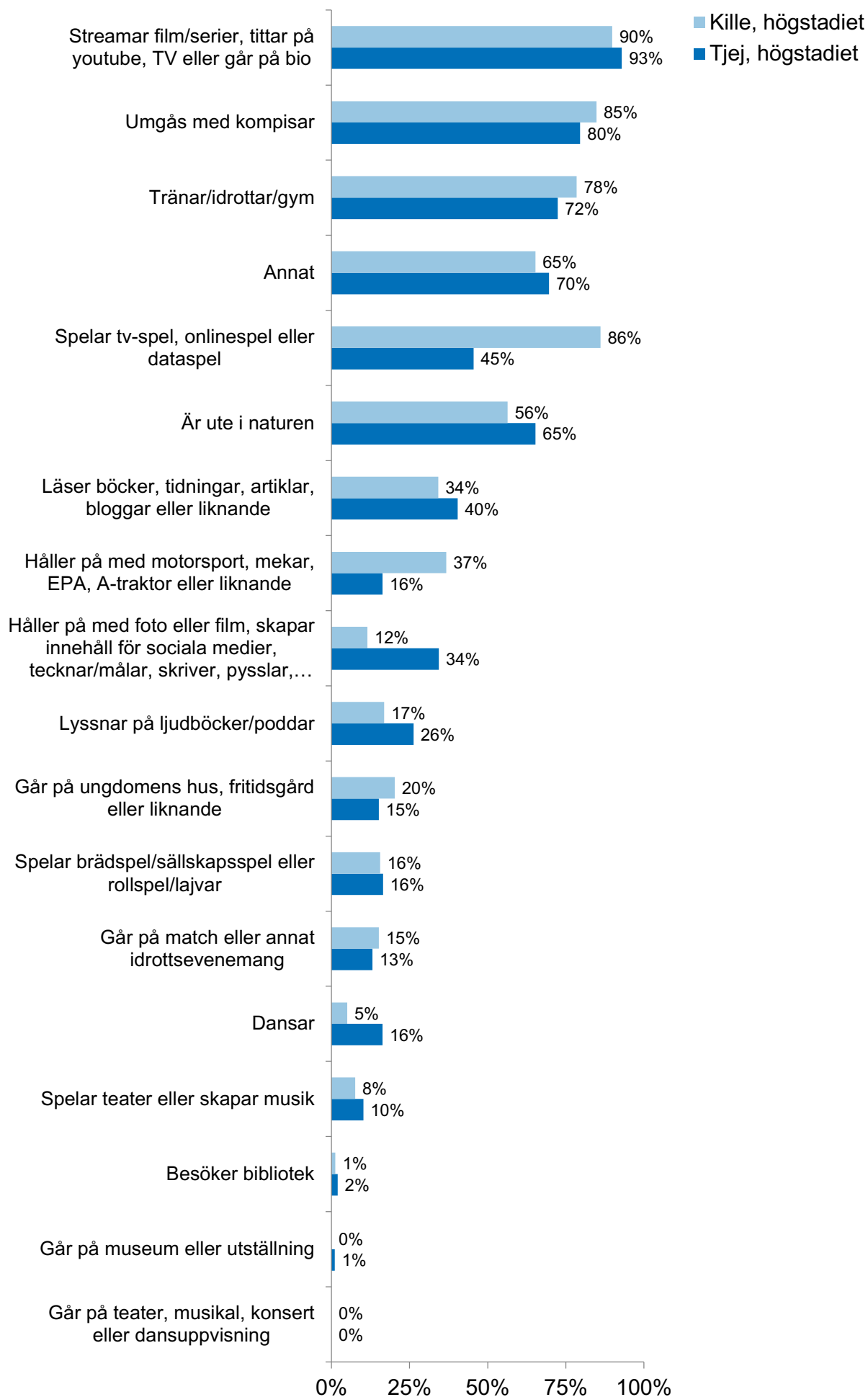
I diagram B3 redovisas vilka aktiviteter ungdomarna i Karlsborg regelbundet (minst en gång i veckan) sysselsätter sig med. Vad som framgår är att en hög andel, 90 % av killarna och 93 % av tjejerna, streamar film/serier, tittar på youtube, tv eller går på bio regelbundet. Umgås med kompisar och träning/idrott/gym är också vanligt bland ungdomarna. Mellan 80-85 % svarar att de brukar umgås med sina kompisar en gång i veckan eller oftare, och 72-78 % brukar träna/idrotta lika ofta.

Det finns dock också vissa könsskillnader, exempelvis avseende andelen som brukar spela tv-spel, onlinespel eller dataspel. Bland killarna svarar 86 % att de spelar tv-spel, onlinespel eller data-spel minst en gång i veckan. Motsvarande siffra för tjejerna är 45 %. Killar (37 %) svarar även i högre grad än tjejer (16 %) att de håller på med motorsport, mekar, EPA, A-traktor eller liknande.

Tjejer svarar däremot i högre grad än killar att de håller på med foto, film, målar, skriver eller pysslar samt lyssnar på ljudböcker/poddar och dansar.

Resultatet i Karlsborgs kommun gällande vad ungdomarna gör minst en gång i veckan är i många fall likt rikssnittet för Lupp 2022, se tabell B3a på sida 19. Det som skiljer sig mest är att ungdomarna i Karlsborg i lägre grad går på match eller andra idrottsevenemang, men i högre grad håller på med motorsport, mekar, EPA, A-traktor eller liknande.

B3. Hur ofta gör du följande saker på din fritid? Andel som svarat "en gång i veckan" eller oftare

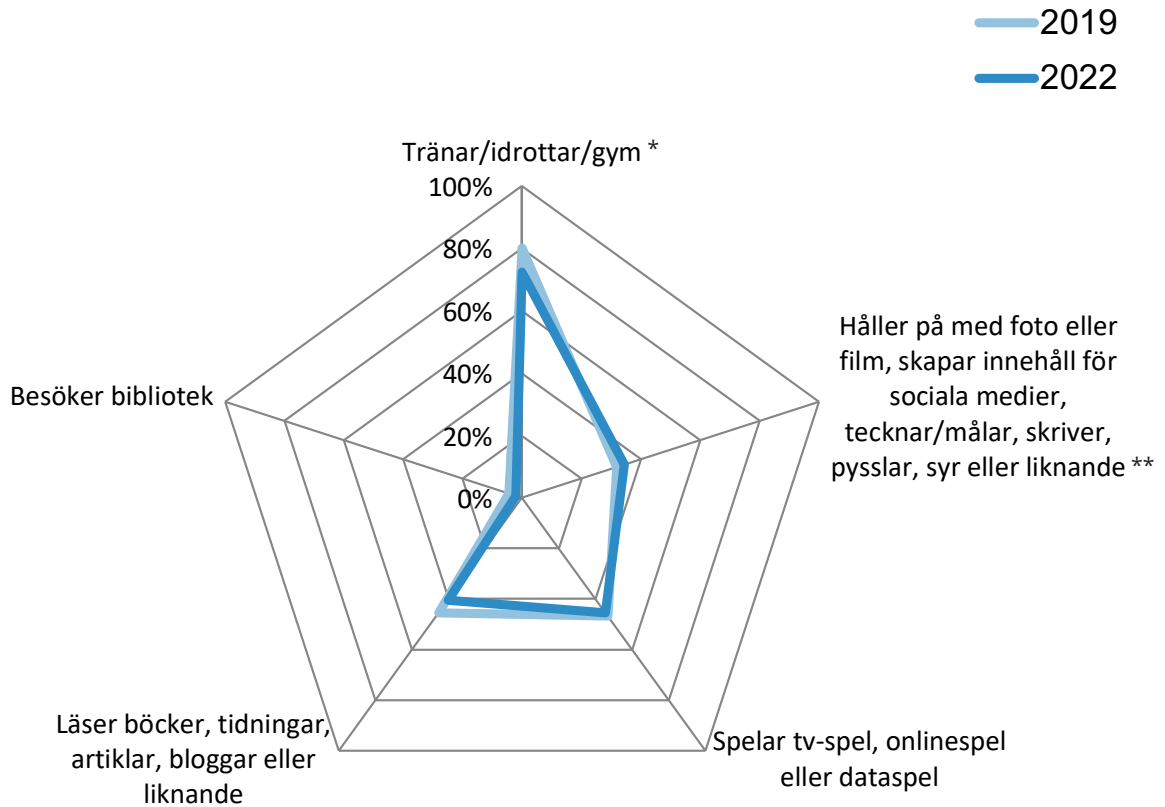


B3a. Fritidsaktiviteter minst en gång i veckan, jämförelse med rikssnittet

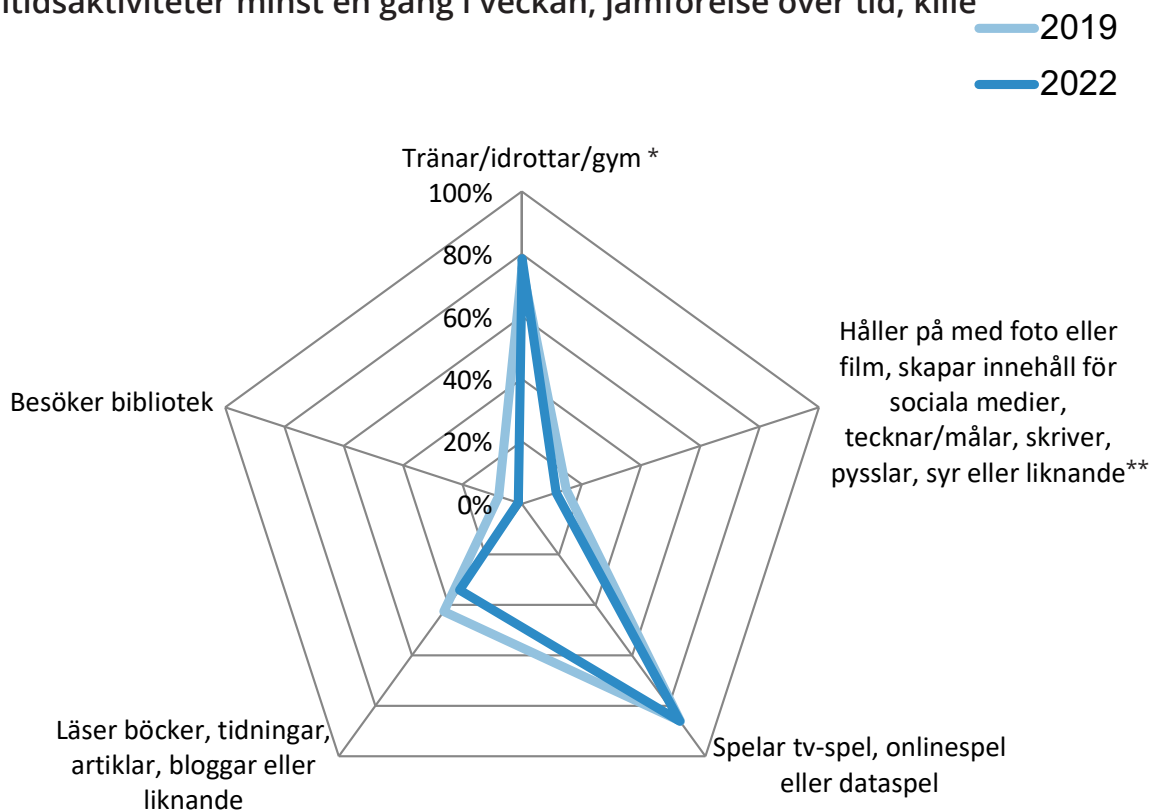
	Karlsborgs kommun högstadiet	Riket högstadiet
Tränar/idrott/gym	74%	78%
Håller på med foto eller film, skapar innehåll för sociala medier, tecknar/målar, skriver, pysslar, syr eller liknande	27%	29%
Spelar tv-spel, onlinespel eller dataspel	65%	68%
Läser böcker, tidningar, artiklar, bloggar eller liknande	39%	42%
Besöker bibliotek	3%	6%
Är ute i naturen	60%	61%
Går på ungdomens hus, fritidsgård eller liknande	17%	17%
Går på teater, musikal, konsert eller dansuppvisning	1%	2%
Går på museum eller utställning	2%	1%
Går på match eller annat idrottsevenemang	15%	26%
Dansar	12%	16%
Spelar teater eller skapar musik	10%	13%
Spelar brädspel/sällskapsspel eller rollspel/lajvar	17%	19%
Streamar film/serier, tittar på youtube, TV eller går på bio	90%	91%
Lyssnar på ljudböcker/poddar	23%	24%
Håller på med motorsport, mekar, EPA, A-traktor eller liknande	25%	12%
Umgås med kompisar	81%	84%
Annat	67%	57%

I diagrammen på nästa sida redovisas resultatet för några av aktiviteterna över tid. Vad som framgår är att andelen som läser minst en gång i veckan har minskat något bland tjejerna från år 2019. Även andelen tjejer som tränar/idrott/gymmar har minskat något. Andelen som läser har även minskat bland killarna, och även andelen killar som besöker bibliotek har minskat.

B3b. Fritidsaktiviteter minst en gång i veckan, jämförelse över tid, tjej



B3c. Fritidsaktiviteter minst en gång i veckan, jämförelse över tid, kille



*Före 2022 löd formuleringen "Tränar/idrottar".

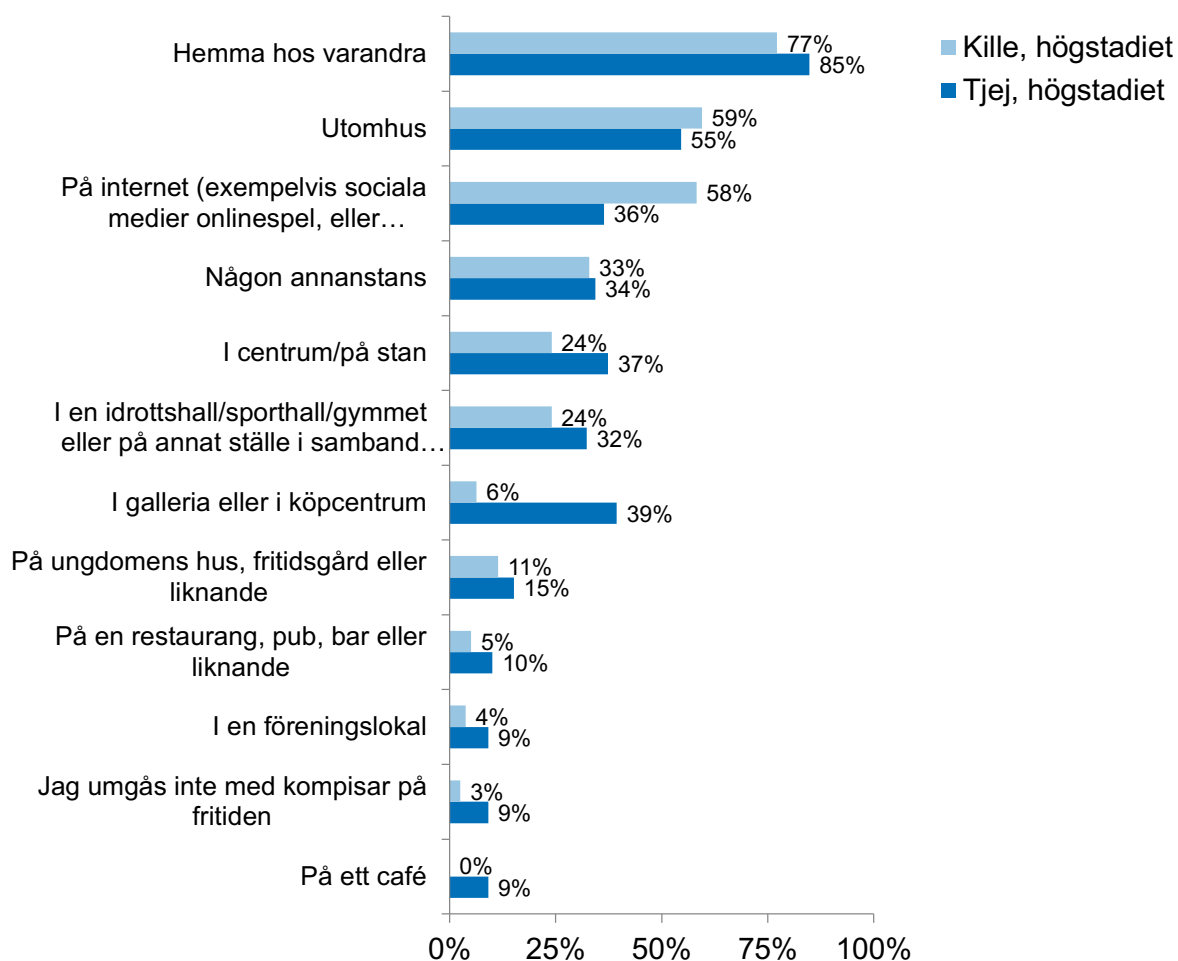
**Före 2022 löd formuleringen "Håller på med foto, film, tecknar, målar, skriver, pysslar, syr eller liknande".

Var ungdomarna träffas

Vad gäller var ungdomarna brukar träffa sina kompisar på fritiden är det vanligast att träffas hemma hos varandra. En hög andel av tjejerna (85 %) svarar att de brukar träffa sina kompisar hemma hos varandra. Bland killarna är motsvarande andel något lägre på 77 %. Näst vanligast är att träffas utomhus.

En större andel killar (58 %) än tjejer (36 %) anger att de brukar träffas på internet. En klart större andel tjejer (39 %) än killar (6 %) träffas däremot i galleria eller i köpcentrum.

B4. När du träffar dina kompisar på fritiden, var brukar ni då vara?



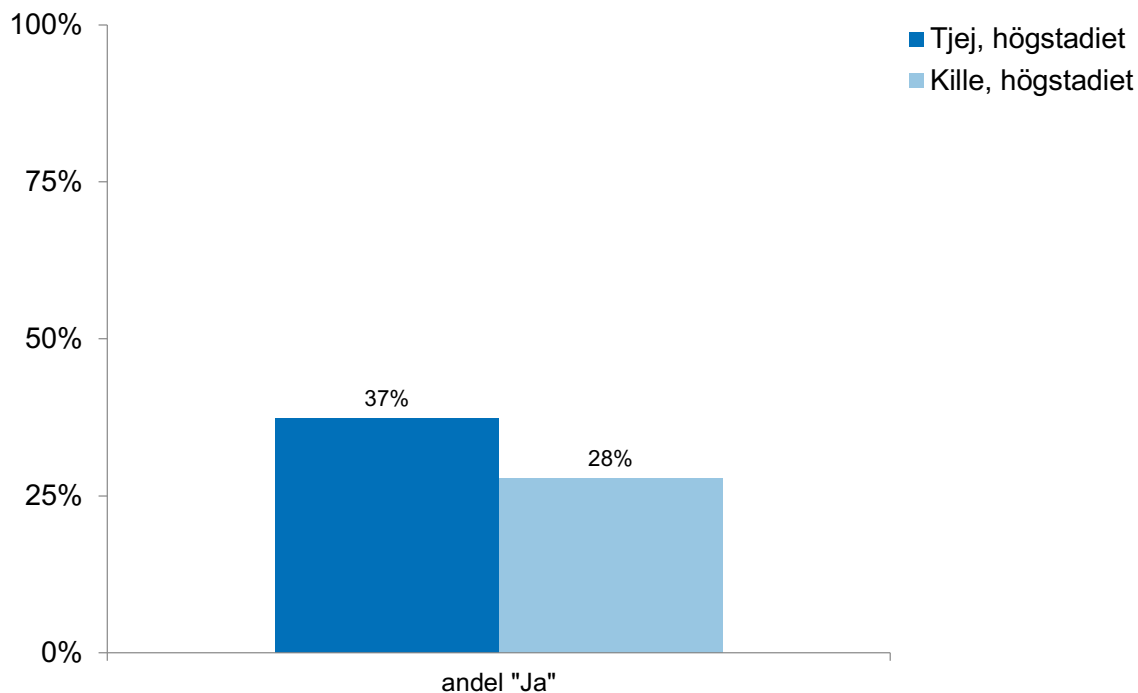
Saknas fritidsaktiviteter?

Ungdomarna svarade på en fråga om det saknas fritidsaktiviteter där de bor, se diagram B5 på följande sida. Tjejer svarar i högre grad (37 %) än killar (28 %) att det saknas fritidsaktiviteter.

Vid en jämförelse med rikssnittet ser vi att ungdomarna i Karlsborgs kommun saknar fritidsaktiviteter i något högre grad än genomsnittet för Lupp 2022.

Andelen som saknar fritidsaktiviteter har sedan år 2019 ökat bland tjejer och minskat något bland killar, se diagram B5b på följande sida.

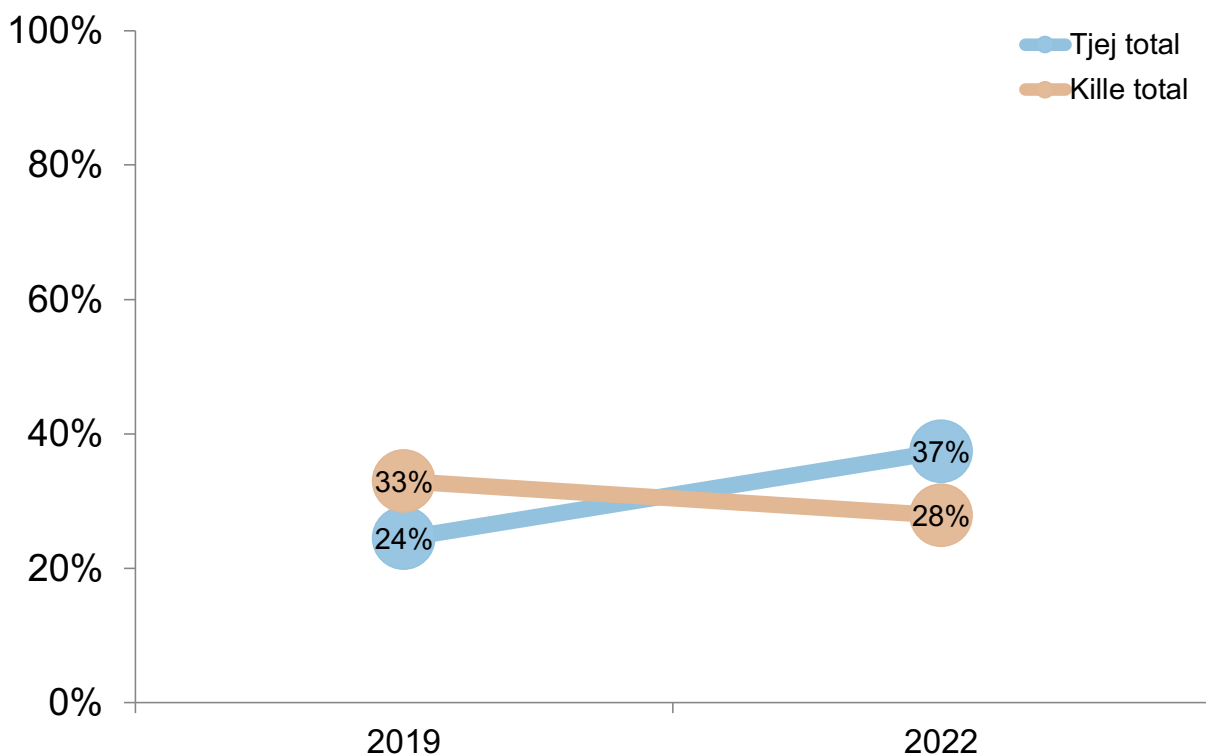
B5. Tycker du att det saknas fritidsaktiviteter där du bor?



B5a. Andel som saknar fritidsaktiviteter: Jämförelse med rikssnittet

Karlsborgs kommun högstadiet	Riket högstadiet
32%	27%

B5b. Andel som saknar fritidsaktiviteter: Jämförelse över tid



Vilka aktiviteter som saknas

B5c. Vad är det för fritidsaktiviteter du saknar?

Ungdomarna kunde även i fritext skriva vad för fritidsaktiviteter de saknar. Flera av ungdomarna nämner att de vill ha mer att göra generellt i Karlsborg. Det är även flera som kommenterar att de saknar olika sporter, till exempel fotboll, handboll, gymnastik, hockey och motorsport. Ett par ungdomar kommenterar också att de vill utöva konst, exempelvis målning. Mer kultur efterfrågas också i form av bibliotek, utställningar, musik och teater.

Mötesplatser av olika slag önskas också av flera ungdomar. Det som främst efterfrågas är någonstans där de kan umgås med sina vänner. Caféter och restauranger samt shopping tas också upp av ungdomarna.

"Finns bara inte så mycket att göra, något café hade vart kul."

– Kille, högstadiet

"Mer möjligheter till kultur relaterade aktiviteter, utställningar, musik, teater osv."

–Tjej, högstadiet

"Kanske någon shopping."

– Kille, högstadiet

"Aktiviteter där ungdomar med motorsportintresse kan delta, motorgård eller liknande."

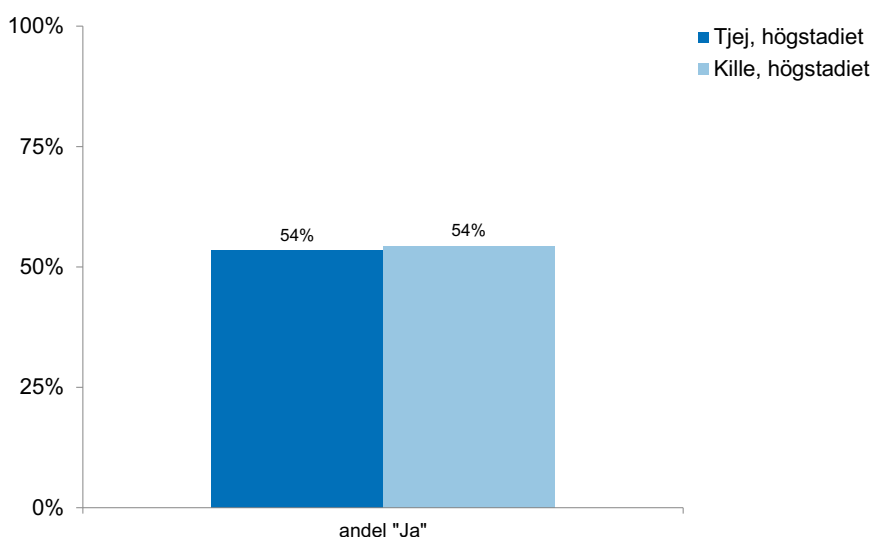
–Tjej, högstadiet

Medlemskap i föreningar

Flertalet studier visar att föreningsengagemanget bland unga minskat över tid. I en rapport från MUCF 2014 framkommer att föreningslivet i Sverige inte når en lika stor andel unga som det tidigare gjort. Unga är även i lägre utsträckning med i flera föreningar. Ju äldre undersökningsgruppen är bland 10–19 åringar, i desto högre grad gäller detta.¹ I Karlsborgs kommun svarar totalt 52 % av högstadieungdomarna att de är medlemmar i någon förening.

Andelen högstadieungdomar i Karlsborg som är föreningsmedlemmar är något lägre än rikssnittet. Andelen som är föreningsmedlemmar har även minskat från år 2019, se diagram B5b på följande sida.

B6. Är du medlem i någon förening? Andel "ja"

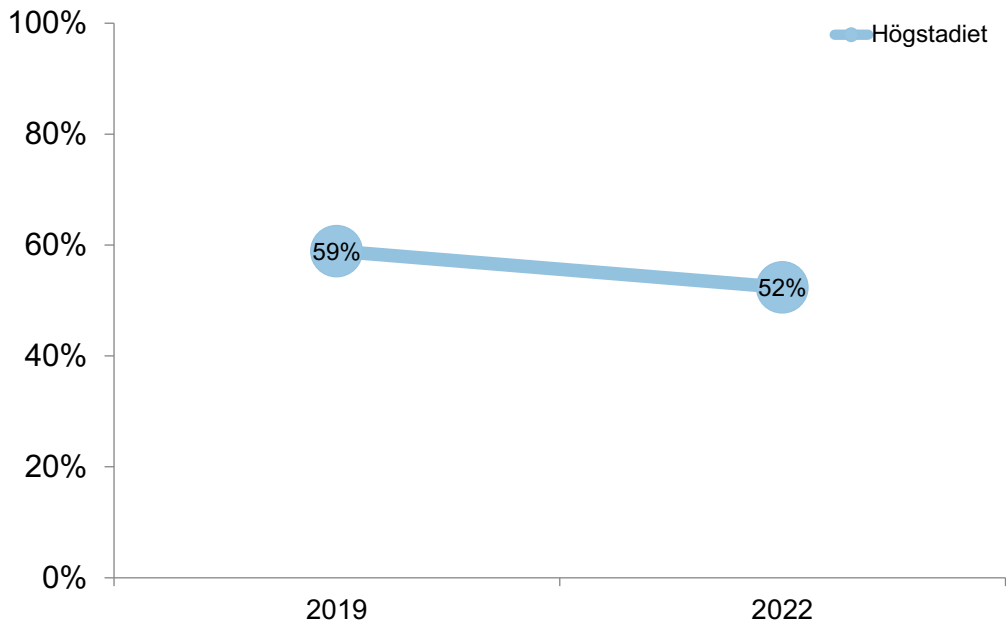


B6a. Andel som svarat att de är föreningsmedlemmar: Jämförelse med rikssnittet

Karlsborgs kommun högstadiet	Riket högstadiet
52%	56%

¹ MUCF 2014: Fokus 14 - Om ungas fritid och organisering

B5b. Andel som är medlem i en förening: Jämförelse över tid



Fördjupat om ungas fritid

"Fritid" är ett av Karlsborgs valda fördjupningsområden i årets Lupp-undersökning och frågorna om fritidsutbudet i kommunen har därför analyserats fördjupat. I Karlsborg ser vi att majoriteten av ungdomarna är nöjda med sin fritid. Vi ser dock också att en andel om 32 % av killarna och 37 % av tjejerna tycker att det finns ganska lite eller väldigt lite/ingenting att göra på fritiden. 67 % svarar även att det stämmer helt eller delvis att det finns saker att göra men inget som intresserar dem.

Fritiden är en betydelsefull tid för ungdomarna och forskning visar att fritidsaktiviteter har många positiva effekter, bland annat för den sociala utvecklingen och den psykiska hälsan. Forskning visar att en fysiskt aktiv fritid samvarierar tydligt med en bättre hälsa och en högre livskvalitet. Även nöjdhet med fritidssituationen har ett samband med ungas hälsa och livskvalitet generellt.¹ Även MUCF konstaterar att möjligheten till en meningsfull fritid är en faktor som är betydelsefull för ungas hälsotillstånd. Unga som upplever att de har lagom med fritid har lägre risk att ha symptom på psykisk ohälsa jämfört med de som upplever att de har för lite eller för mycket att göra på fritiden.² Fritidsaktiviteter tillsammans med andra jämnåriga kan också innebära en betydelsefull gemenskap för många barn och unga. Civilsamhället utgör dessutom ett viktigt skyddsnät för många som lever i utsatthet i hemmet eller i skolan.³

Eftersom ungas fritid är ett prioriterat område i Karlsborgs kommun har vi i detta fördjupningsområde tittat på vilka bakgrundsfaktorer och frågor som samvarierar med ungas missnöje med fritidsutbudet. Att förstå vilka faktorer som samvarierar med ungas syn på sin fritid kan stötta kommuner i arbetet med att utveckla fritidsområdet. Vad som är viktigt att komma ihåg är dock att sambandsanalyserna inte säger något om orsakssamband.

Ekonomi

En av de bakgrundsfaktorer som samvarierar med ungas syn på fritidsutbudet i Karlsborgs kommun är ekonomiska förutsättningar. Vad som framgår är att de ungdomar som är missnöjda med utbudet av fritidsaktiviteter i högre grad än övriga svarar att de är missnöjda med sin ekonomi och oroar sig över sina föräldrars ekonomi. Vi har också tagit fram ett index för att analysera gruppen unga som kan vara mer resurssvaga⁴. Vad sambandsanalyserna visar är att resurssvaga unga är mindre nöjda än övriga med sin fritid och utbudet av aktiviteter. De svarar även i högre utsträckning än övriga ungdomar att det stämmer helt eller delvis att det finns saker att göra men att det kostar för mycket. Däremot svarar de i liknande grad att det finns saker att göra men inget som intresserar dem. Resurssvaga unga är även föreningsmedlemmar i lägre grad än övriga. Ekonomiska förutsättningar kan således vara ett hinder för att ungdomar i Karlsborg ska kunna ha en meningsfull fritid.

**Ekonomiska
förutsättningar
samvarierar tydligt
med ungas fritids-
situation**

¹ Stockholms stad 2015: Jämlig fritid, bättre framtid: Om unga stockholmarnas fritidsvillkor

² MUCF 2020: Ungas rätt till en meningsfull fritid

³ Bris 2020: "Hållbara liv: Om barnets rättigheter, barns uppväxtvillkor och samhällets ansvar"

⁴ De som svarat att de är mycket eller ganska missnöjda med sin egen ekonomi, att de är mycket eller ganska oroliga för sina föräldrars ekonomi och/eller att det hänt att de inte kunnat köpa saker som många andra i deras ålder gör

Hälsa

En ytterligare faktor som tydligt samvarierar med frågorna om fritid är ungas hälsotillstånd.

Sambandsanalyser visar att de ungdomar som är missnöjda med fritidsutbudet i

Karlsborg bedömer sin hälsa som sämre än

de som är nöjda. Bland de som tycker att det finns ganska lite eller väldigt lite/ingen-
ting att göra på fritiden skattar 49 % sin hälsa som mycket eller ganska bra, jämfört

med 73 % bland de som är nöjda. De som är missnöjda med utbudet av aktiviteter

svarar också i högre grad att de har regelbundna psykosomatiska besvär, som stress

och nedstämdhet, flera gånger i veckan eller oftare. Bland de som är missnöjda med
fritidsutbudet känner sig exempelvis 62 % stressade flera gånger i veckan eller i stort
sett varje dag, att jämföra med 36 % bland övriga. Hälsa samvarierar således tydligt
med ungas fritidssituation.

***Unga som är missnöjda
med fritidsutbudet mår
sämre än övriga unga***

De som är ointresserade av fritidsutbudet

Vi har även tittat på gruppen unga som svarat att det stämmer helt eller delvis att det
finns saker att göra på fritiden men att det inte intresserar dem. Vad som framgår är
att de som svarat detta även är mindre nöjda med utbudet av fritidsaktiviteter. Det
finns även vissa skillnader mellan de som svarat att de är ointresserade och övriga när
det kommer till deras fritidsvanor. Vad som framgår är att de som är ointresserade av
fritidsutbudet är föreningsmedlemmar i klart lägre grad än övriga. De uppger även i
lägre grad att de tränar/idrottar/gymmar, och träffar i lägre utsträckning sina kompi-
sar i samband med idrott. I övrigt syns endast mindre skillnader avseende ungdomar-
nas fritidsvanor.

Övriga skillnader

Det finns även vissa skillnader mellan de unga som svarat att de har en funktionsned-
sättning eller långvarig sjukdom och de som inte har det när det kommer till ungas
syn på fritiden. Vad vi ser är att unga med en funktionsnedsättning eller långvarig
sjukdom är mindre nöjda med fritidsutbudet, men i liknande grad svarar att det finns
saker att göra men inget som intresserar dem.



"(...) det är så mycket som ska göras på så kort tid. ibland har vi 4 läxor och 2 prov i veckan. det är inte bra för oss vi måste få tid att lära oss saker."

- Tjej, högstadiet

C. Skola

Enligt en forskningssammanställning av Skolinspektionen bygger framgångar i skolan och undervisningen bland annat på ett tydligt pedagogiskt ledarskap från lärarens sida, goda relationer mellan lärare och elever, samt att själva lärandemiljön i skolan är trygg och stödjande för eleverna.¹

Det tas också upp att det behöver finnas tilltro till varje elevs förmåga samt att skolan måste anpassa undervisningen efter varje elev.

De senaste åren har det kommit en rad publikationer gällande jämställdhet i skolan. Det är nämligen så att killars skolresultat är avsevärt sämre än tjejers, vilket bland annat förklaras med begränsande normer kring maskulinitet.² Därutöver har det kommit studier som visar att tjejer är mindre trygga i skolan, mår sämre och är mer utsatta för bland annat trakasserier och övergrepp. Flera studier pekar på att lösningen på dessa problem är ett aktivt jämställdhetsarbete i skolorna, där man kontinuerligt utmanar destruktiva normer.³

För att alla elever ska tillförsäkras en utbildning av hög kvalitet där skolmiljön är såväl trygg som jämställd är det därför angeläget att skolor bedriver ett aktivt och långsiktigt arbete med jämställdhet kopplat till trygghet.⁴

I Lupp-enkäten ställs en rad frågor om hur ungdomarna ser på sin skola – hur de trivs, hur de ser på undervisningen och skolmiljön samt övriga aspekter. Lupp-resultatet ger således värdefull information om elevernas syn på vissa aspekter, även om frågorna inte är heltäckande avseende skolsituationen.

1 Skolinspektionen 2010: Framgång i undervisningen

2 SKL 2018: Maskulinitet och jämställd skola: Arbete för ökad trygghet och bättre studieresultat.

3 Skolinspektionen 2020: Grundskolors arbete med jämställdhet

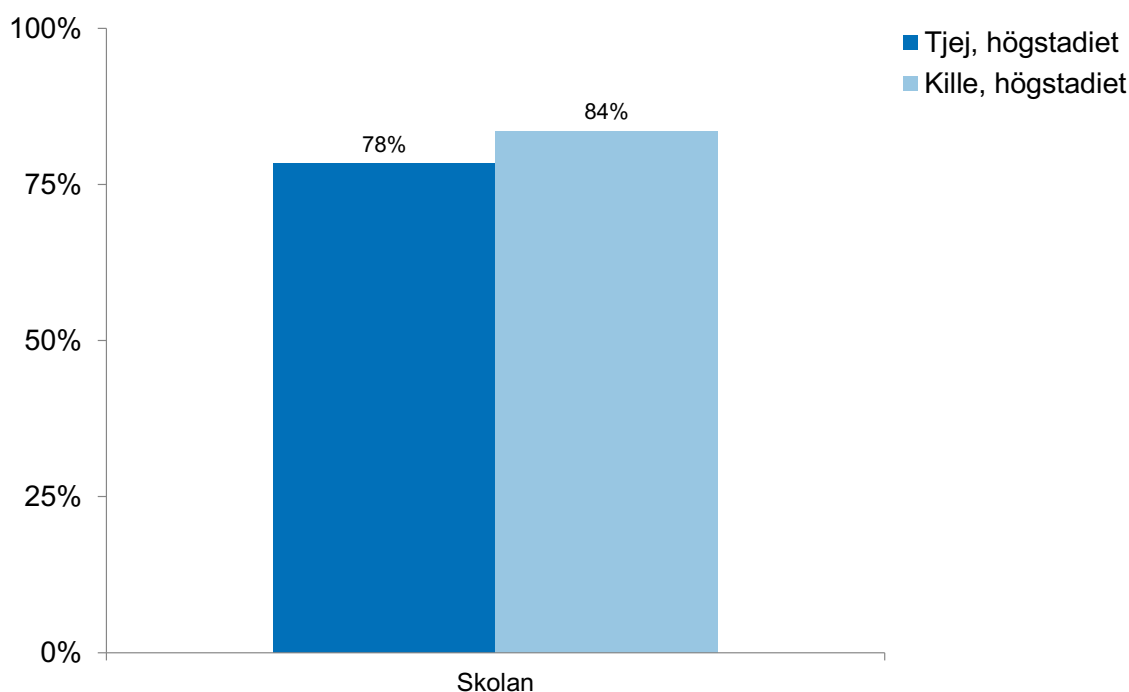
4 Skolinspektionen 2020: Grundskolors arbete med jämställdhet

Nöjdhet skola

Ungdomarna fick svara på en fråga om hur nöjda de är med skolan. En andel om 78 % av tjejerna och 84 % av killarna svarar att de är nöjda med skolan.

I tabell C2a framgår att ungdomarna i Karlsborgs kommun är lika nöjda med skolan som rikssnittet. Jämfört med år 2019 är unga i Karlsborg ungefär lika nöjda. En viss minskning i nöjdhet har dock skett, se diagram C2b på följande sida.

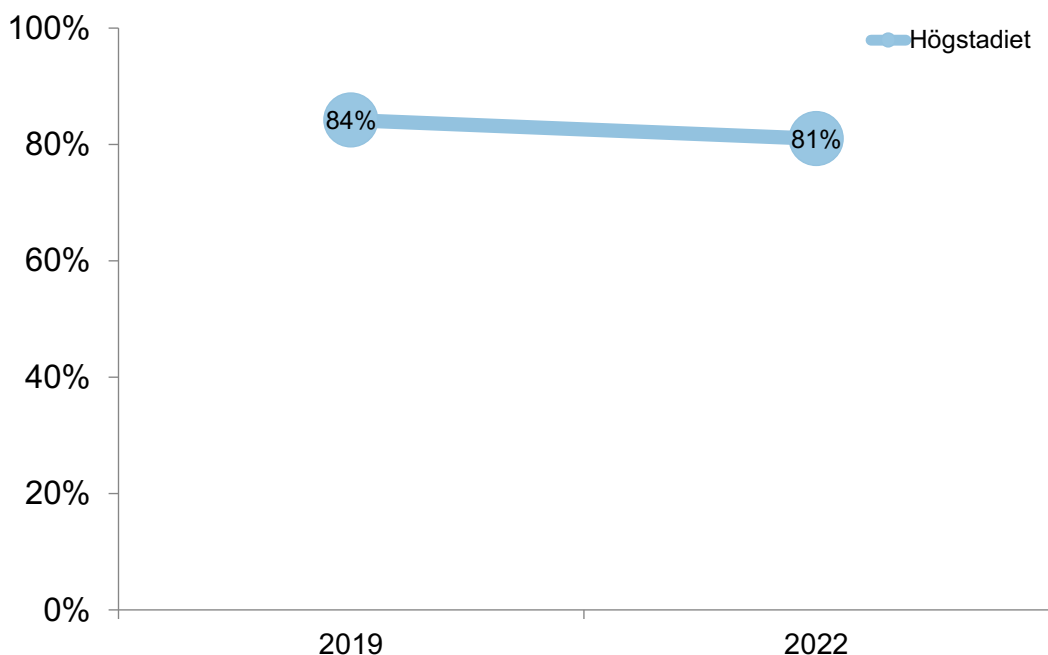
C2. Hur nöjd är du med ditt liv när det handlar om följande? Andel "mycket nöjd" eller "ganska nöjd"



C2a. Andel nöjda med skolan och utbildningen: Jämförelse med rikssnittet

	Karlsborgs kommun högstadiet	Riket högstadiet
Skolan	81%	81%

C2b. Andel nöjda med skolan: Jämförelse över tid



Trivsel och stämning

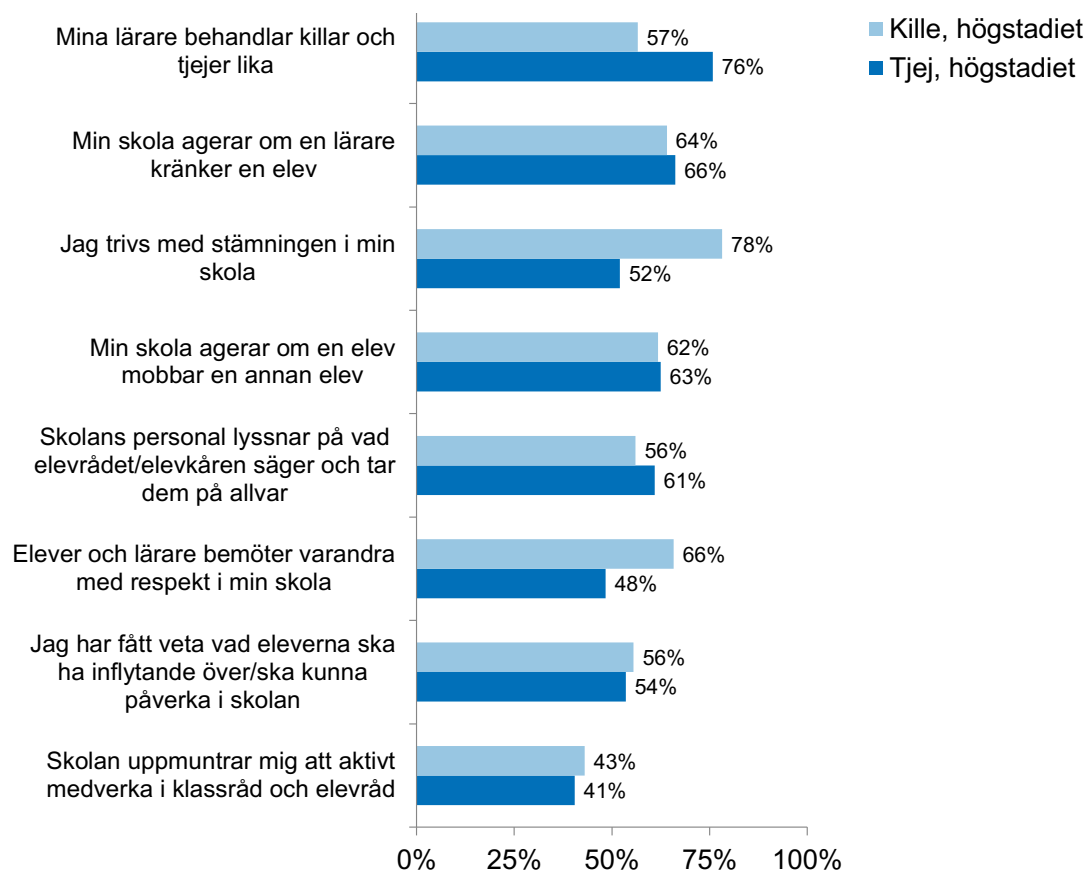
Hur elever trivs i skolan har ett nära samband med hur de upplever skolmiljön, men det har också ett samband med deras allmänna välbefinnande samt psykosomatiska hälsa.¹

I diagram C3 på nästa sida redovisas andelen som instämmer helt eller till stor del i respektive påstående om trivsel och stämning i skolan. Vad som framgår är att majoriteten av ungdomarna instämmer i de flesta påståendena. En andel om 52-78 % instämmer exempelvis i att de trivs med stämningen på sin skola. Killar trivs med stämningen i högre grad än tjejer. Killar svarar även i högre grad än tjejer att elever och lärare bemöter varandra med respekt, medan tjejer i högre grad än killar svarar att lärarna behandlar killar och tjejer lika. Lägst instämmandegrad syns i påståendet "Skolan uppmuntrar mig att aktivt medverka i klassråd och elevråd", vilket 41-43 % instämmer i.

På följande sida redovisas även Karlsborgs resultat och rikssnittet för Lupp 2022, se tabell C3a. Högstadieungdomarna i Karlsborg instämmer i en liknande grad som rikssnittet i majoriteten av påståendena. Det är dock en lägre andel i Karlsborg som instämmer i påståendet "Elever och lärare bemöter varandra med respekt i min skola". I påståendet "Skolans personal lyssnar på vad elevrådet/elevkåren säger och tar dem på allvar" instämmer däremot unga i Karlsborg i högre grad än rikssnittet.

¹ Folkhälsomyndigheten: Skolbarns hälsovanor 2017-2018

C3. Hur tycker du att det stämmer in på hur det är på din skola? * Andel som svarat att de "stämmer helt" eller "stämmer till stor del"



*OBS! Andelen som svarat 'vet ej' är bortplockad ur redovisningen för C3 för att ge en mer rättvis bild av instämmandegraden. Andelen som svarat vet ej varierar stort i frågorna och är mellan 1-27 %.

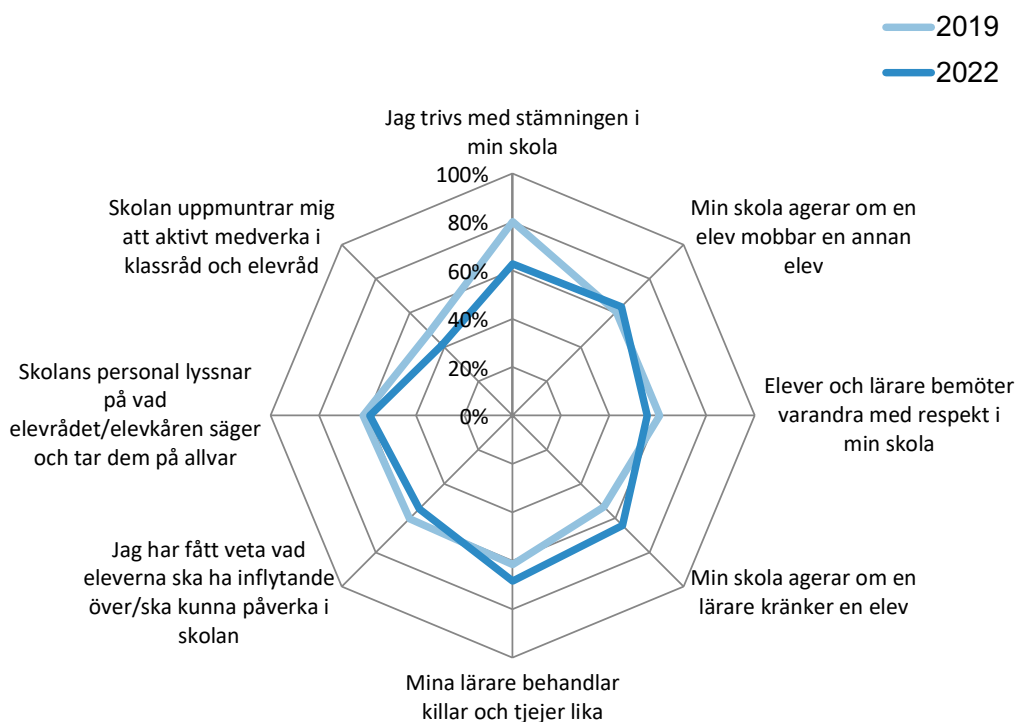
C3a. Andel som instämmer i påståenden om skolan: Jämförelse med rikssnittet*

	Karlsborgs kommun högstadiet	Riket högstadiet
Jag trivs med stämningen i min skola	63%	66%
Min skola agerar om en elev mobbar en annan elev	64%	65%
Elever och lärare bemöter varandra med respekt i min skola	56%	63%
Min skola agerar om en lärare kränker en elev	64%	65%
Mina lärare behandlar killar och tjejer lika	68%	67%
Jag har fått veta vad eleverna ska ha inflytande över/ska kunna påverka i skolan	55%	56%
Skolans personal lyssnar på vad elevrådet/elevkåren säger och tar dem på allvar	59%	50%
Skolan uppmuntrar mig att aktivt medverka i klassråd och elevråd	41%	39%

*OBS! Andelen som svarat "vet ej" är bortplockad ur redovisningen för C3b_1 för att ge en mer rättvis bild av instämmandegraden. Andelen som svarat vet ej varierar stort i frågorna och är mellan 2-24 %.

Över tid kan vi se att det skett en tydlig negativ utveckling vad gäller trivsel med stämningen i skolan. Även för påståendet "Skolan uppmuntrar mig att aktivt medverka i klassråd och elevråd" har andelen instämmande minskat. En positiv utveckling har däremot skett avseende påståendena "Mina lärare behandlar killar och tjejer lika" samt "Min skola agerar om en lärare kränker en elev".

C3b. Andel som instämmer i påståenden om skolan: högstadiet, Jämförelse över tid*

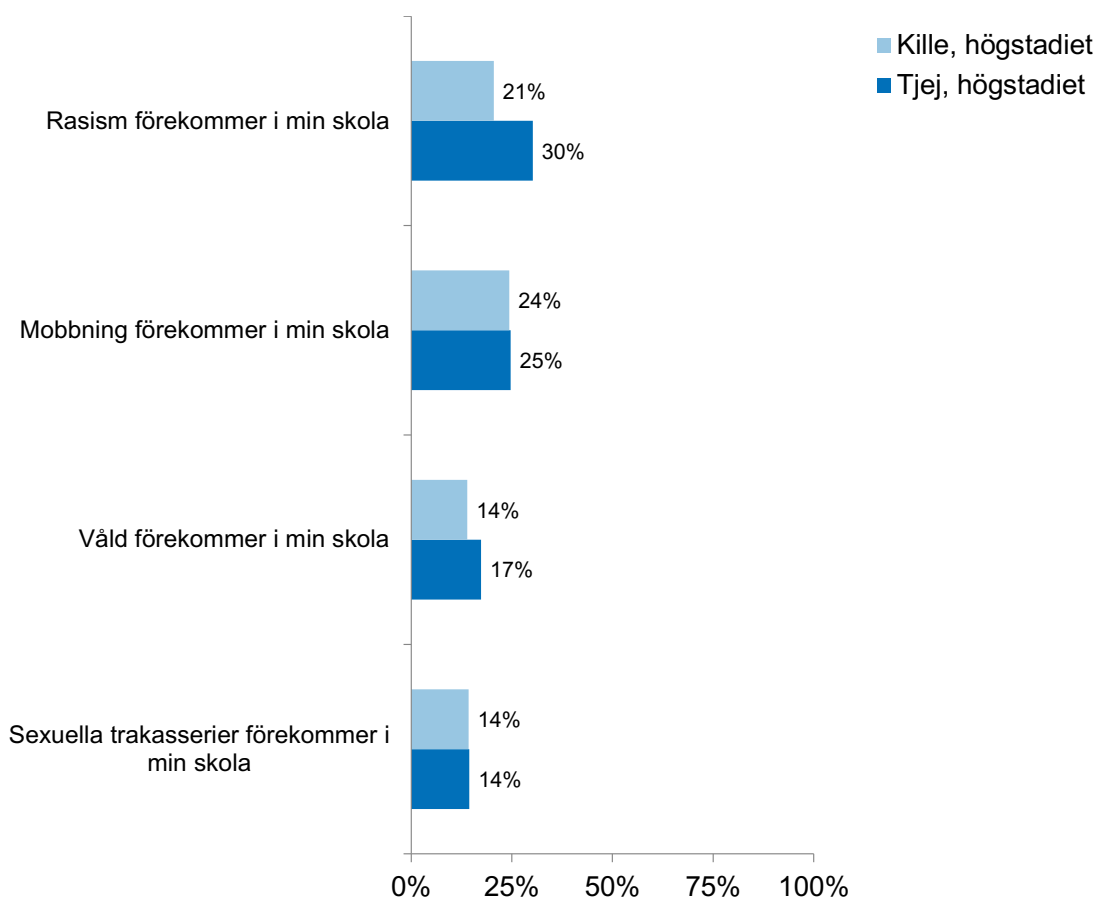


*OBS! Andelen som svarat "vet ej" är bortplockad ur redovisningen för C3b_1 för att ge en mer rättvis bild av instämmandegraden. Andelen som svarat vet ej varierar stort i frågorna och är mellan 2-24 %.

Rasism, våld, trakasserier och mobbning

Ungdomarna fick även ta ställning till huruvida rasism, våld, mobbning eller sexuella trakasserier är problem som förekommer på skolan. Vad som framgår av diagram C3c är att rasism och mobbning är de två problem som förekommer i högst grad i Karlsborg, men även våld och sexuella trakasserier förekommer. Tjejer svarar i högre grad än killar att rasism förekommer på deras skola. Andelen ungdomar som instämmer i att problemen förekommer är dock lägre i Karlsborg jämfört med rikssnittet, se tabell C3d.

C3c. Hur tycker du att det stämmer in på hur det är på din skola? Andel som svarat "stämmer helt" eller "stämmer till stor del"

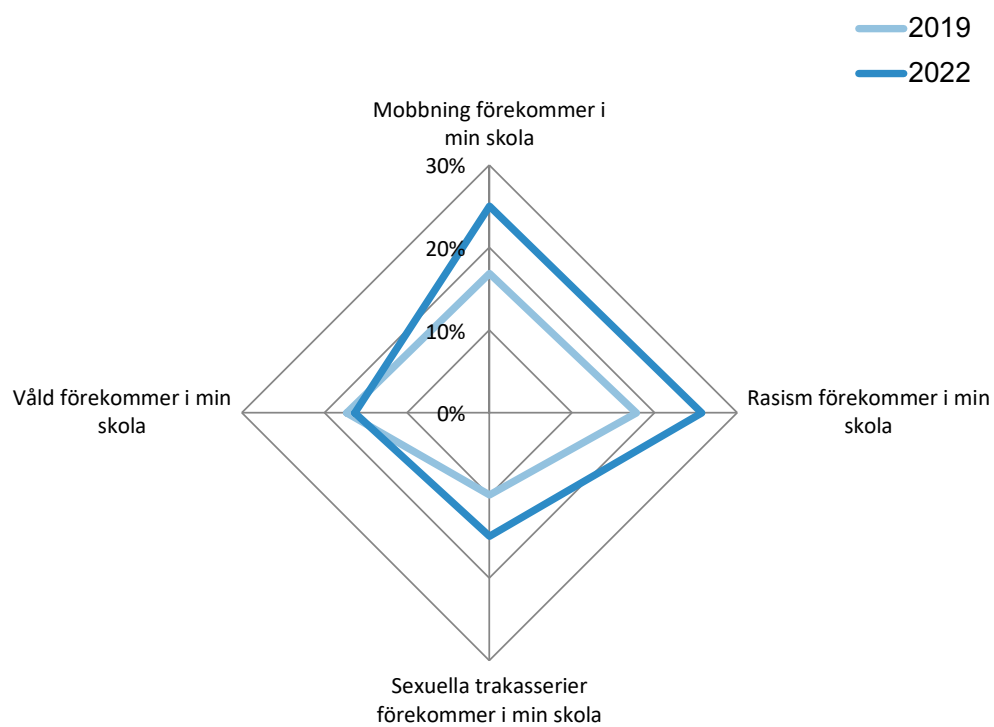


C3d. Andel som instämmer i att problem förekommer på skolan: Jämförelse med rikssnittet

	Karlsborgs kommun högstadiet	Riket högstadiet
Mobbning förekommer i min skola	25%	39%
Rasism förekommer i min skola	26%	33%
Sexuella trakasserier förekommer i min skola	15%	21%
Våld förekommer i min skola	16%	32%

Andelen som instämmer i att problem med rasism, mobbning och sexuella trakasserier förekommer på skolan har tydligt ökat. Andelen som instämmer i att våld förekommer är på en liknande nivå som tidigare.

C3e. Andel som instämmer i att problem förekommer på skolan: högstadiet, jämförelse över tid



Omdöme skola

Lupp-enkäten innefattar även frågor om en rad centrala aspekter av ungdomarnas skolsituation, såsom skolbiblioteket, skolmiljön, skolmaten, undervisningen, lärarna, elevhälsovården, tillgången till datorer samt möjligheten att få extra hjälp eller stöd. I diagram C4 framgår är att en hög andel av ungdomarna är nöjda med tillgången till digitala verktyg, lärarna, möjligheten att få extra hjälp eller stöd, elevhälsan och undervisningen. När det kommer till skolmiljön ute och skolmaten är nöjdheten lägre.

I tabell C4a görs en jämförelse med rikssnittet. Här framgår att högstadieungdomarna i Karlsborg är mindre nöjda med skolbiblioteket och skolmiljön både inne och ute.

I majoriteten av frågorna är nöjdheten på en liknande nivå som år 2019. Det är dock en något mindre andel som är nöjda med skolbiblioteket och skolmaten, se diagram C4b.

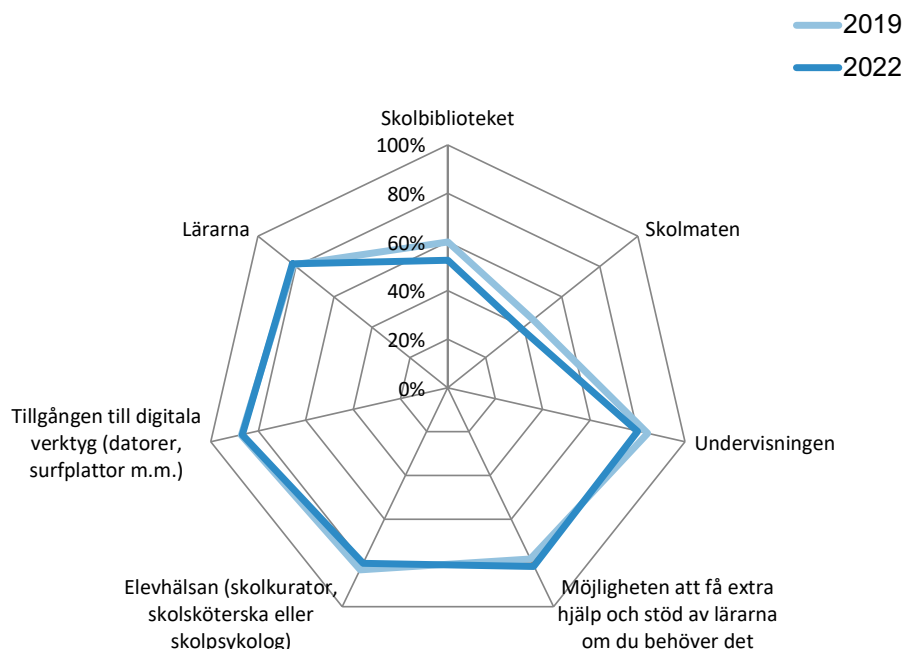
C4. Nu kommer några frågor om din skola. Vad tycker du om... Andel som svarat "mycket bra" eller "ganska bra"



**C4a. Nu kommer några frågor om din skola. Vad tycker du om...
Andel som svarat "mycket bra" eller "ganska bra": Jämförelse med rikssnittet**

	Karlsborgs kommun högstadiet	Riket högstadiet
Skolbiblioteket	53%	68%
Skolmaten	39%	39%
Undervisningen	80%	81%
Möjligheten att få extra hjälp och stöd av lärarna om du behöver det	81%	78%
Elevhälsan (skolkurator, skolsköterska eller skolpsykolog)	80%	76%
Tillgången till digitala verktyg (datorer, surfplattor m.m.)	87%	92%
Lärarna	82%	82%
Skolmatsalen	71%	68%
Skolmiljön ute (exempelvis skolgården)	41%	63%
Skolmiljön inne (exempelvis klassrum och korridorer)	56%	67%

**C4b. Nu kommer några frågor om din skola. Vad tycker du om...: högstadiet,
Andel som svarat "mycket bra" eller "ganska bra": Jämförelse över tid**



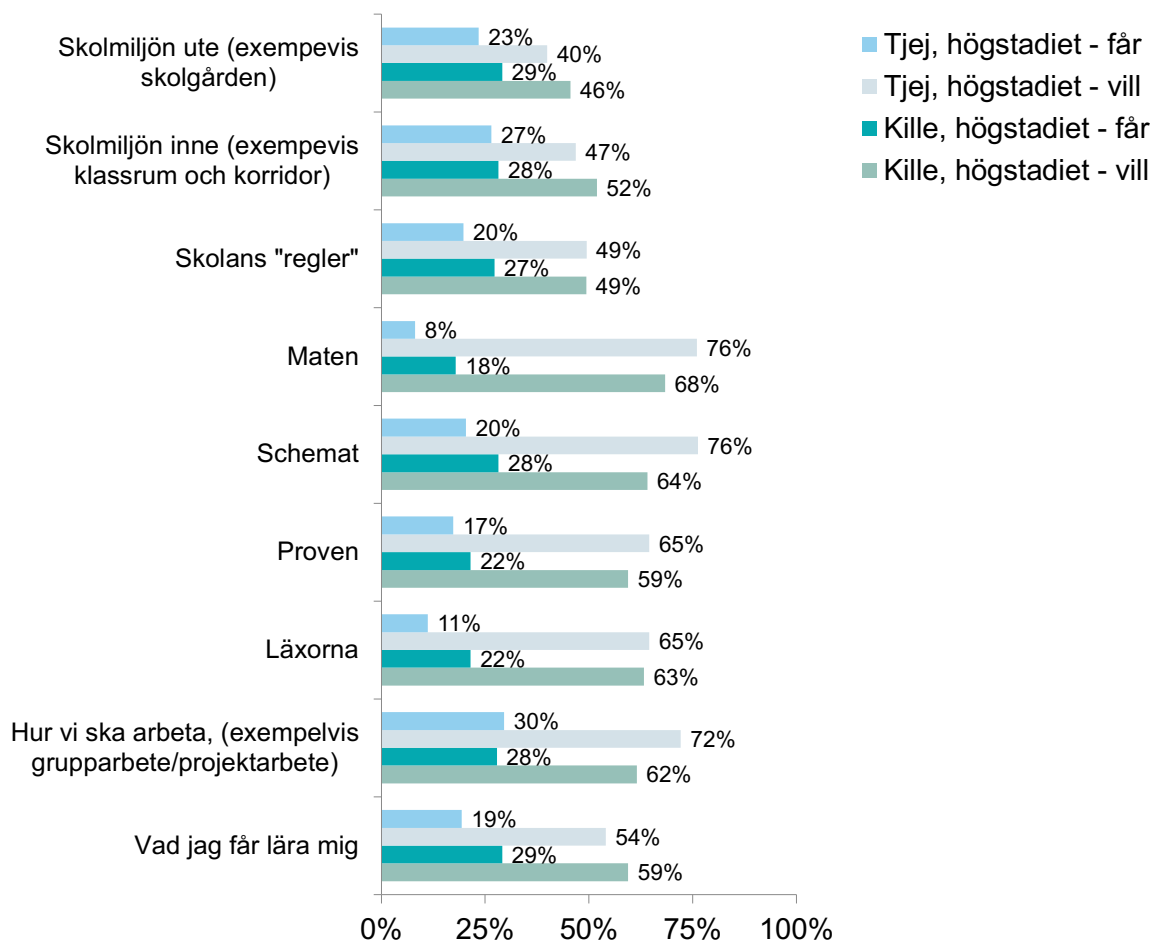
Elevinflytande

Lupp-enkäten innehåller ett antal frågor som rör elevinflytande. Ungdomarna svarade på frågor om hur mycket de skulle vilja vara med och bestämma i skolan och hur mycket de anser att de får bestämma i dagsläget. Skolverket påpekar att det finns ett tydligt samband mellan elevers möjlighet till delaktighet och inflytande samt kunskapsresultat och välmående i skolan. I en utredning från 2009¹ framgår det att ju mer inflytande en elev upplever att den har om en aspekt, desto mer positivt ser eleven på den aspekten i skolan. Med andra ord korrelerar möjligheter till inflytande med nöjdhet.

I Karlsborg ser vi att andelen högstadieungdomar som vill vara med och påverka är hög, se diagram C5a. Skolmaten är det som högst andel ungdomar (68-76 %) vill vara med att påverka men också det som lägst andel ungdomar (8-18 %) svarar att de får vara med och bestämma om.

Det som störst andel upplever att de får vara med och bestämma om är hur de ska arbeta med exempelvis grupparbete/projektarbete.

C5a. Högstadiet: Hur mycket eller lite vill/får du som elev vara med och bestämma om följande? Andel som svarat "våldigt mycket" eller "ganska mycket"



1 SOU 2009:64 Flickor och pojkar i skolan - hur jämställt är det?

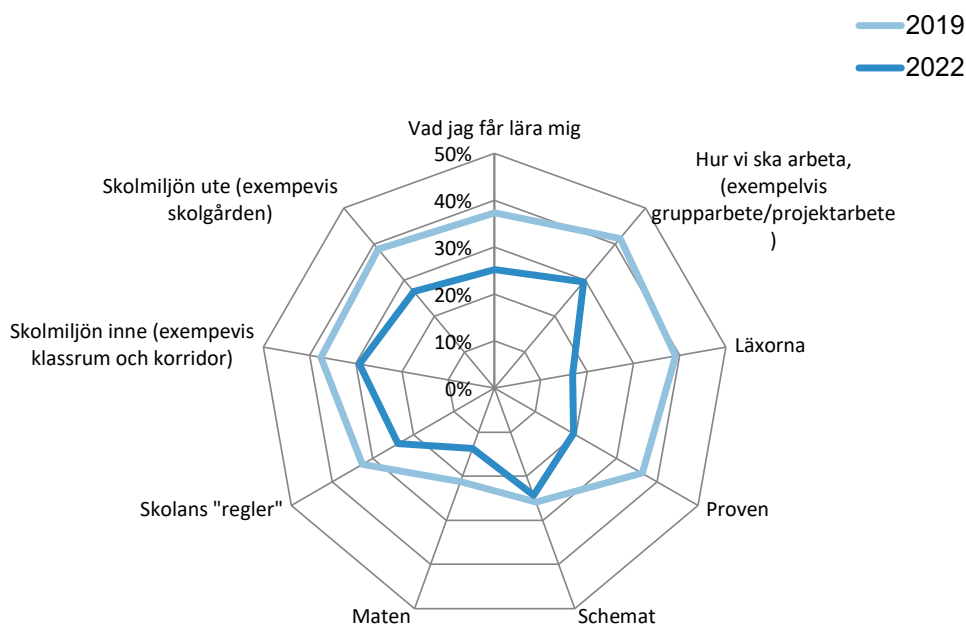
I tabell C5c nedan redovisas andelen som får vara med och påverka i jämförelse med rikssnittet. Vad som framgår är att högstadieungdomarna i Karlsborg i högre grad får vara med och bestämma om schemat än rikssnittet för Lupp 2022. Resultatet för de andra påståendena är på liknande nivåer jämfört med rikssnittet.

Andelen ungdomar som upplever att de får vara med att bestämma om olika saker i skolan har minskat i alla frågor förutom schemat, se diagram C5d.

C5c: Andel som upplever att de får vara med och bestämma om följande: Jämförelse med rikssnittet

	Karlsborgs kommun högstadiet	Riket högstadiet
Vad jag får lära mig	25%	27%
Hur vi ska arbeta, (exempelvis grupparbete/projektarbete)	29%	33%
Läxorna	17%	19%
Proven	19%	21%
Schemat	24%	18%
Maten	14%	17%
Skolans "regler"	24%	23%
Skolmiljön inne (exempelvis klassrum och korridor)	29%	26%
Skolmiljön ute (exempelvis skolgården)	27%	24%

C5d: Andel som upplever att de får vara med och bestämma om följande, högstadiet, jämförelse över tid



D. Politik och samhälle

I aktuell forskning både i Sverige och andra demokratier finns det oenigheter om ungas engagemang. En del menar att demokratin är hotad och att unga tappat både intresset och tron på möjligheten att påverka. Andra menar istället att unga är mer missnöjda och kritiska till dagens traditionella former för inflytande, och att det nödvändigtvis inte bör ses som ett hot.¹

I den senaste demokratiutredningen framkom att man inte kan se skillnader mellan äldre och unga avseende intresse för politik och samhälle. Däremot röstar unga i mindre utsträckning än äldre, och det är mindre vanligt bland unga att vara medlemmar eller aktiva i politiska partier eller föreningar. Samtidigt är det en större andel unga än äldre som uppger att de deltar i andra politiska aktiviteter, exempelvis demonstrationer. Jämfört med äldre är ungas engagemang mer individualiserat och många väljer bort organiserade aktiviteter. Slutsatsen enligt flera nya studier är att unga inte är mindre politiskt aktiva än äldre, däremot deltar de på andra sätt.²

Förutsättningarna för unga att delta och påverka är även ofta sämre på grund av bland annat ålder, utbildning och erfarenhet. Trösklarna för deltagande kan därmed vara högre.³ För att sänka trösklarna för engagemang bland unga är det bland annat viktigt att det finns kontaktytor mellan unga och organisationer samt att unga har kunskap om olika vägar att kanalisera samhällsengagemang.⁴ Samhället och kommunen får därför en väldigt viktig roll i att stötta unga i dessa frågor.

“Jag vill påverka det jag tycker att vi saknar i vår stad”

– Tjej, högstadiet



1 SOU 2016:5 "Låt fler forma framtiden" del A
2 MUCF 2019: Ungas möjlighet till inflytande på lokal nivå
3 SKL 2014: Ungas inflytande och delaktighet
4 MUCF 2021: Fokus 21: Om ungas samhällsengagemang

Intresse för olika frågor

Ungdomarna i Karlsborg svarade på frågor om hur intresserade de är av politik, samhällsfrågor i allmänhet och vad som händer i andra länder, se diagram D1 nedan. Är man intresserad är också sannolikheten större att man engagerar sig aktivt i samhället.¹

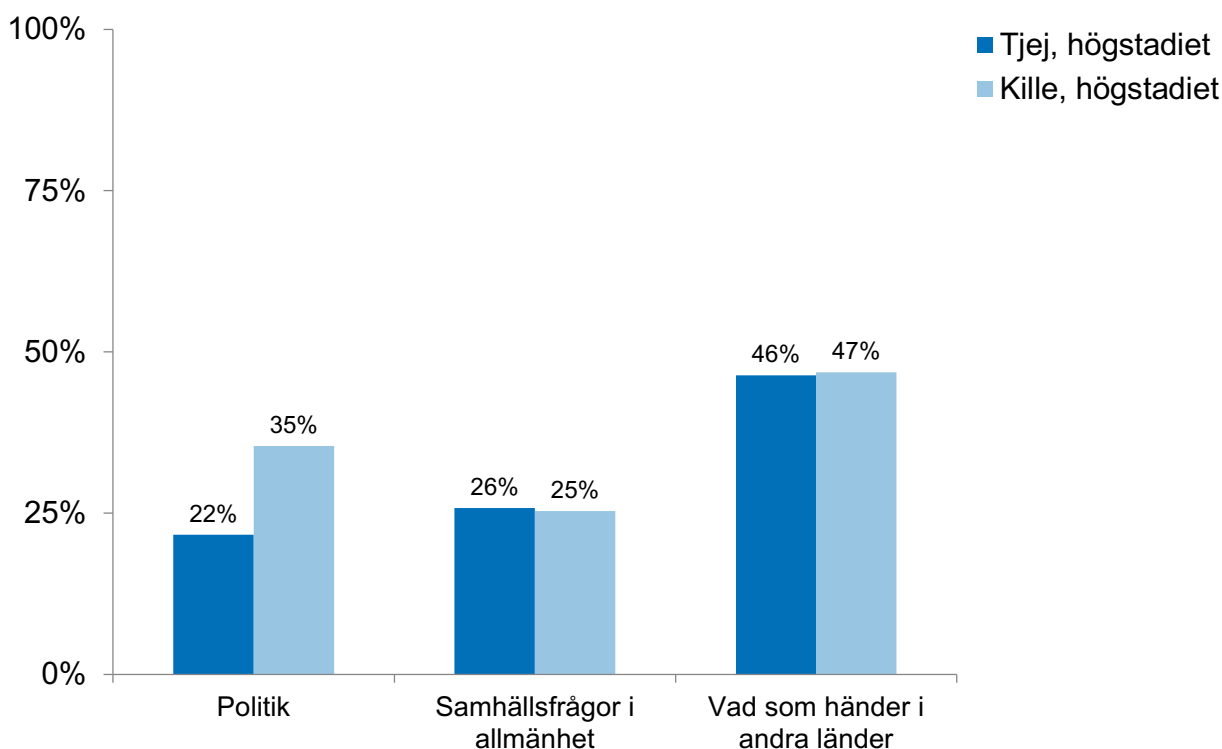
I Karlsborg ser vi att intresset är högst för vad som händer i andra länder, vilket 46-47 % uppger att de är intresserade av. 25-26 % är intresserade av samhällsfrågor i allmänhet. Vad gäller politik är killar intresserade i högre grad än tjejer. 35 % av killarna svarar att de är intresserade av politik, medan 22 % av tjejerna svarar detsamma.

I en jämförelse med rikssnittet framkommer att ungdomarna i Karlsborg är mindre intresserade av vad som händer i andra länder och av samhällsfrågor i allmänhet, men lika intresserade av politik.

Sett över tid har intresset för samtliga frågor minskat sedan 2019, framför allt för samhällsfrågor i allmänhet.

D1. Hur intresserad är du av följande?

Andel som svarat "mycket intresserad" eller "ganska intresserad"

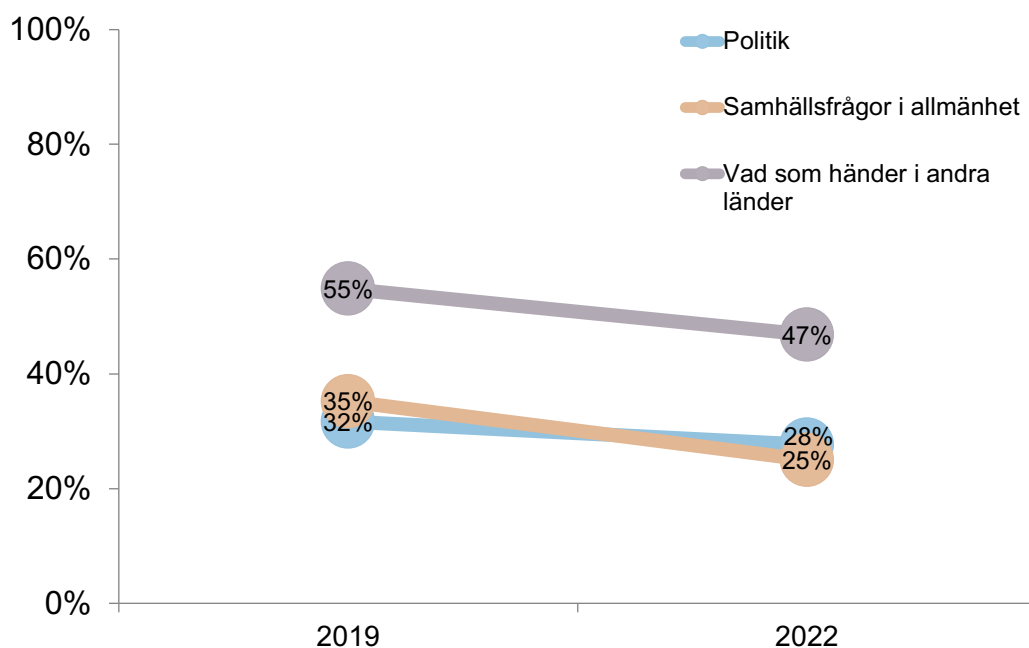


D1a. Andelen som är mycket eller ganska intresserade av följande: Jämförelse med rikssnittet

	Karlsborgs kommun högstadiet	Riket högstadiet
Politik	28%	27%
Samhällsfrågor i allmänhet	25%	29%
Vad som händer i andra länder	47%	52%

¹ Amnå mfl. 2016

D1b. Andelen som är mycket eller ganska intresserade av följande: Jämförelse över tid



Aktivt samhällsengagemang

Formerna för det politiska engagemanget bland unga har som tidigare nämnts förändrats under senare år. Antalet unga som väljer att bli medlemmar i politiska partier och som är engagerade i de traditionella folkrörelseorganisationerna har minskat. Tidigare nämndes även att det inte nödvändigtvis behöver vara något negativt, men denna utveckling leder samtidigt till att färre unga får erfarenheter av den representativa demokratins beslutsprocesser, som exempelvis gemensamt beslutsfattande. Dessa erfarenheter är viktiga och ses som bidragande till känslan av delaktighet, tillhörighet och ansvarstagande.¹ Dock innebär förändringarna i formerna för engagemang att vi troligtvis på sikt kommer att behöva anpassa det politiska systemet till dessa förändrade omständigheter.²

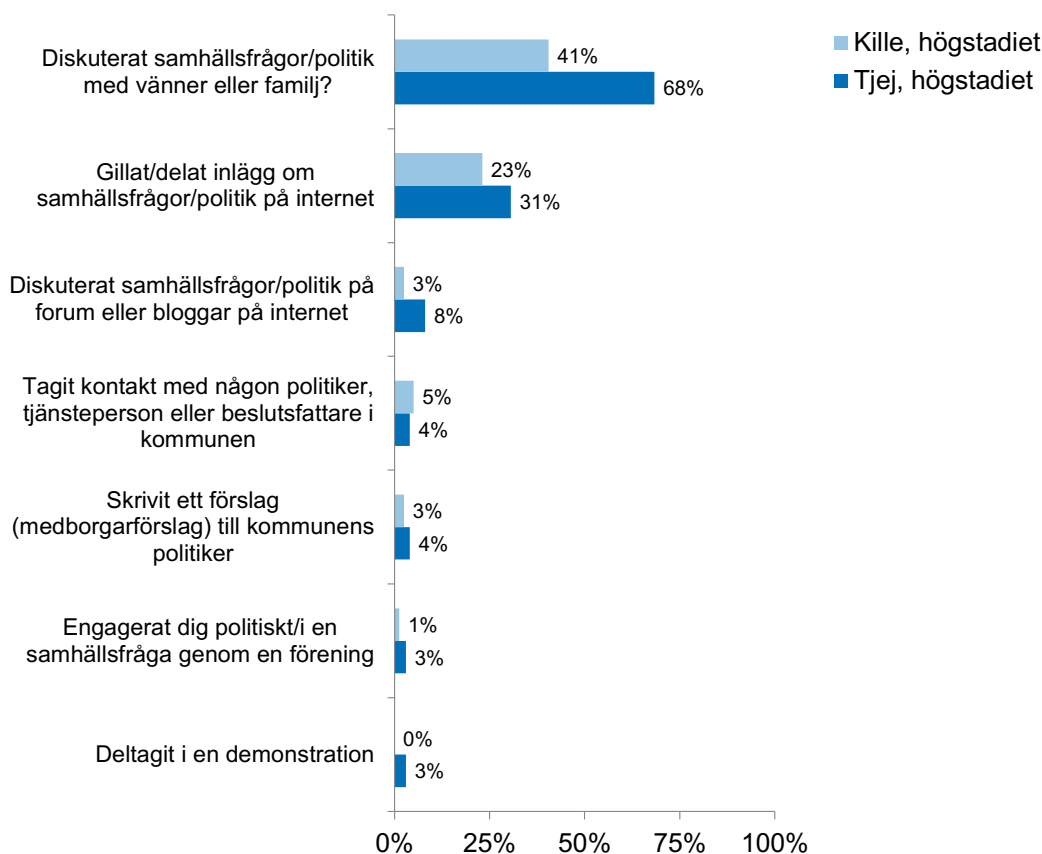
I Lupp-enkäten ställs inte någon fråga om politiskt engagemang i partier, men däremot finns en fråga om ungdomarna gjort någon aktiv politisk handling under det senaste året.

Vad som framgår i diagram D2 på följande sida är att det vanligaste är att diskutera samhällsfrågor/politik med vänner och familj. Det är en högre andel tjejer (68 %) än killar (41 %) som svarar att de gjort detta under de senaste 12 månaderna. Det näst vanligaste är att ha gillat/delat inlägg om samhällsfrågor/politik på internet. De andra handlingarna är klart mindre vanliga.

¹ Kommittédirektiv 2014:111. Demokratisk delaktighet och inflytande över det politiska beslutsfattandet

² MUCF 2019: Ungas möjlighet till inflytande på lokal nivå

D2. Under de senaste 12 månaderna, har du gjort något av följande? Andel som svarat "ja"



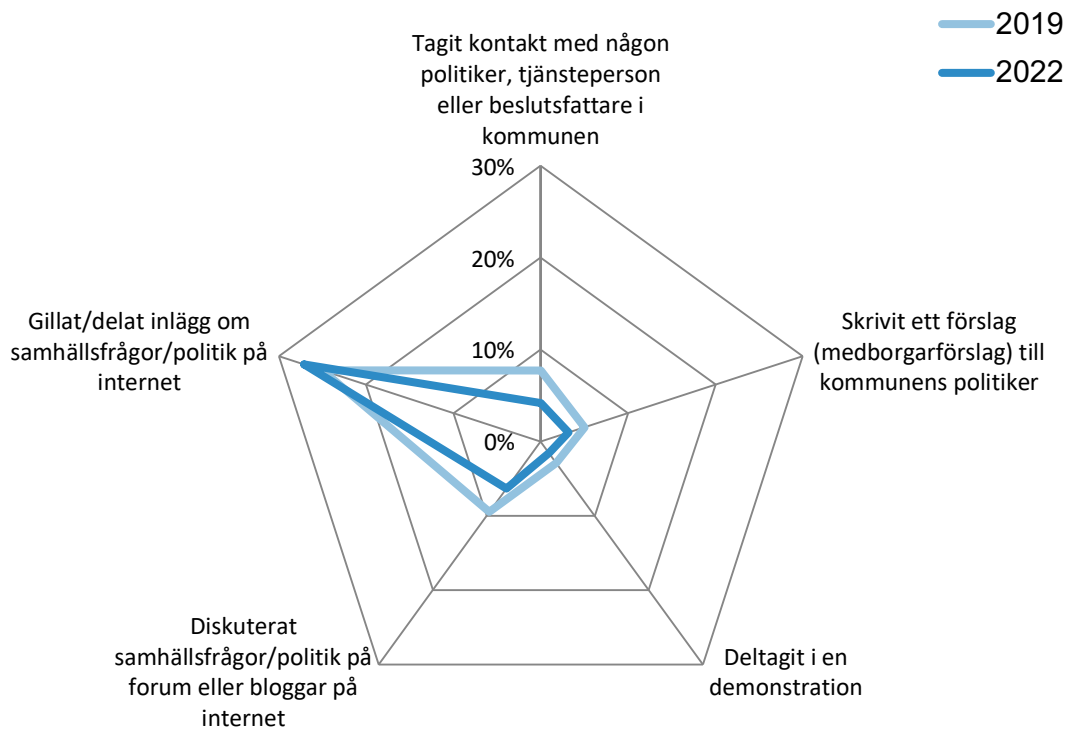
Vid en jämförelse med rikssnittet framgår det att resultatet för Karlsborg ligger på liknande nivåer.

På följande sida redovisas även resultatet över tid. Andelen som tagit kontakt med någon politiker, tjänsteperson eller beslutsfattare i kommunen och som diskuterat samhällsfrågor/politik på forum eller bloggar på internet har minskat jämfört med 2019. Även andelen som skrivit ett medborgarförslag och som deltagit i en demonstration har minskat något.

D2a. Andel som gjort följande de senaste 12 månaderna: Jämförelse med rikssnittet

	Karlsborgs kommun högstadiet	Riket högstadiet
Tagit kontakt med någon politiker, tjänsteperson eller beslutsfattare i kommunen	4%	7%
Skrivit ett förslag (medborgarförslag) till kommunens politiker	3%	2%
Deltagit i en demonstration	2%	4%
Diskuterat samhällsfrågor/politik på forum eller bloggar på internet	6%	9%
Gillat/delat inlägg om samhällsfrågor/politik på internet	27%	25%
Diskuterat samhällsfrågor/politik med vänner eller familj?	53%	56%
Engagerat dig politiskt/i en samhällsfråga genom en förening	2%	5%

D2b. Andel som gjort följande de senaste 12 månaderna: högstadiet, jämförelse över tid



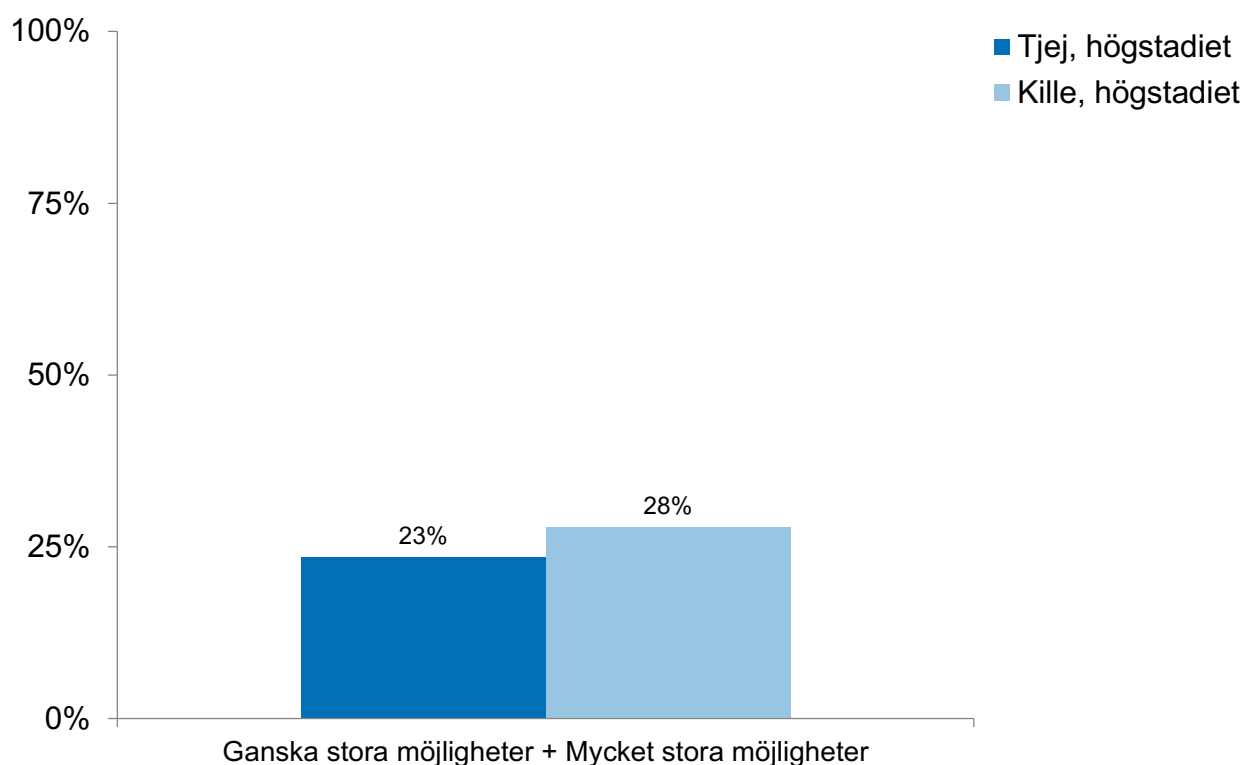
Möjligheter att påverka

En viktig faktor för att kunna öka ungas delaktighet i kommunen och samhället är att unga faktiskt ser att de har möjligheter att få sin röst hörd. När unga får inflytande över sin vardag och görs delaktiga i det lokala samhället skickas samtidigt signaler om att ungas röster tas på allvar och att det är möjligt att påverka i olika frågor, vilket främjar framtida politiskt deltagande.¹

Vad som framgår i diagrammet nedan är att 23-28 % av ungdomarna i Karlsborg anser att de har ganska eller mycket stora möjligheter att föra fram sina åsikter till dem som bestämmer i kommunen. Tjejer ser något mindre positivt än killar på sina möjligheter. Det är dock också 55 % av tjejerna och 46 % av killarna som svarat "vet ej" på frågan vilket kan vara bra att vara medveten om.

Andelen unga som ser positivt på sina möjligheter är på en något högre nivå i Karlsborg jämfört med rikssnittet för Lupp 2022, se tabell D3a nedan.

D3. Vilka möjligheter har du att föra fram dina åsikter till dem som bestämmer i kommunen? Andel som svarat "mycket stora" eller "ganska stora" möjligheter



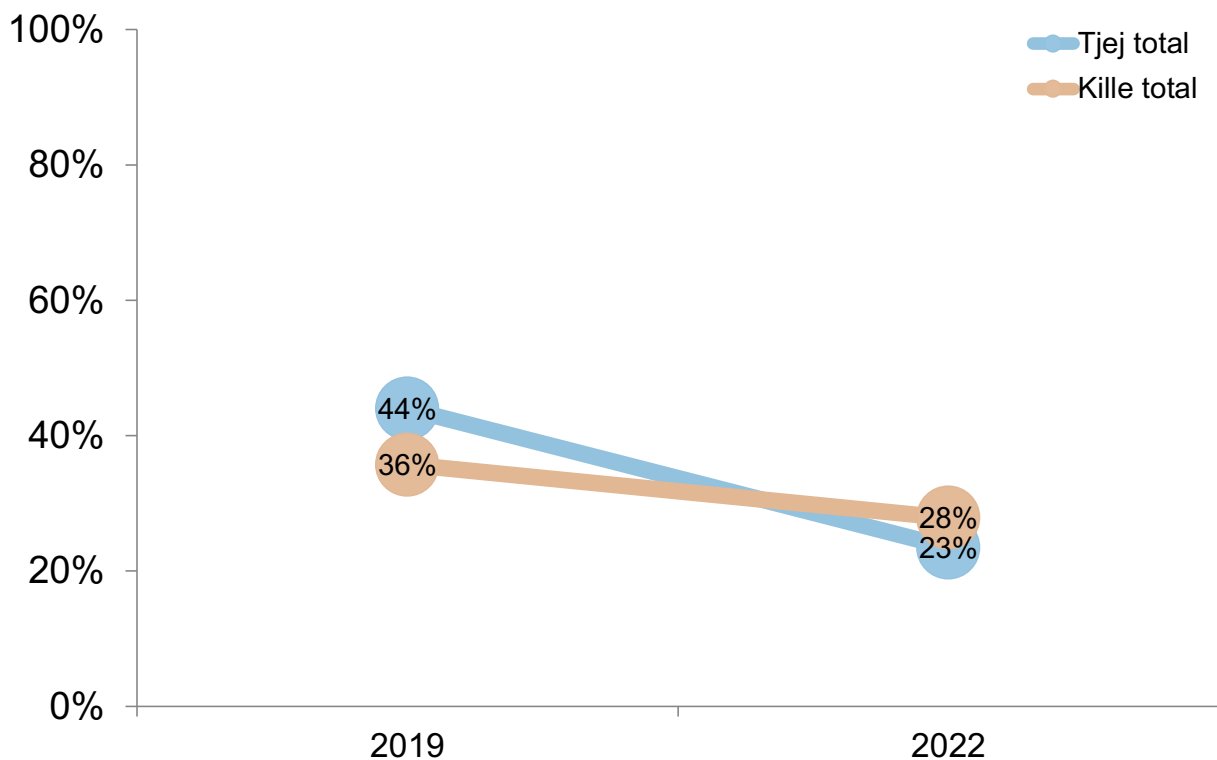
D3a. Andel som ser sig ha mycket eller ganska stora möjligheter: Jämförelse med rikssnittet

Karlsborgs kommun högstadiet	Riket högstadiet
24%	20%

¹ MUCF 2019: Ungas möjlighet till inflytande på lokal nivå

I en jämförelse över tid framkommer det att andelen tjejer och killar som ser sig ha mycket eller ganska stora möjligheter att påverka har minskat sedan år 2019, speciellt andelen tjejer.

D3b. Andel som ser sig ha mycket eller ganska stora möjligheter: Jämförelse över tid

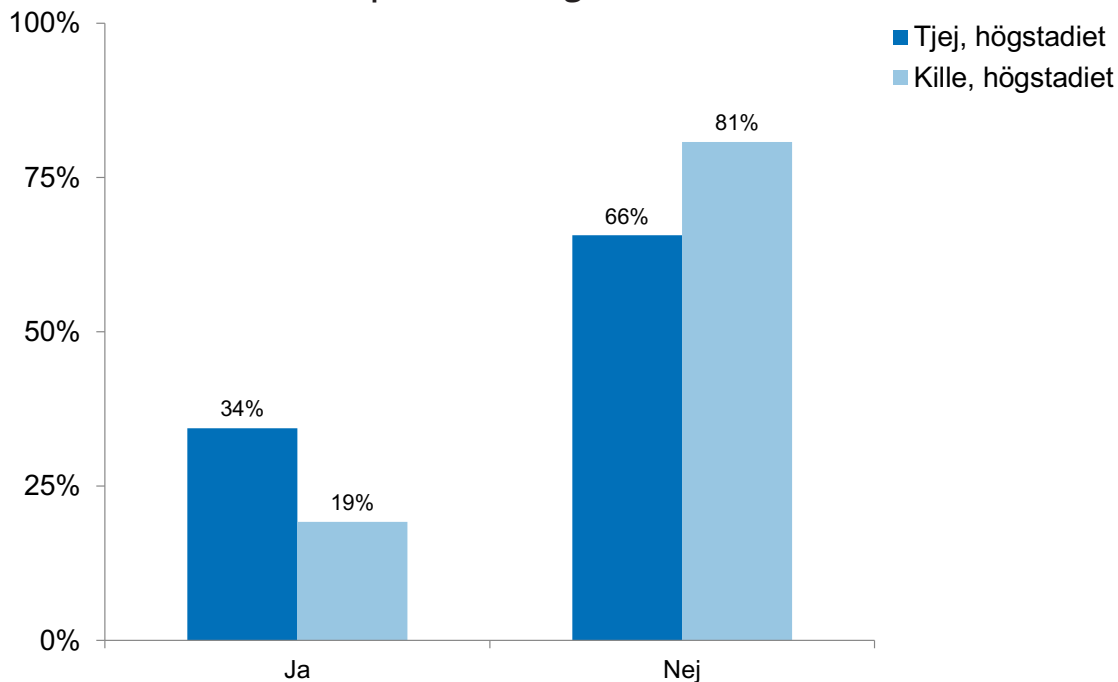


Vill vara med och påverka

Ungdomarna svarade även på en fråga om huruvida de vill vara med och påverka i frågor som rör Karlsborgs kommun. I denna fråga framgår att en högre andel tjejer än killar vill vara med och påverka, se diagram D4 på följande sida. 34 % av tjejerna och 19 % av killarna svarar att de vill vara med och påverka i frågor som rör kommunen. Högstadiungdomarna i Karlsborg vill vara med och påverka vad som händer i kommunen i något lägre utsträckning än rikssnittet, se tabell D4a.

I diagram D4b på följande sida framkommer att det har skett en tydlig minskning avseende ungdomar som vill vara med och påverka sedan år 2019. Minskningen är störst bland killar.

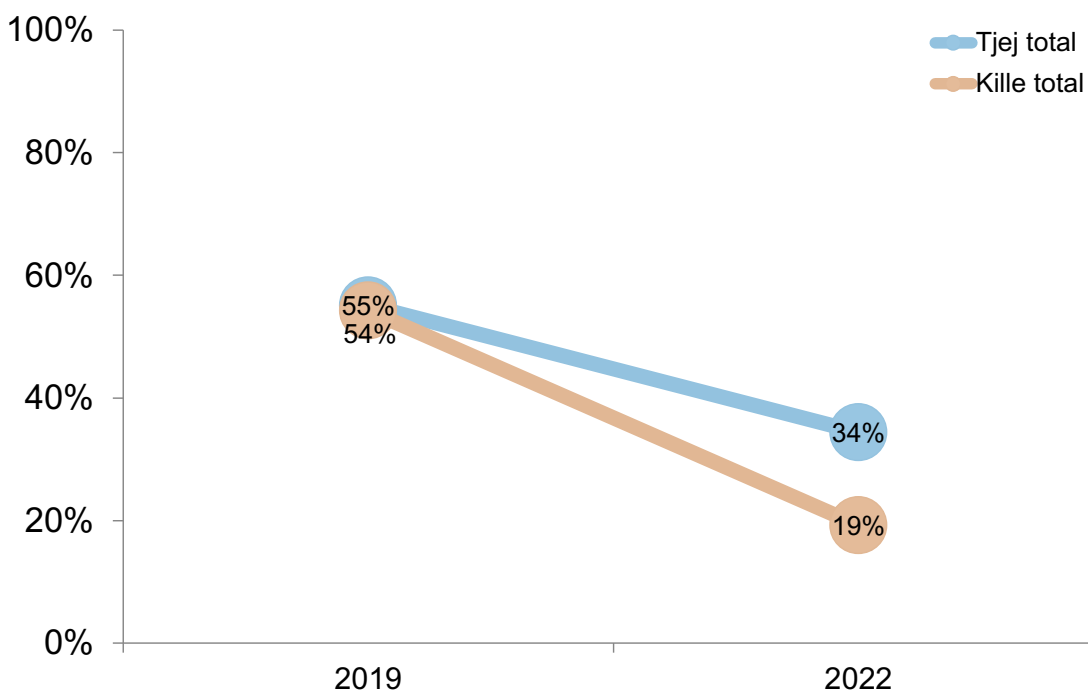
D4. Vill du vara med och påverka i frågor som rör din kommun?



D4a. Andel som vill påverka i kommunen: Jämförelse med rikssnittet

Karlsborgs kommun högstadiet	Riket högstadiet
26%	30%

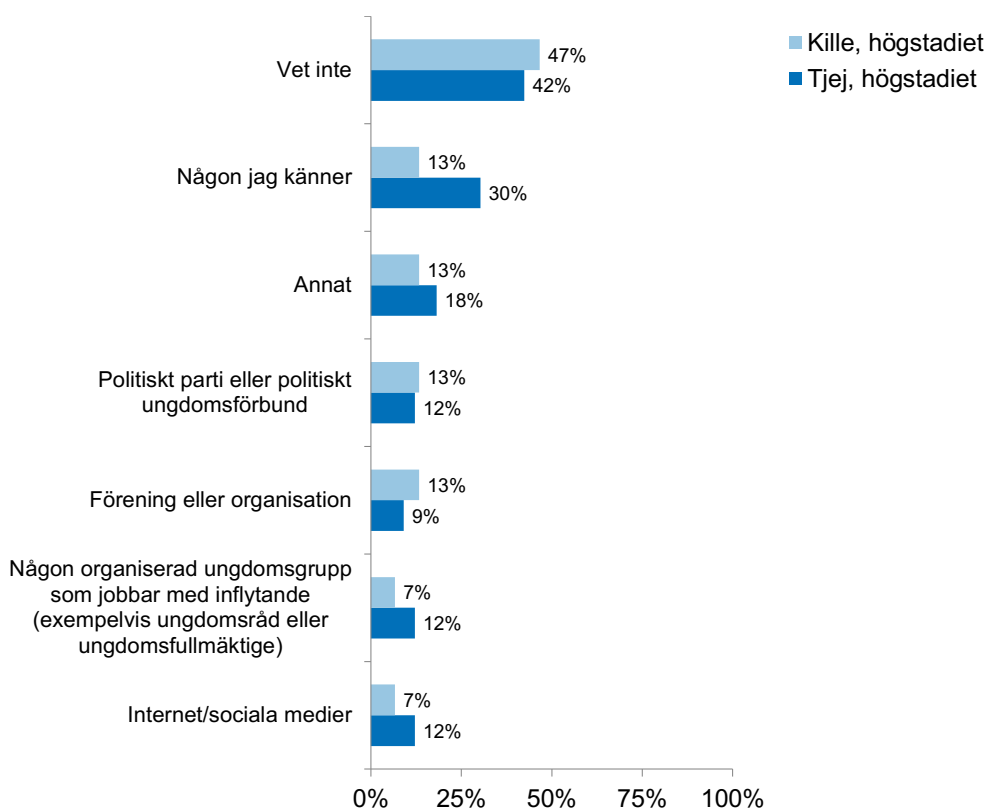
D4b. Andel som vill påverka i kommunen: Jämförelse över tid



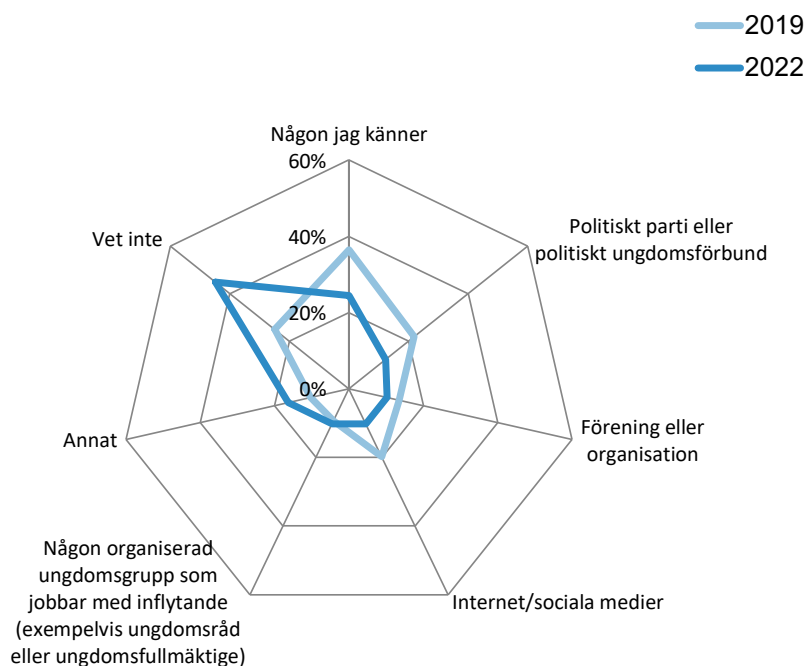
De som svarade att de vill påverka i kommunen fick en följdfråga gällande vem eller vart de skulle vända sig till om de vill påverka något. 47 % av killarna och 42 % av tjejerna svarar att de inte vet vart de skulle vända sig. Därefter svarar störst andel tjejer att de skulle vända sig till någon de känner. En andel om 13 % av killarna svarar att de skulle vända sig till någon de känner, ett politiskt parti/ungdomsförbund eller en förening/organisation.

I diagram D4c_1 på nästa sida kan vi se att andelen högstadieungdomar som svarat "Vet inte" och "Annat" har ökat från år 2019. Andelen som skulle vända sig till någon de känner, politiskt parti/ungdomsförbund, förening eller organisation samt internet/sociala medier har däremot minskat.

D4c. Till vem eller vart vänder du dig om du vill påverka något i din kommun? Besvarades endast av de som svarat att de vill påverka



D4c_1. Till vem eller vart vänder du dig om du vill påverka något i din kommun?
Besvarades endast av de som svarat att de vill påverka: högstadiet, jämförelse över tid



D4d. Vad vill du påverka?

Ungdomarna som svarade att de ville påverka kunde även i fritext ta upp vad för typ av frågor de skulle vilja påverka. Flera kommenterar att de vill påverka sådant som rör skolan, som lärarna och elevhälsan. Det är även flera ungdomar vill påverka fritidsaktiviteterna i kommunen, exempelvis mer att göra. En del vill även påverka samhället och politik generellt. Några citat redovisas nedan.

"Dom saker som rör skolan."

- Kille, högstadiet

"Få en bättre kommun med mer aktiviteter affärer och sporter."

-Tjej, högstadiet

"Samhället och Sveriges politik."

- Tjej, högstadiet

"bygga fotbollsplan."

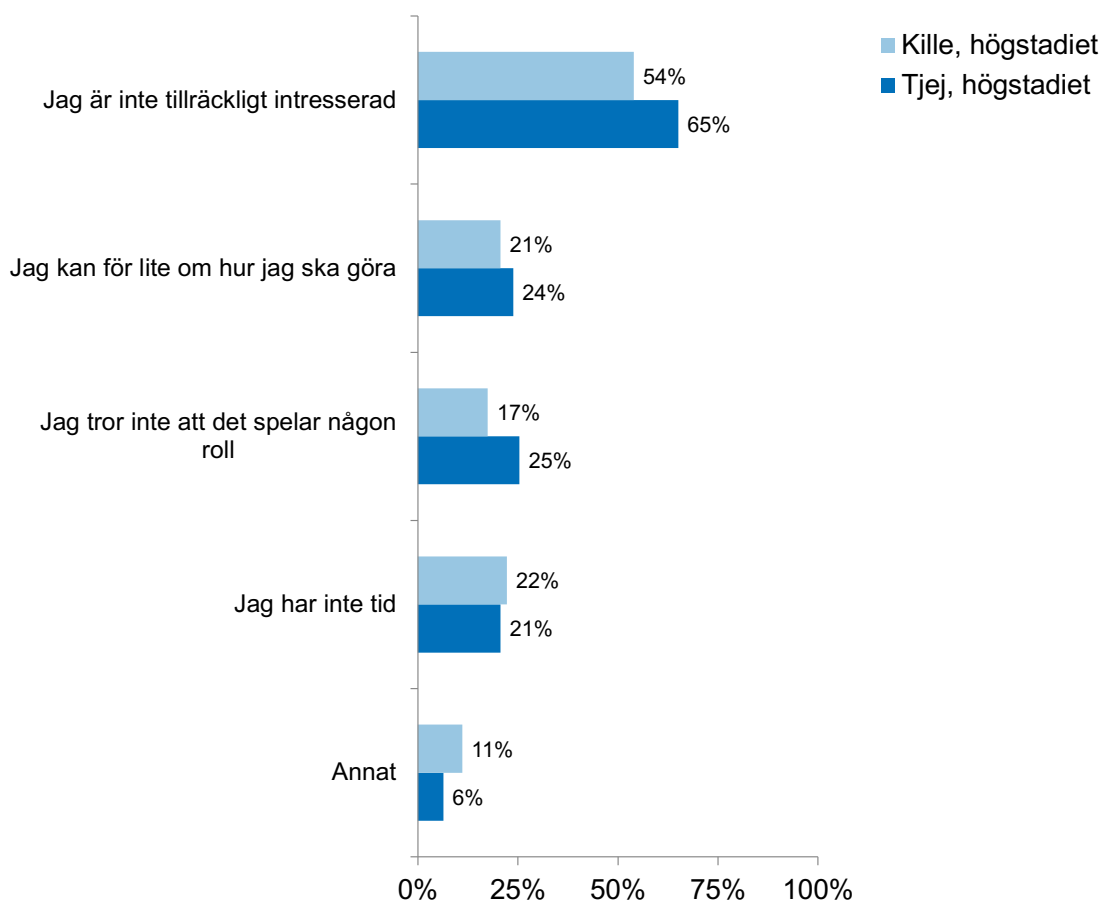
-Kille, högstadiet

De som inte vill påverka

De som på fråga D4 svarade att de inte vill vara med och påverka i kommunen fick svara på en fråga om varför de inte vill det.

54-65 % svarar att de inte är tillräckligt intresserade. 24 % av tjejerna svarar att de kan för lite om hur de ska göra och 21 % av killarna svarar detsamma. En större andel tjejer (25 %) än killar (17 %) tror att det inte spelar någon roll.

D4e. Vilken eller vilka är anledningarna till att du inte vill vara med och påverka? Besvarades endast av de som svarat att de inte vill påverka



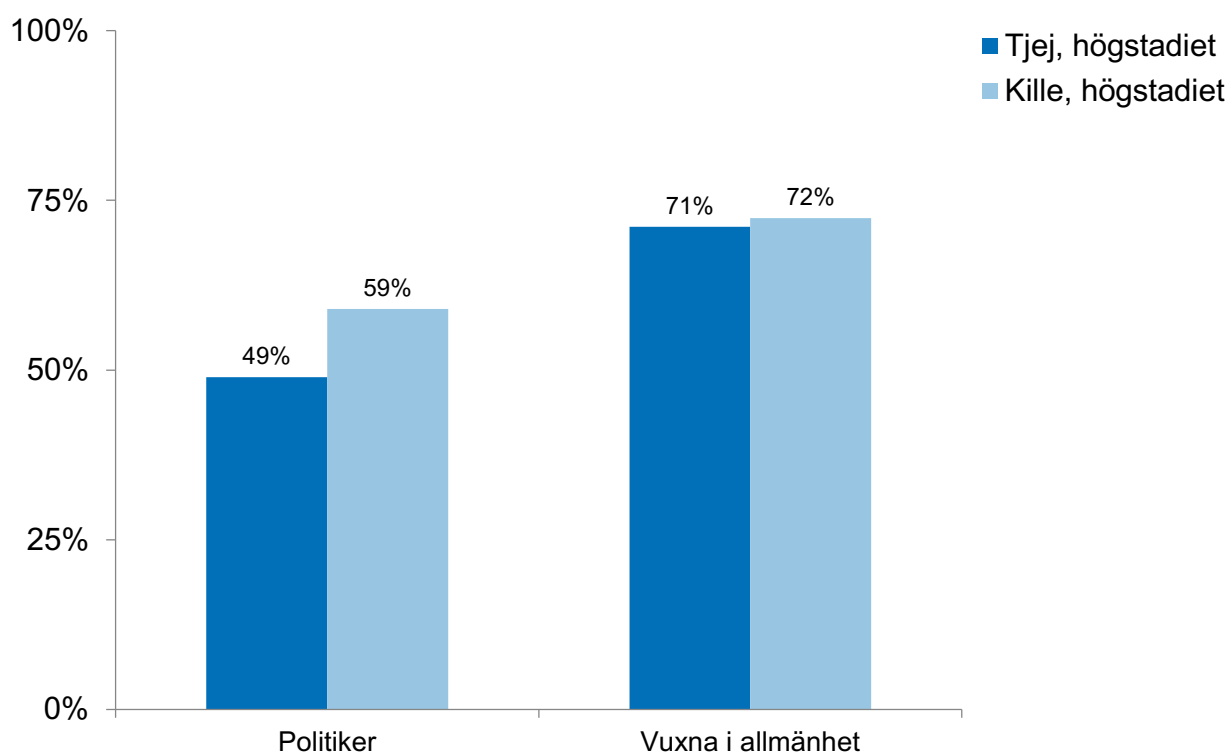
Förtroende för vuxna och politiker

Ungdomarna svarade på en fråga om hur stort förtroende de har för vuxna i allmänhet och en fråga om hur stort förtroende de har för politiker. Totalt 70 % svarar att de har stort eller ganska stort förtroende för vuxna i allmänhet. Förtroendet för politiker är däremot lägre, 51 %, med större variation mellan könen. Killar har ett högre förtroende för politiker än tjejer, se diagram D5 på följande sida.

Vid en jämförelse med rikssnittet framgår det att ungdomar i Karlsborg har ett högre förtroende för politiker. Förtroendet för vuxna i allmänhet är däremot på en liknande nivå i Karlsborg som rikssnittet för Lupp 2022.

Andelen ungdomar med stort eller ganska stort förtroende för vuxna i allmänhet och politiker har ökat något sedan år 2019, se diagram D5b.

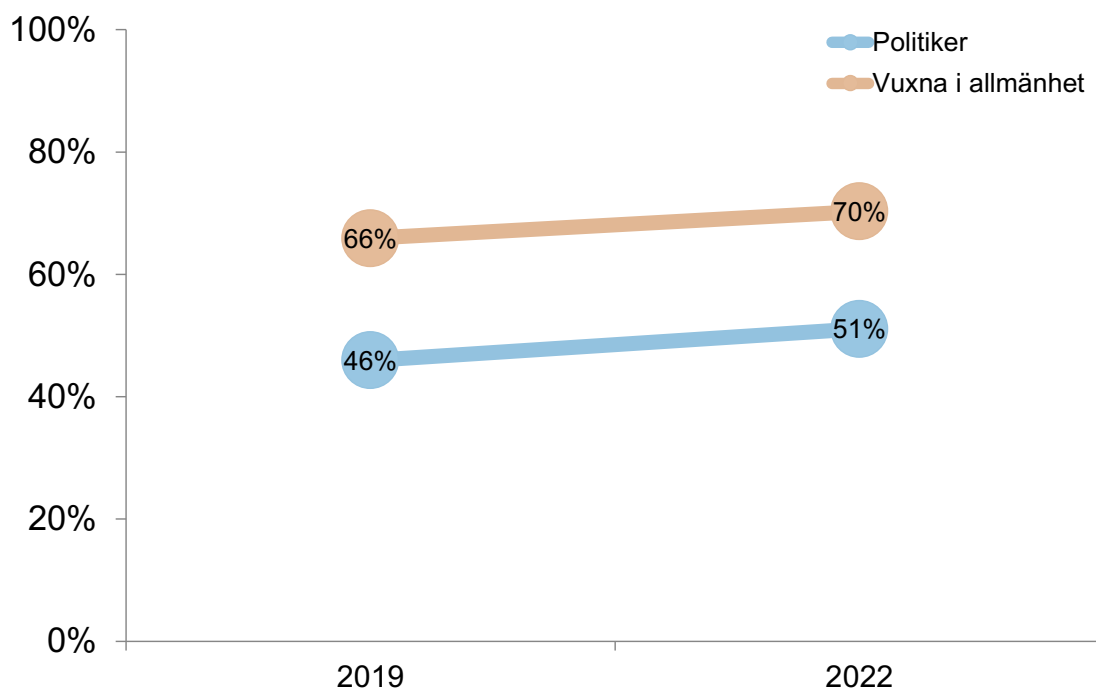
**D5. Hur stort eller litet förtroende har du för följande vuxna personer?
Andel som svarat "mycket stort" eller "ganska stort"**



**D5a. Andel med stort eller ganska stort förtroende för vuxna och politiker.
Jämförelse med rikssnittet**

	Karlsborgs kommun högstadiet	Riket högstadiet
Politiker	51%	46%
Vuxna i allmänhet	70%	68%

**D5b. Andel med stort eller ganska stort förtroende för vuxna och politiker.
Jämförelse över tid**

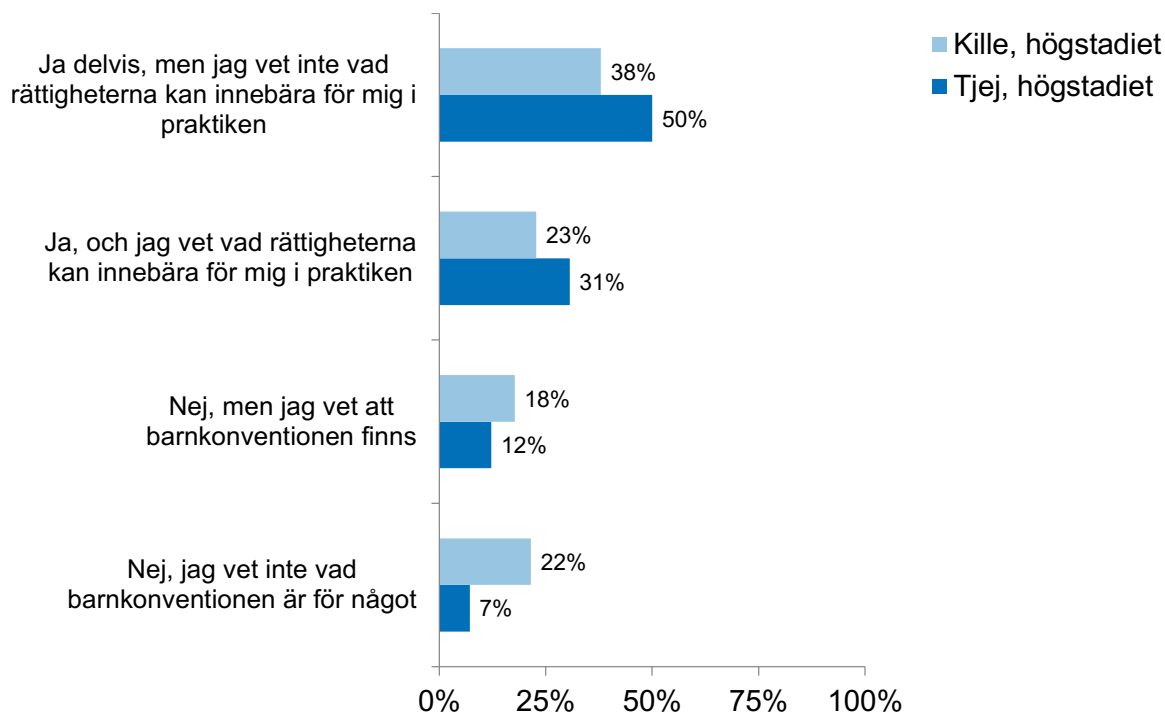


Barnkonventionen

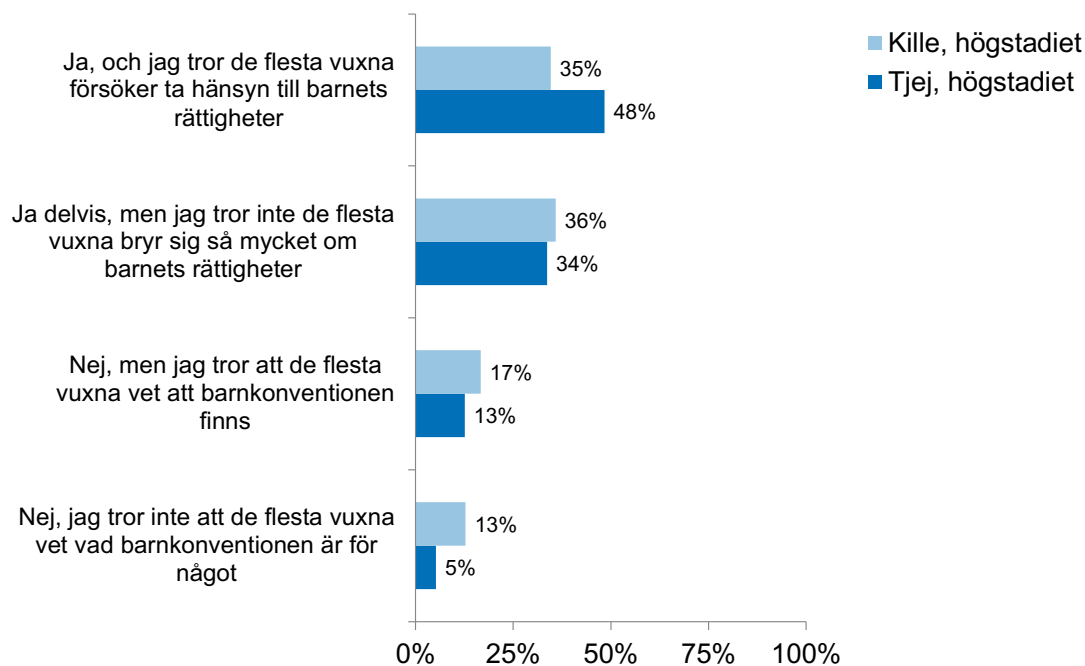
I Lupp-enkäten ställdes även två frågor om barnkonventionen. Vad som framgår av diagrammet nedan är en större andel killar (22 %) än tjejer (7 %) svarar att de inte vet vad barnkonventionen är för något. 38 % av killarna och 50 % av tjejerna svarar "Ja delvis, men jag vet inte vad rättigheterna kan innebära för mig i praktiken".

35-48 % av ungdomarna tror att de flesta vuxna vet vad barnkonventionen är och försöker ta hänsyn till barnets rättigheter. 5-13 % tror inte att de flesta vuxna vet vad barnkonventionen är för något.

D6a. Känner du till vilka rättigheter du har enligt barnkonventionen?



D6b. Tror du att vuxna i allmänhet känner till barnets rättigheter enligt barnkonventionen?



Fördjupat om ungas inflytande

Det andra valda fördjupningsområdet i Karlsborgs kommun handlar om ungas inflytande och delaktighet. Som nämnt i avsnittets inledning är en viktig faktor för att kunna öka ungas delaktighet i kommunen och samhället är att unga faktiskt ser att de har möjligheter att få sin röst hörd. När unga får inflytande över sin vardag och görs delaktiga i det lokala samhället skickas samtidigt signaler om att ungas röster tas på allvar och att det är möjligt att påverka i olika frågor, vilket främjar framtida politiskt deltagande. Att känna sig delaktig skapar också en större tillit och ett större förtroende till samhället.¹ Ungas förutsättningar att påverka är dock ofta sämre på grund av bland annat ålder och utbildningsnivå. Graden av samhällsengagemang idag skiljer sig också åt mellan olika grupper av unga, till exempel beroende på kön, bakgrund, föräldrars utbildningsnivå och funktionsvariation.²

Vad som framgått av undersökningen är att 24 % av ungdomarna svarat att de ser sig ha mycket eller ganska stora möjligheter att föra fram sina åsikter till de som bestämmer i kommunen. Detta är en minskning jämfört med år 2019. En liknande andel, 26 %, av ungdomarna vill vara med och påverka i kommunen. Också detta är en minskning från år 2019.

Eftersom frågor som ungas inflytande och delaktighet är prioriterade frågor i Karlsborg har frågor på området analyserats fördjupat.

Små möjligheter att påverka

Vid en analys av den grupp unga som svarat att de ser sig ha små/inga möjligheter att påverka i kommunen syns ingen skillnad mellan dem och övriga när det kommer till andelen som vill vara med och påverka.

Dock ser vi att de som anser sig ha små möjligheter att påverka i högre grad än övriga är intresserade av framför allt politik, men även av samhällsfrågor i allmänhet och av vad som händer i andra länder. Eftersom flera trots en pessimistisk syn på möjligheterna uttrycker en vilja att påverka och ett intresse för olika samhällsfrågor kan det därmed vara viktigt att arbeta för att fler ska veta vilka möjligheter som finns och stärka tilltron hos unga.

De som ser sig ha små möjligheter att påverka vill vara med och påverka i liknande grad som övriga

Vad som också framgår är att de som ser sig ha små möjligheter att påverka har ett lägre förtroende för framför allt vuxna i allmänhet, men även för politiker. Vad gäller andelen som gjort någon form av politisk handling syns inga större skillnader mellan de som ser sig ha små möjligheter att påverka och övriga. Dock svarar de som ser sig ha små möjligheter i högre grad att de kan tänka sig att ta kontakt med en politiker/tjänsteperson/beslutsfattare i kommunen samt att de kan tänka sig att skriva ett medborgarförslag. När det kommer till vart unga som vill påverka vänder sig syns inga större skillnader mellan de som ser sig ha små möjligheter och övriga. De som ser sig ha små möjligheter svarar dock i något högre grad att de inte vet vart de skulle vända sig. Därutöver är de som ser sig ha små möjligheter att påverka även mindre nöjda

¹ MUCF 2019: Ungas möjlighet till inflytande på lokal nivå

² MUCF 2021: Fokus 21: Om ungas samhällsengagemang

med sin fritid och utbudet av fritidsaktiviteter.

Ett ytterligare samband som syns är att de som upplever att de får vara med och påverka i skolan också ser mer positivt på sina möjligheter att påverka i kommunen - de svarar i högre grad än övriga att de har mycket eller ganska stora möjligheter att föra fram sina åsikter. Bland de som upplever att de får bestämma om olika saker i skolan svarar 30 % att de även har ganska eller mycket stora möjligheter att påverka i kommunen. Motsvarande andel bland övriga ungdomar är 17 %.

Inflytande i skolan hänger således ihop med synen på inflytande i kommunen. MUCF konstaterar även i en rapport att inflytande på ett område eller inom en sfär även ger goda möjligheter till inflytande i fler områden. Detta innebär att ett fungerande elevråd i skolorna troligen är viktigt för att fler ungdomar ska ta steget och engagera sig i andra sfärer, exempelvis i kommunen.³ I en annan rapport från MUCF lyfts även skolvalen som ett viktigt verktyg för att skapa en större förståelse för demokrati och inflytande bland unga.⁴

Unga som inte vill vara med och påverka

För att ta reda på mer om vad som samvarierar med ungas vilja att påverka i kommunen har vi även analyserat gruppen unga som inte vill påverka. Vad som framgår är att de är mindre intresserade av politik, samhällsfrågor i allmänhet och vad som händer i andra länder jämfört med de som vill påverka. Intresset för att påverka i kommunen samvarierar alltså med intresset för andra samhällsfrågor. De har även gillat/delat inlägg om samhällsfrågor eller politik på internet samt diskuterat samhällsfrågor eller politik med vänner och familj i lägre grad än övriga. Därutöver har de ett lägre förtroende för politiker.

Övriga skillnader

Tidigare studier visar att socioekonomiska förutsättningar är en faktor som på olika sätt påverkar samhällsengagemang. Exempelvis visar Demokratiutredningen att personer med högre inkomster och utbildning deltar i val och andra typer av demokratiska processer i högre grad än övriga befolkningen.⁵ Även på detta område har vi analyserat gruppen unga som kan vara mer resurssvaga⁶. Vad som framgår är att resurssvaga unga ser positivt på sina möjligheter att föra fram sina åsikter till dem som bestämmer i kommunen i lägre grad än övriga. De har även lägre förtroende för politiker och vuxna i allmänhet. Dock vill de påverka i kommunen i liknande grad som övriga.

Även unga hbtq-personer⁷ och unga som har en nedsatt funktion eller långvarig sjukdom ser positivt på sina möjligheter att påverka i lägre grad än övriga, samtidigt som de vill påverka i liknande grad.

3 MUCF 2010: Fokus 10: En analys av ungas inflytande

4 MUCF 2019: Fokus 19: Det vore ju roligt om ni frågade någon gång

5 SOU 2016:5: Låt fler forma framtiden!

6 De som svarat att de är mycket eller ganska missnöjda med sin egen ekonomi, att de är mycket eller ganska oroliga för sina föräldrars ekonomi och/eller att det hänt att de inte kunnat köpa saker som många andra i deras ålder gör

7 De som svarat att de har en annan sexualitet än heterosexuell och/eller att de har en annan könsidentitet än kille/tjej

E. Trygghet

Att så många unga som möjligt får trygga uppväxtvillkor möjliggör en bra start i livet och goda möjligheter att utvecklas.

Utsatthet för mobbning, kränkningar, trakasserier och våld påverkar hälsan och känslan av trygghet hos unga. MUCF konstaterar att en av de faktorer som påverkar ungas hälsa i störst utsträckning är om man under den senaste tiden har blivit utsatt för någon form av mobbning, men även andra former av utsatthet tas upp (hot, misshandel, utnyttjande).¹ Otrygghet och utsatthet kan även påverka den utsattes möjligheter kunskapsutveckling i skolan och således potentiellt påverka möjligheterna för individen i framtiden.

Enligt SCB så ökar mobbningen och otryggheten i skolan och detta gäller både pojkar och flickor.² Förutom ökad mobbning och otrygghet i skolan syns även en negativ utveckling vad gäller ungas rapportering av mobbning och hot på nätet.³ Att få bukt med denna typ av problem är därmed väldigt viktigt.



Majoriteten av unga i Karlsborg känner sig trygga på olika platser i kommunen

¹ MUCF 2007: Fokus 07: En analys av ungas hälsa och utsatthet

² SCB 2020: Genomförandet av Agenda 2030 i Sverige

³ Statens medieråd: Ungar och medier 2019

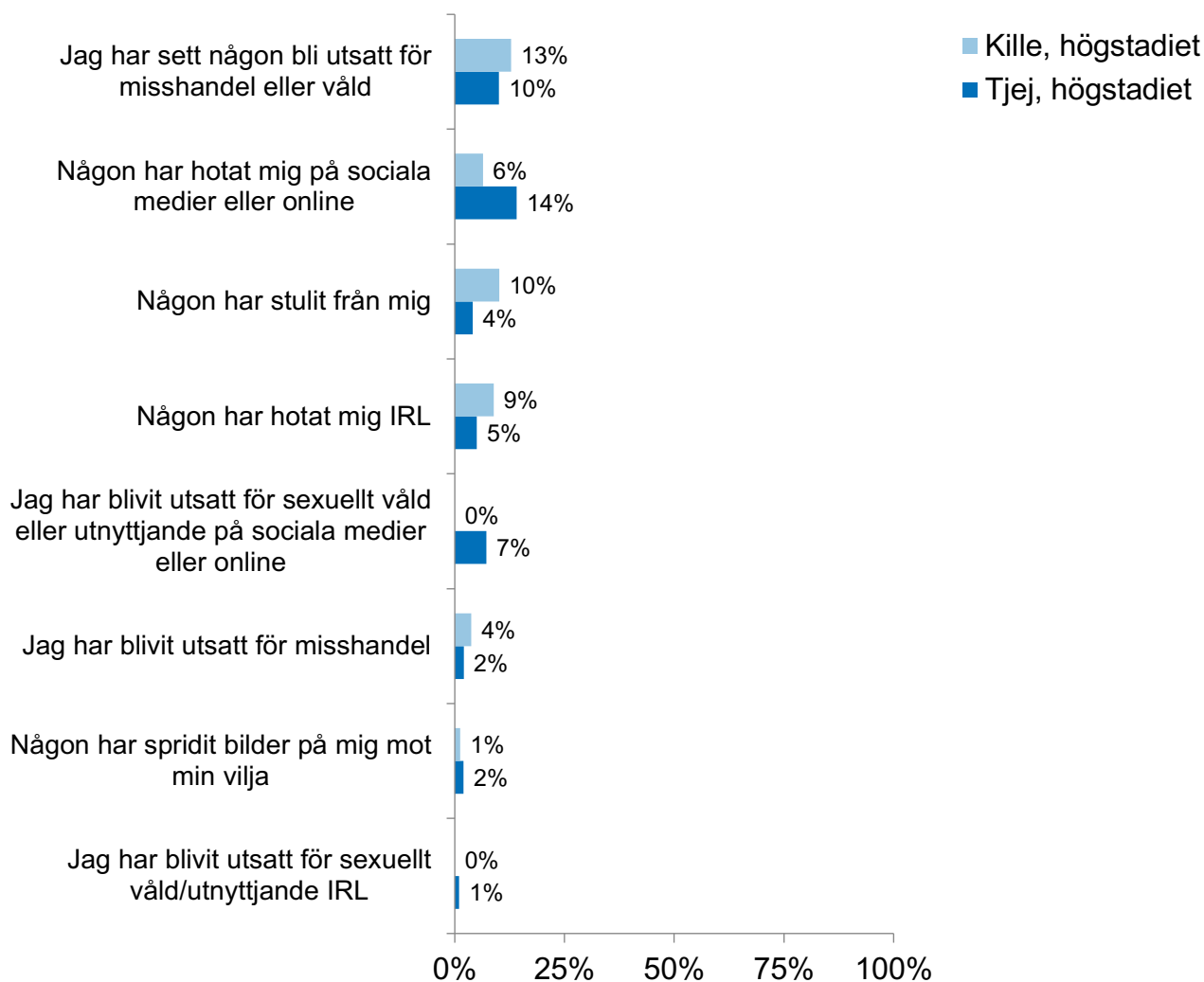
Utsatthet för brott och otrygga situationer

I enkäten ställdes en fråga om man har blivit utsatt för någon otrygg situation eller brott under de senaste sex månaderna. Störst andel totalt sett svarar att de har sett någon bli utsatt för misshandel eller våld, därefter att de själva har blivit hotade på sociala medier eller online. Det är en högre andel tjejer (14 %) än killar (6 %) som har blivit hotade på sociala medier/online. Killar har däremot utsatts för stöld i högre grad än tjejer.

Det är endast tjejer som svarar att de har blivit utsatta för sexuellt våld eller utnyttjande på sociala medier/online eller IRL.

I jämförelse med rikssnittet har unga i Karlsborg utsatts för flera av de olika situationerna i något lägre grad. Skillnaden är tydligast vad gäller utsatthet för stöld.

E1. Nu vill vi att du tänker tillbaka på de senaste sex månaderna. Har något av detta hänt dig? Andel som svarat "ja"



E1a. Har något av detta hänt dig? Andel som svarat "ja": Jämförelse med rikssnittet

	Karlsborgs kommun högstadiet	Riket högstadiet
Någon har stulit från mig	7%	15%
Jag har blivit utsatt för misshandel	3%	5%
Jag har sett någon bli utsatt för misshandel eller våld	12%	15%
Någon har hotat mig på sociala medier eller online	11%	15%
Någon har hotat mig IRL	7%	11%
Någon har spridit bilder på mig mot min vilja	2%	6%
Jag har blivit utsatt för sexuellt våld eller utnyttjande på sociala medier eller online	4%	5%
Jag har blivit utsatt för sexuellt våld/utnyttjande IRL	1%	4%

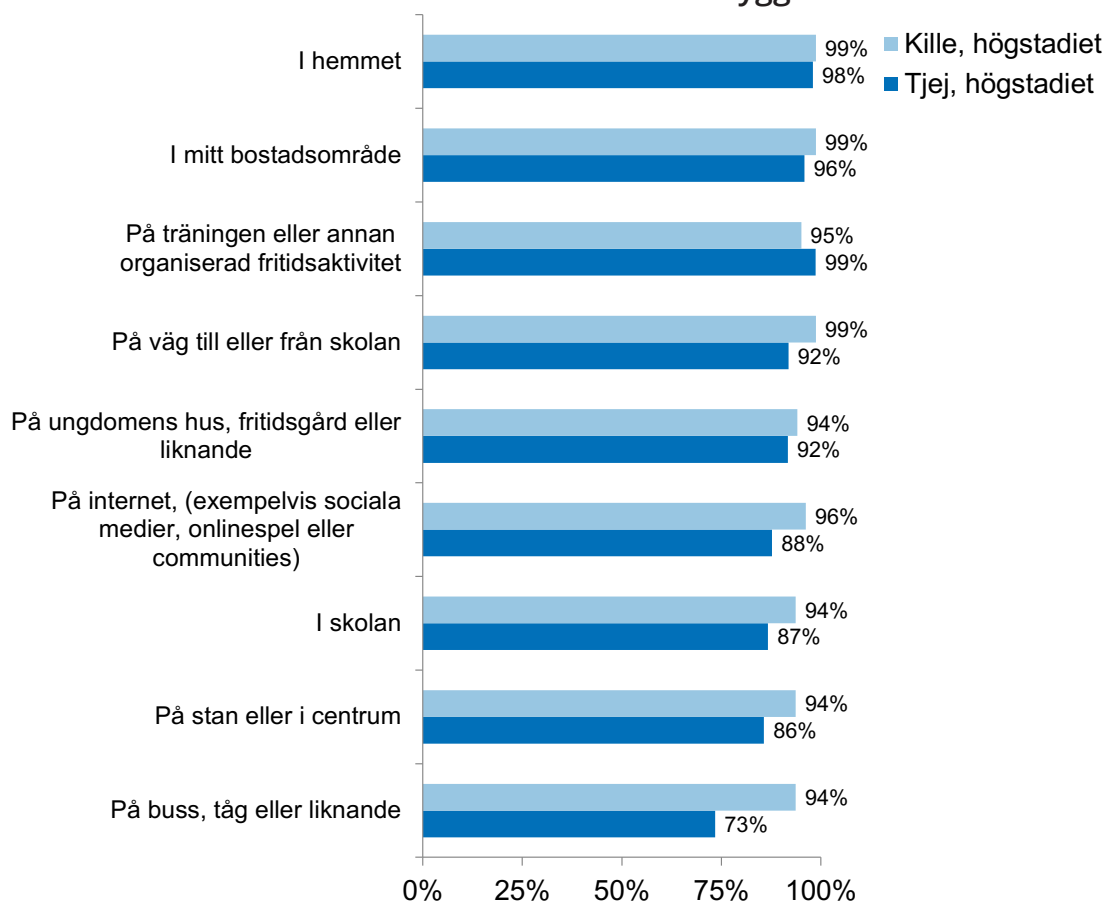
Trygghet på olika platser

Ungdomarna fick svara på en fråga om hur trygga de upplever att de är på olika fysiska platser i kommunen och på internet. Som det framgår i diagram E2 på följande sida svarar en stor andel att de alltid eller oftast är trygga hemma, i bostadsområdet, på träningen/annan organiserad fritidsaktivitet, på väg till/från skolan, på ungdomens hus/fritidsgård och på internet. Tryggheten totalt sett är något lägre på stan/i centrum, i kollektivtrafiken och i skolan. Vad gäller tryggheten på stan/i centrum, i kollektivtrafiken och i skolan svarar tjejer i lägre grad än killar att de alltid eller oftast känner sig trygga. Tjejer känner sig även mindre trygga än killar på väg till eller från skolan och på internet.

Jämfört med rikssnittet känner sig ungdomarna i Karlsborg mer trygga på stan eller i centrum samt på ungdomens hus/fritidsgård eller liknande, se tabell E2a på nästa sida.

E2. Hur ofta känner du dig trygg på följande ställen?*

Andel som svarat att de "alltid" eller "oftast" är trygga



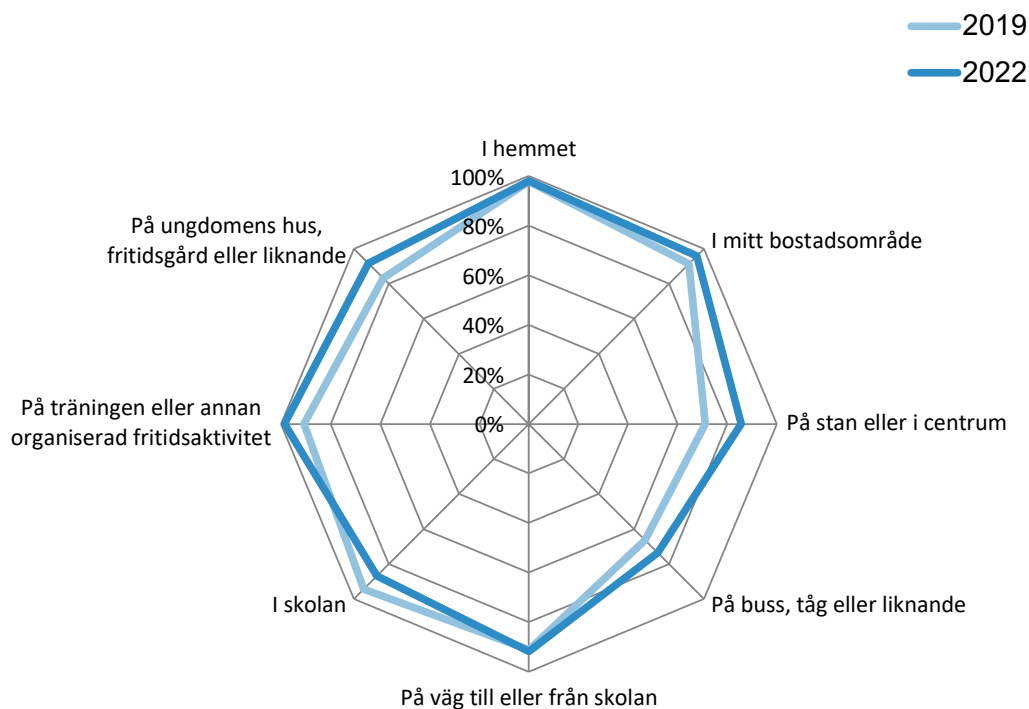
E2a. Andel som svarat att de oftast eller alltid känner sig trygga: Jämförelse med riksnittet*

	Karlsborgs kommun högstadiet	Riket högstadiet
I hemmet	97%	96%
I mitt bostadsområde	96%	93%
På stan eller i centrum	88%	80%
På buss, tåg eller liknande	81%	78%
På väg till eller från skolan	94%	90%
I skolan	88%	86%
På träningen eller annan organiserad fritidsaktivitet	95%	92%
På ungdomens hus, fritidsgård eller liknande	92%	84%
På internet, (exempelvis sociala medier, onlinespel eller communities)	90%	89%

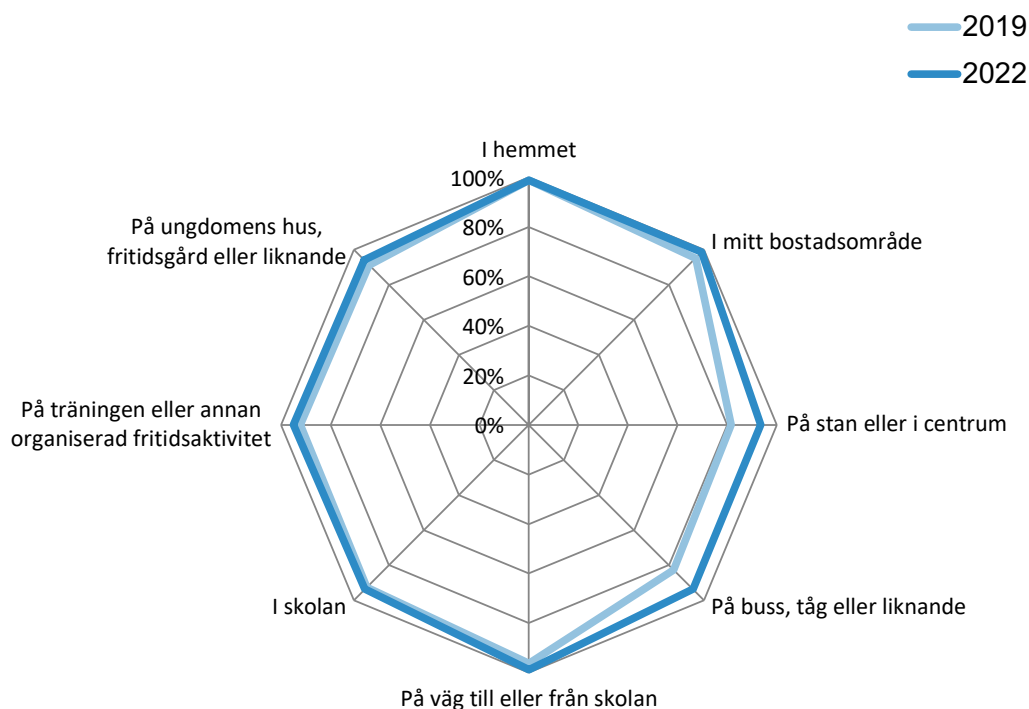
*Siffrorna i diagrammet och tabellen ovan visar endast de som svarat på frågan, d.v.s. svarsalternativet "ej aktuellt" är borträknat. Andelen som svarat "Ej aktuellt" på fritidsgårdsalternativet är totalt 37 %. Andelen som svarat "Ej aktuellt" på träning/fritidsaktivitet är totalt 21 %.

Över tid har andelen tjejer som känner sig trygga på flertalet platser ökat, se diagram E2b nedan. Känslan av trygghet i skolan har dock minskat något bland tjejer. Även bland killar syns en ökad trygghet på stan eller i centrum samt i kollektivtrafiken, se diagram E2c.

E2b. Andel som svarat att de oftast eller alltid känner sig trygga: Jämförelse över tid, tjej*



E2c. Andel som svarat att de oftast eller alltid känner sig trygga: Jämförelse över tid, kille*



*Siffrorna i diagrammet och tabellen ovan visar endast de som svarat på frågan, d.v.s. svarsalternativet "ej aktuellt" är borträknat. Andelen som svarat "Ej aktuellt" på fritidsgårdsalternativet är totalt 37 %. Andelen som svarat "Ej aktuellt" på träning/fritidsaktivitet är totalt 21 %.

Mobbning och trakasserier

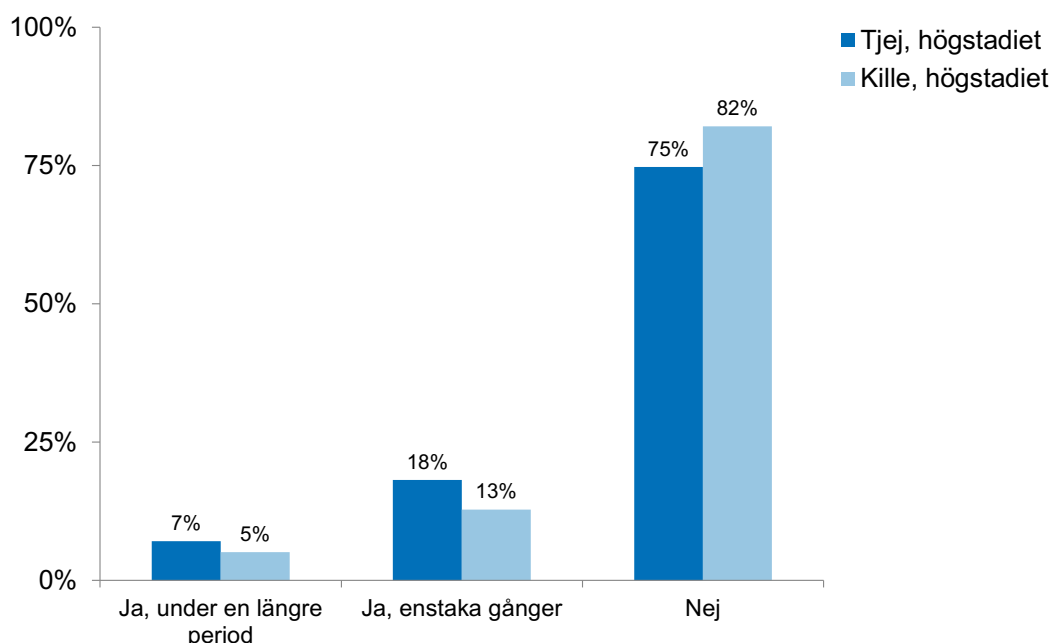
I denna del redovisas frågor som rör utsatthet för mobbning och trakasserier. Som tidigare nämnt är utsatthet för mobbning något som tydligt påverkar hälsan. Nya studier pekar även på att mobbning har ökat i Sverige bland unga.¹

Vad som framgår är att mellan 18-25 % svarar att de har utsatts för mobbning enstaka gånger eller under en längre period. Tjejer har utsatts i högre grad än killar. Det finns ingen skillnad avseende andelen högstadieungdomar som utsatts för mobbning i Karlsborg jämfört med rikssnittet, se tabell E3a.

Över tid har andelen som utsatts för mobbning minskat något, speciellt andelen tjejer, se diagram E3b.

Som det framgår i diagram E3c på följande sida har majoriteten av de som utsatts svarat att det skett i skolan (71-72 %). 12-29 % har utsatts på internet/mobilen, killar i högre grad än tjejer.

E3. Under de senaste sex månaderna, har du blivit mobbad, trakasserad eller utfryst?

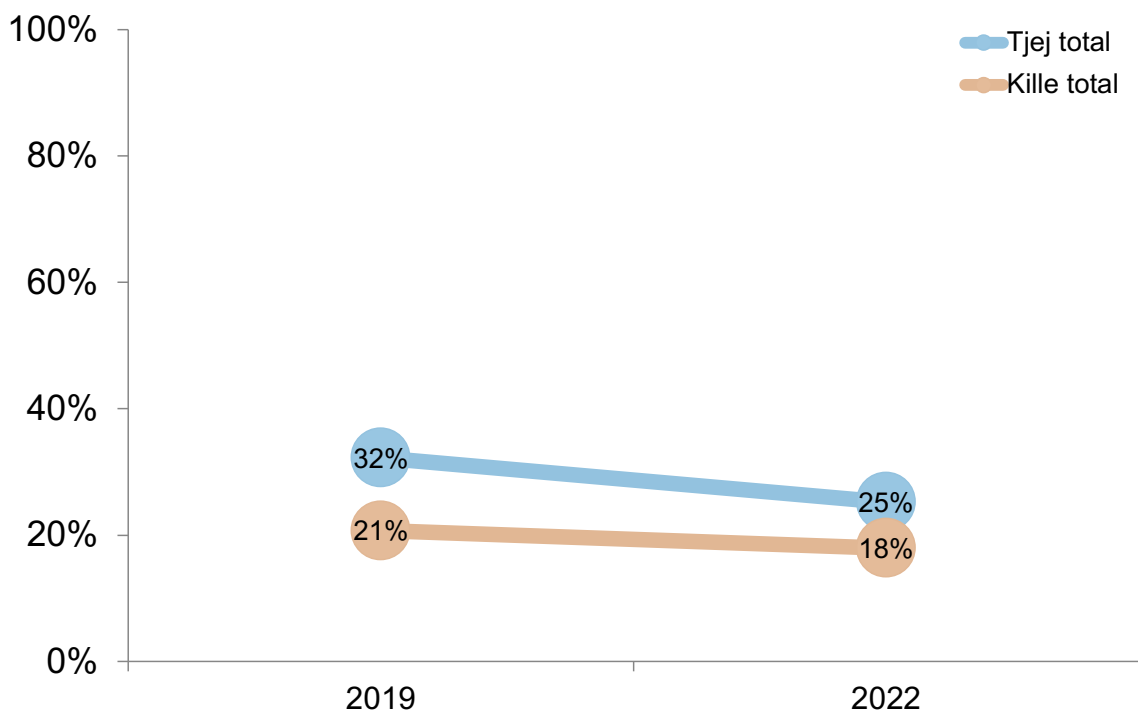


E3a. Andel som svarat "ja, längre period" eller "ja, enstaka gånger" på frågan om mobbning/trakasserier/utfrysning: Jämförelse med rikssnittet

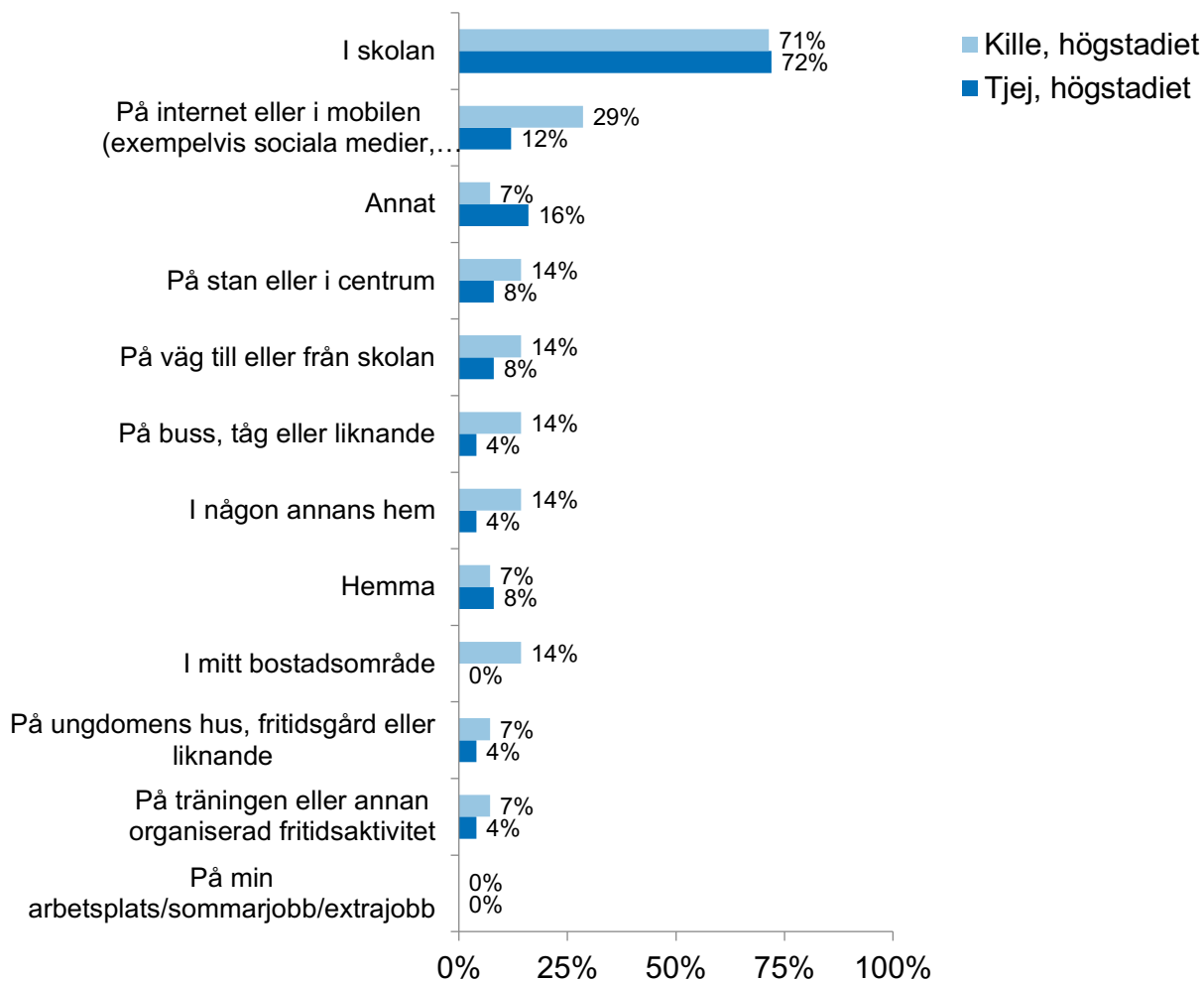
Karlsborgs kommun högstadiet	Riket högstadiet
24%	24%

¹ SCB 2020: Genomförandet av Agenda 2030 i Sverige

E3b. Andel som svarat "ja, längre period" eller "ja, enstaka gånger" på frågan om mobbning/trakasserier/utfrysning: Jämförelse över tid



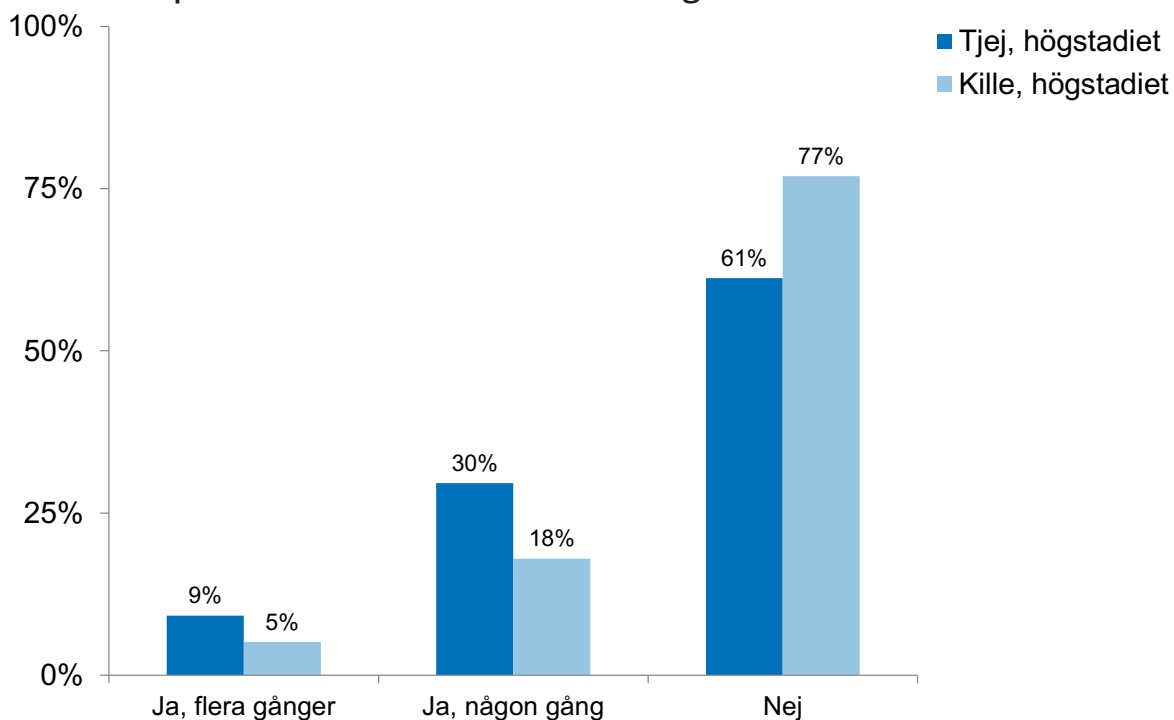
E3c. Var blev du mobbad, trakasserad eller utfrysad? Besvarades endast av de som svarat att de utsatts för mobbning/trakasserier/utfrysning



Orättvis behandling

Ungdomarna fick även ange om de blivit orättvist behandlade på ett sätt som gjort att de mått dåligt. Här framgår att en högre andel tjejer (39 %) än killar (23 %) utsatts någon gång eller flera gånger. Andelen som utsatts i Karlsborg är likt rikssnittet, se tabell E4a.

E4. Har du under de senaste sex månaderna upplevt att du har blivit orättvist behandlad på ett sätt så att du har mått dåligt?



E4a. Andel utsatta för orättvis behandling flera gånger eller någon gång: Jämförelse med rikssnittet

Karlsborgs kommun högstadiet	Riket högstadiet
35%	36%

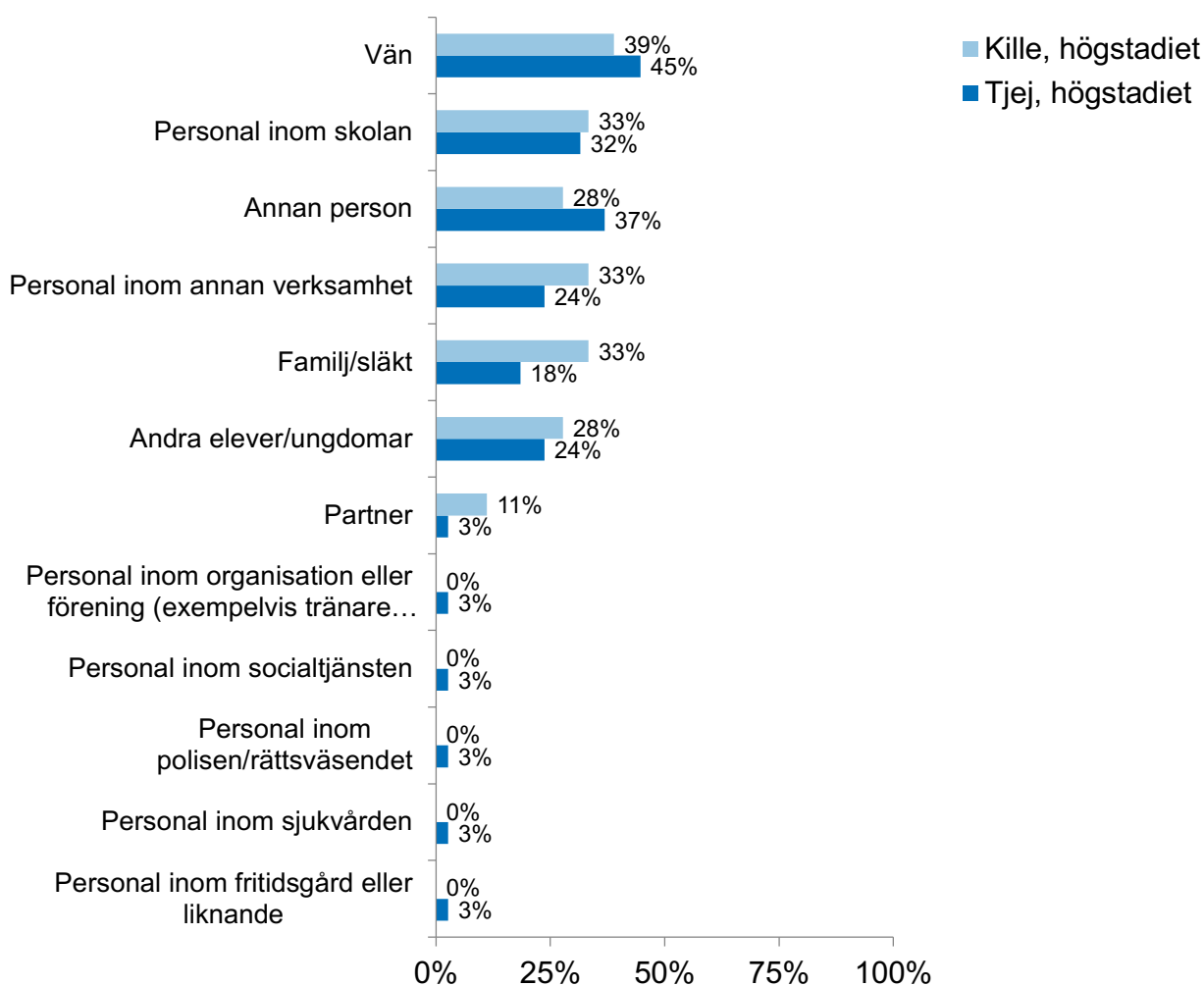
De ungdomar som utsatts fick även svara på en fråga om vem som utsatte dem för orättvis behandling. Vanligast är att ha utsatts av vänner (45 % av tjejerna och 39 % av killarna). Det är också vanligt att ha utsatts av personal inom skolan eller annan verksamhet, familj/släkt och andra elever/ungdomar.

På följande sida framgår i diagram E4c att mellan 22-55 % av de som utsatts för orättvis behandling inte vet varför de blivit utsatta. En andel om 39 % av killarna och 16 % av tjejerna har blivit orättvist behandlade på grund av sitt utseende. Killar svarar i högre grad att de utsatts på grund av bland annat ålder, kön och sexuell läggning medan tjejer i högre grad inte vet varför de blivit utsatta samt har utsatts av andra anledningar än de alternativ som listas.

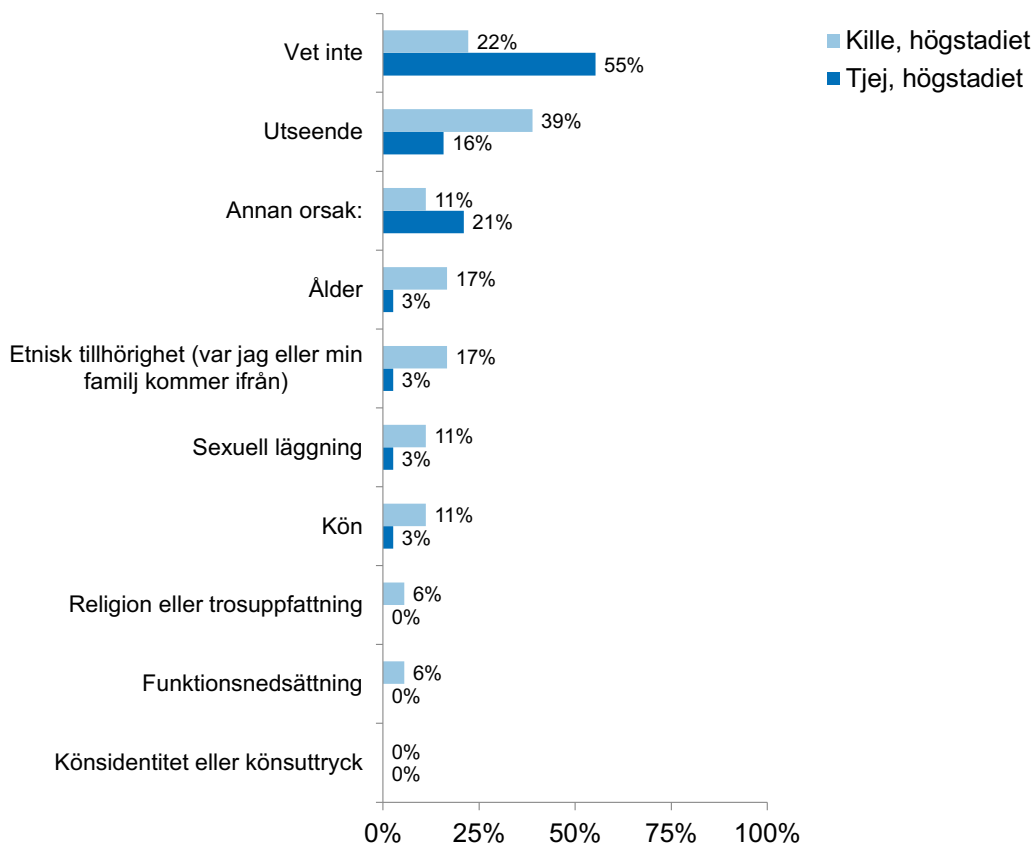
På följande sida i diagram E5 ser vi också att en majoritet av ungdomarna, totalt 80 %, vet vart de kan vända sig om de blir illa behandlade eller mår dåligt. Det är på ungefär samma nivå som rikssnittet.

E4b. Vem eller vilka har du känt dig orättvist behandlad av?

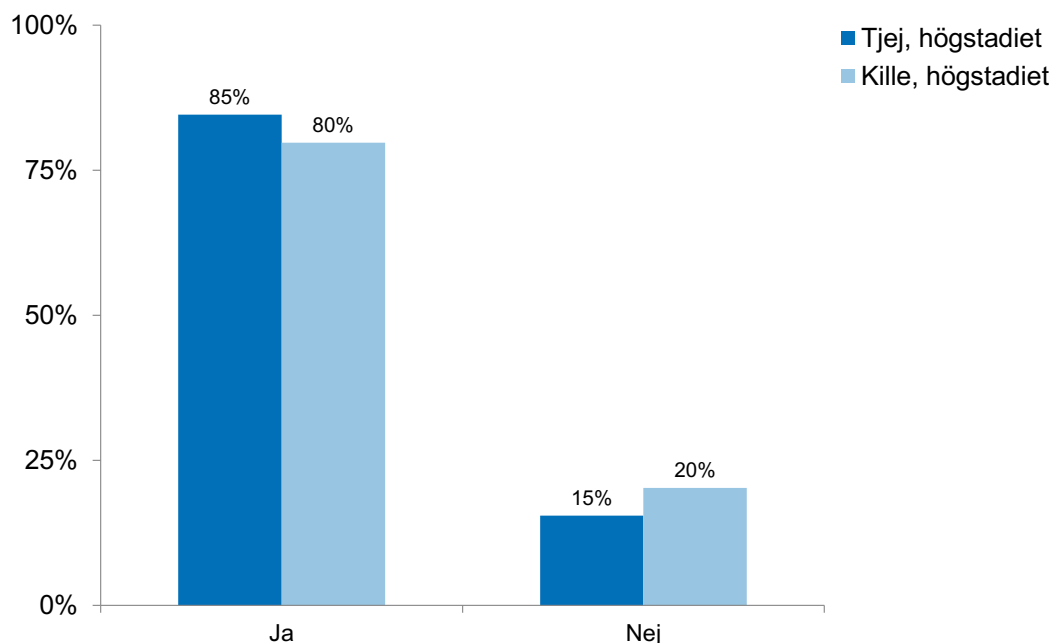
Besvarades endast av de som svarat att de utsatts för orättvis behandling



**E4c. Av vilken eller vilka orsaker tror du att du blev orättvist behandlad?
Besvarades endast av de som svarat att de utsatts för orättvis behandling**



E5. Vet du vart du kan vända dig för att få stöd om du skulle bli illa behandlad eller må dåligt?



E5a. Andel ja: Jämförelse med riksnittet

Karlsborgs kommun högstadiet	Riket högstadiet
80%	83%

”Skolan samt elev och ungdomshälsa”



– Svar från tjej i högstadiet på frågan om vad man skulle vilja påverka i kommunen

F. Hälsa

I Lupp-enkäten finns ett avsnitt som rör ungas hälsa. En god hälsa tidigt i livet leder till att unga kan skapa goda sociala relationer och tillgodogöra sig utbildning. Detta påverkar i sin tur bland annat möjligheterna till trygghet, arbete och inkomst. Ungas hälsa är därför avgörande för flertalet andra aspekter senare livet. Idag finns det dock stora skillnader i ungas hälsa, bland annat utifrån kön, bakgrund och familjens ekonomiska situation. Det finns också hälsoskillnader mellan personer i särskilt utsatta situationer och den övriga befolkningen. Särskilt tydliga är dessa skillnader för personer med funktionsnedsättning, HBTQ-personer och vissa nationella minoriteter.¹

Ungas hälsa, i synnerhet den psykiska hälsan, har uppmärksammats i ett flertal rapporter under den senaste tiden. Det konstateras att de flesta ungdomar i Sverige mår bra, men att psykisk ohälsa och psykosomatiska besvär har ökat betydligt de senaste årtiondena, för att under de senaste åren ha stannat på en relativt hög nivå i jämförelse med resten av befolkningen.

Varför ungas psykiska hälsa försämrats verkar bero på flera olika orsaker. Folkhälsomyndigheten konstaterar i en rapport från 2019 att brister i skolans funktion troligen är en orsak till att psykosomatiska symtom ökat hos unga. De tar också upp att en större medvetenhet om de ökade krav som förändringarna på arbetsmarknaden medför kan vara en orsak till ökningen av ohälsa.² I en rapport från organisationen Mind tar man också upp en ytterligare aspekt, nämligen att det idag finns en större öppenhet för ohälsa och att detta även kan påverka hur den psykiska ohälsan ser ut över tid då unga idag är mer ärliga med hur de mår än vad tidigare generationer kanske varit.³

1 SOU 2016:55, Mörk, Sjögren & Svaleryd 2014: Hellre rik och frisk – om familjebakgrund och barns hälsa

2 Folkhälsomyndigheten 2018 ”Varför har den psykiska ohälsan ökat bland barn och unga i Sverige?”

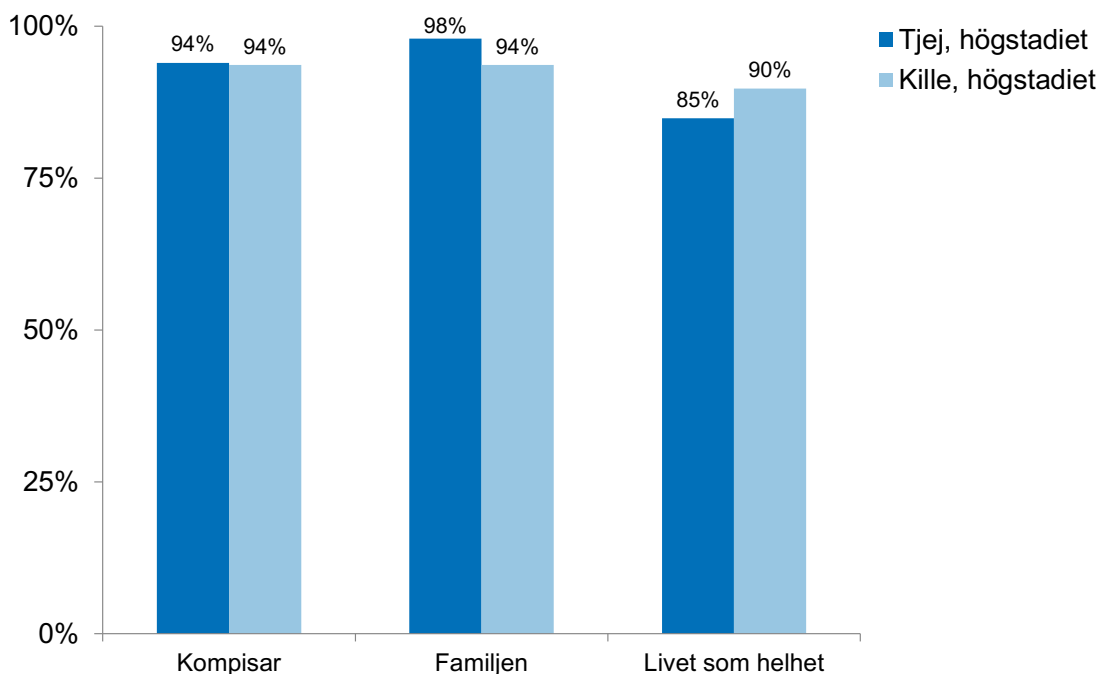
3 Mind 2018: En rapport om ungas psykiska hälsa

Relationer och nöjdhet med livet

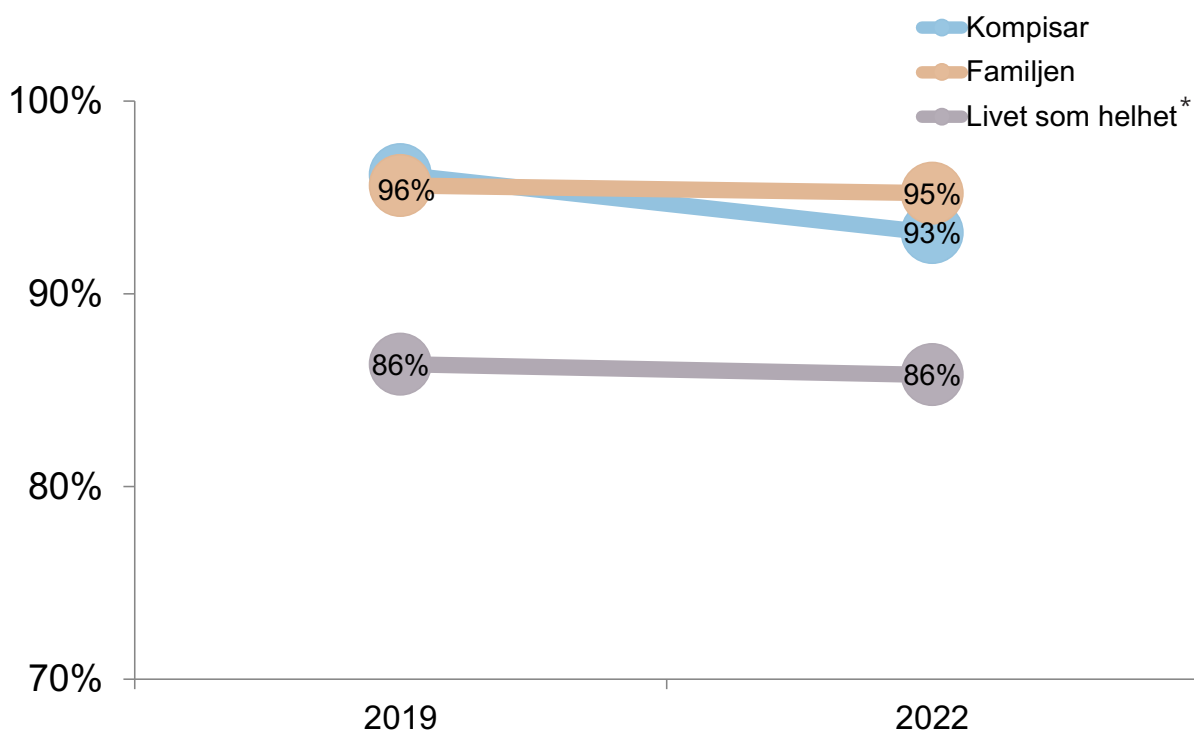
Familje- och kompisrelationer samt andra sociala nätverk är faktorer som även påverkar en individs hälsa. Hur individen ser på livet som helhet är en fråga som ofta, med lite olika formuleringar, även används för att avspegla psykisk hälsa. En hög andel, över 90 %, av ungdomarna i Karlsborg är nöjda med kompisarna och familjen. När det gäller livet i sin helhet är nöjdheten något lägre, speciellt bland tjejerna. Nöjdheten med kompisar har minskat något sedan 2019, annars är resultatet på samma nivåer som år 2019.

Jämfört med rikssnittet är andelen ungdomar som är nöjda med livet, familjen och kompisarna på liknande nivåer, se tabell F0b på följande sida.

**F0. Hur nöjd är du med ditt liv när det handlar om följande?
Andel som svarat "mycket nöjd" eller "ganska nöjd"**



F0a. Andel nöjda med livet, familjen och kompisarna: Jämförelse över tid



F0b. Andel nöjda med livet, familjen och kompisarna: Jämförelse med rikssnittet

	Karlsborgs kommun högstadiet	Riket högstadiet
Livet som helhet	86%	85%
Familjen	95%	95%
Kompisar	93%	93%

*Före 2022 löd formuleringen "Livet i sin helhet".

Självskattad hälsa

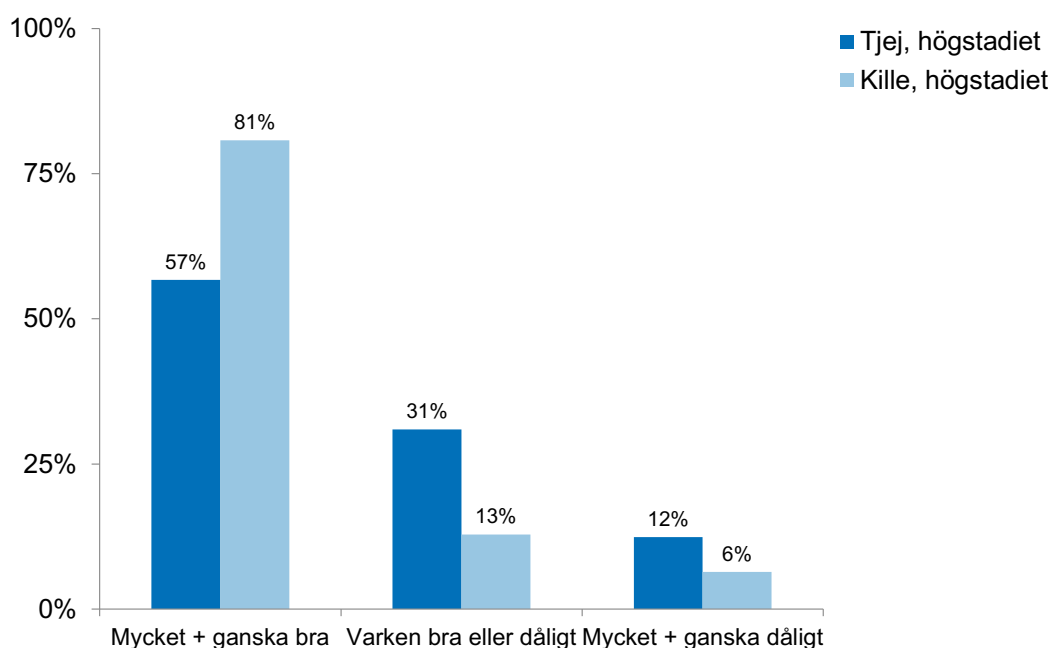
Självskattad hälsa innebär att individer ombeds att själva skatta sitt allmänna hälsotillstånd på en skala. Den självskattade hälsan är med andra ord ett subjektivt mått. Resultat av detta slag ifrågasätts ibland på grund av det subjektiva inslaget, men har visat sig stämma väl överens med mer objektiva och medicinska mått på hälsa.¹

Forskning visar att det är vanligare att tjejer upplever ohälsa och psykosomatiska besvär än att killar gör det. Detta syns även i Karlsborgs Lupp-resultat. I Karlsborgs kommun ser vi att andelen som svarar att de mår mycket eller ganska bra är lägre bland tjejer än bland killar. Tjejerna svarar även i högst grad att de mår mycket eller ganska dåligt.

Vid en jämförelse med rikssnittet framgår det att ungdomarna i Karlsborg bedömer sin hälsa som ganska eller mycket bra i liknande utsträckning, se tabell F1a.

I diagram F1b på nästa sida redovisas även frågan över tid. Vad som framgår är att andelen killar som mår bra har minskat sedan år 2019. Andelen tjejer som mår bra är mer likt hur det såg ut år 2019.

F1. Under de senaste sex månaderna, hur bedömer du din hälsa, hur du mår eller känner dig?

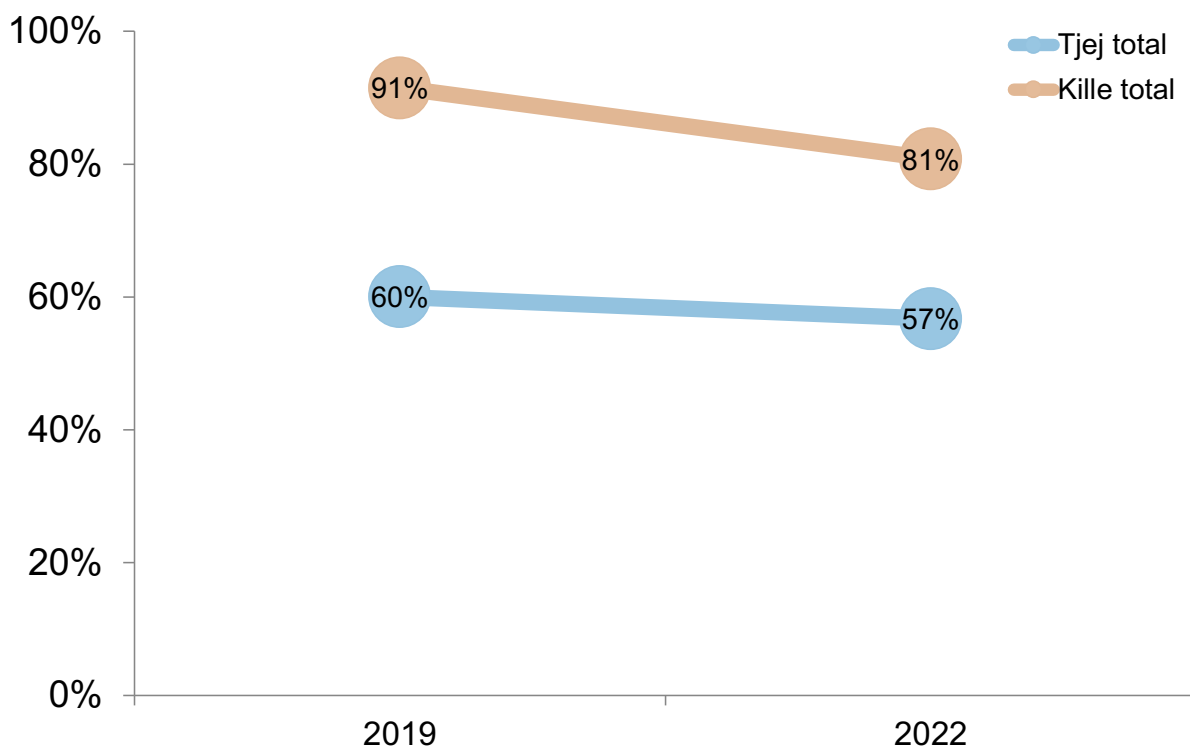


F1a. Andel som bedömer sin hälsa som mycket eller ganska bra: Jämförelse med rikssnittet

Karlsborgs kommun högstadiet	Riket högstadiet
65%	64%

¹ Folkhälsomyndigheten: Skolbarns hälsovanor i Sverige 2017-2018

F1b. Andel som bedömer sin hälsa som mycket eller ganska bra: Jämförelse över tid



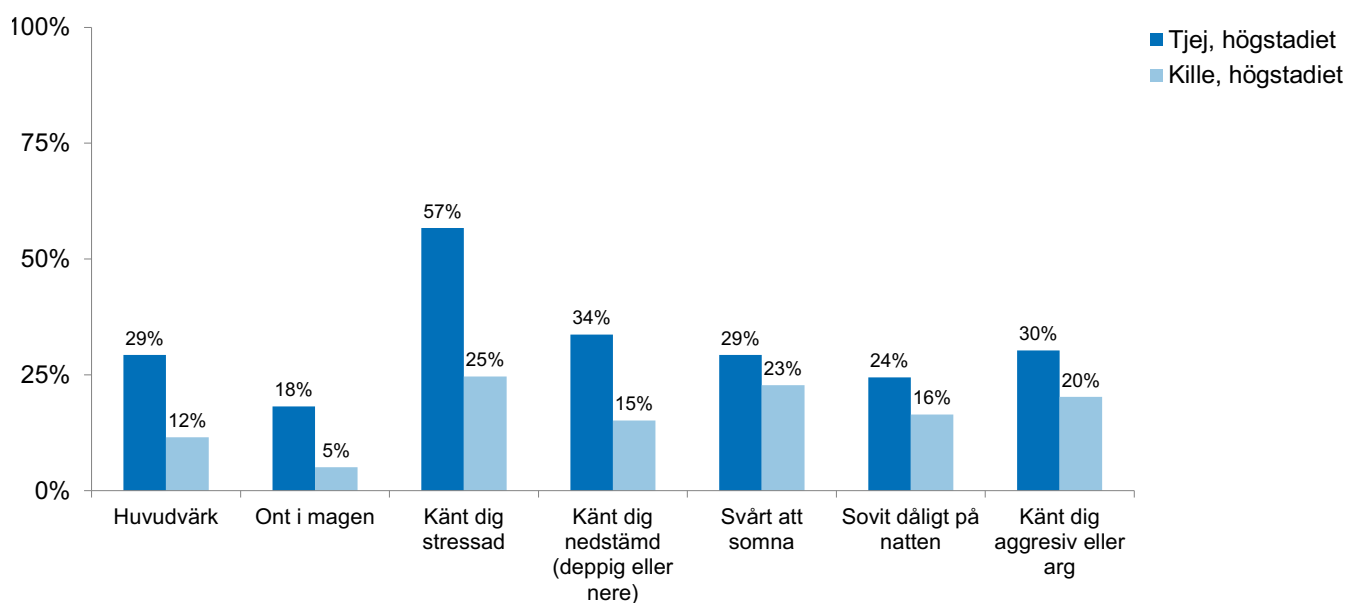
Psykiska och somatiska besvär

Ungdomarna fick svara på frågor om hur ofta de upplever olika psykiska och somatiska besvär, så som stress, huvudvärk, ont i magen, sömnsvårigheter och nedstämdhet. Enligt MUCF indikerar förekomsten av besvär ohälsa om de förekommer flera gånger i veckan eller oftare under en längre period. Liknande kategorisering görs i Folkhälsomyndighetens undersökning "Hälsa på lika villkor".

I diagram F2 redovisas andelen ungdomar som har de listade besvären regelbundet, det vill säga flera gånger i veckan eller oftare. Samtliga besvär upplevs i högre grad av tjejer än av killar. En stor andel av tjejerna (57 %) svarar exempelvis att de har känt sig stressade flera gånger i veckan eller oftare under de senaste sex månaderna. Motsvarande andel bland killarna är 25 %. Vad gäller nedstämdhet är det 34 % av tjejerna som svarar att de känner sig nedstämda flera gånger i veckan eller oftare. Bland killarna svarar 15 % detsamma.

Andelen ungdomar i Karlsborg som upplever psykosomatiska besvär är i de flesta påståenden på liknande nivåer som rikssnittet, se tabell F2a på följande sida. Andelen som har regelbundna besvär med stress och huvudvärk är dock på en något högre nivå i Karlsborg.

F2. Hur ofta har du haft följande besvär under de senaste sex månaderna? Andel som svarat "flera gånger i veckan" eller oftare

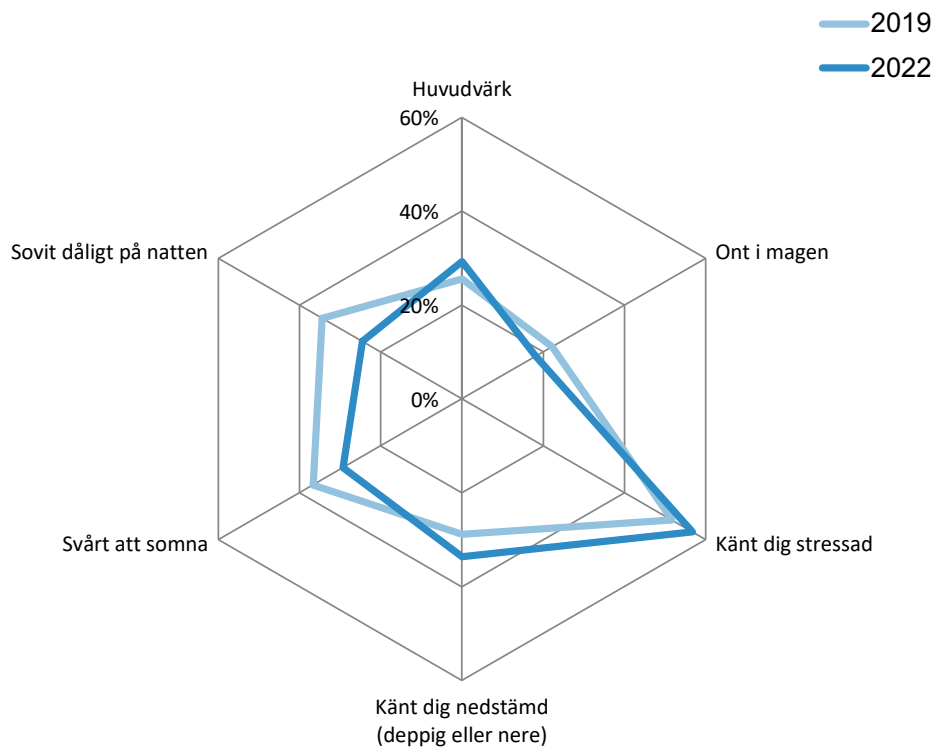


F2a. Andel som svarat att de har besvär flera gånger i veckan eller oftare: Jämförelse med riksnittet

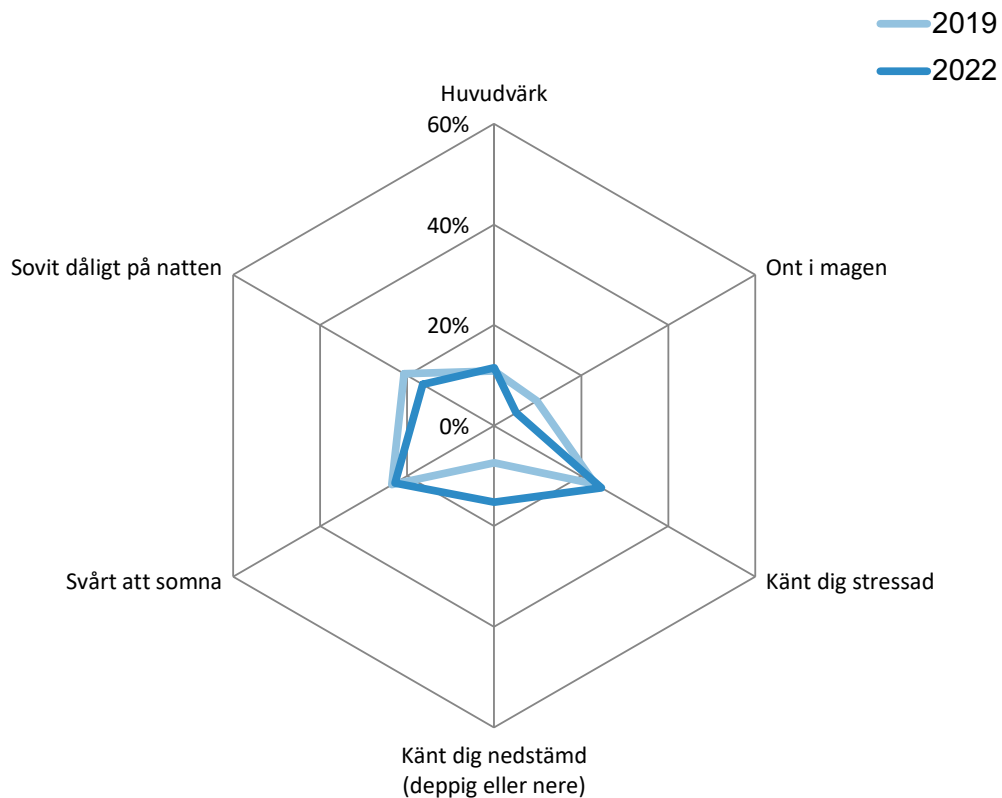
	Karlsborgs kommun högstadiet	Riket högstadiet
Huvudvärk	24%	20%
Ont i magen	14%	17%
Känt dig stressad	45%	41%
Känt dig nedstämd (deppig eller nere)	28%	27%
Svårt att somna	29%	30%
Sovit dåligt på natten	23%	25%
Känt dig aggressiv eller arg	27%	30%

Över tid har andelen tjejer som upplever sömnbesvär och magont minskat sedan år 2019. Tjejers problem med stress, nedstämdhet och huvudvärk har däremot ökat, se diagram F2b på nästa sida. Även andelen killar som har regelbundna besvär med nedstämdhet har ökat, samtidigt som andelen som sovit dåligt på natten och har ont i magen minskat.

**F2b. Hur ofta har du haft följande besvär under de senaste sex månaderna?
Andel som svarat "flera gånger i veckan" eller oftare: Jämförelse över tid, tjej**



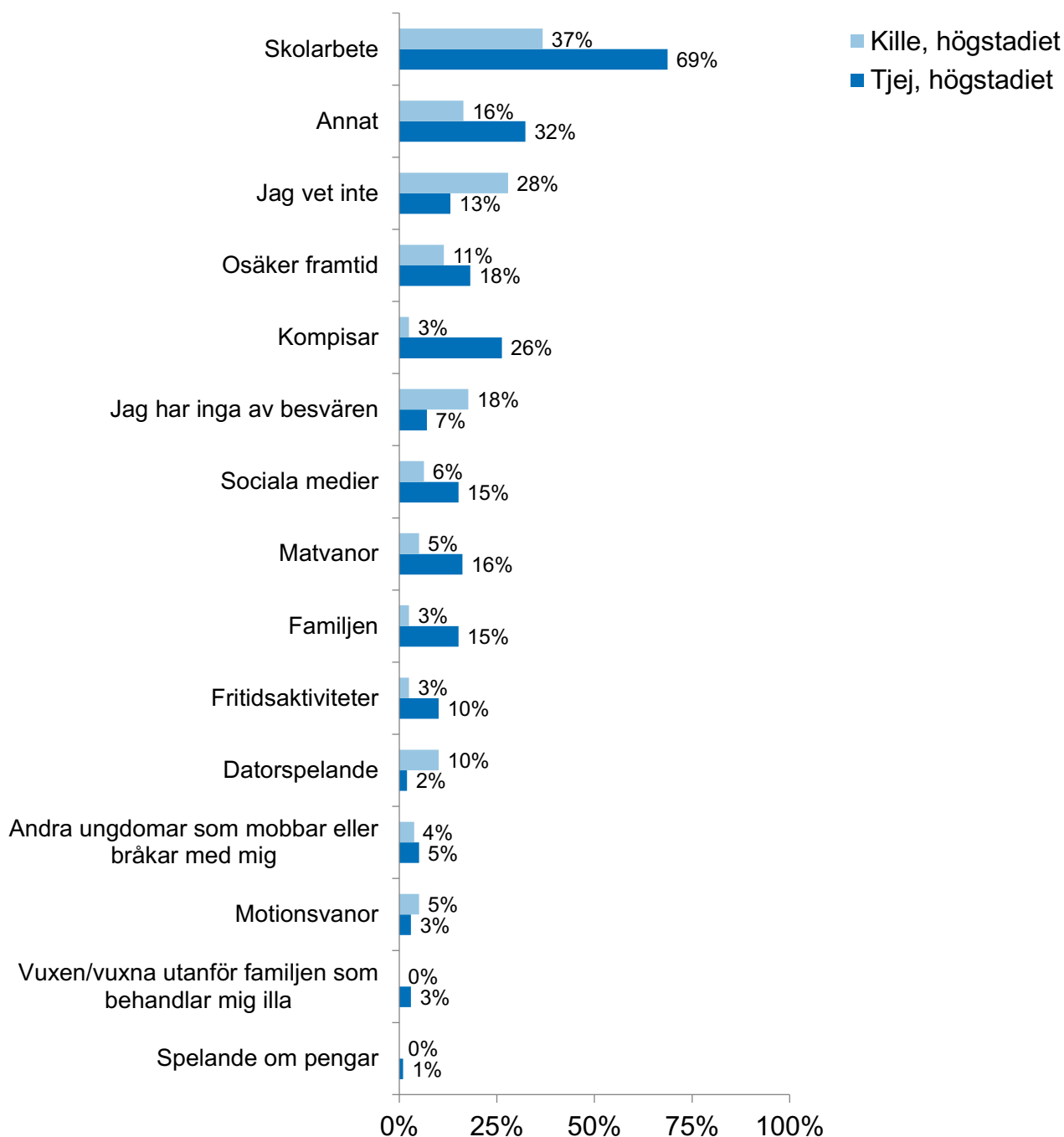
**F2c. Hur ofta har du haft följande besvär under de senaste sex månaderna?
Andel som svarat "flera gånger i veckan" eller oftare: Jämförelse över tid, kille**



Orsaker till besvären

Ungdomarna fick i årets Lupp-undersökning även svara på en fråga om vad de själva tror att deras psykiska och somatiska besvär beror på. Skolarbete är det som störst andel uppger vara anledningen till deras besvär. Tjejerna uppger detta som skäl i särskilt hög grad, 69 %, medan motsvarande andel bland killarna är 37 %. Tjejer uppger även många andra orsaker till besvären i högre grad än killar. Exempelvis tror 26 % av tjejerna att deras besvär beror på kompisar och 16 % att de beror på matvanor.

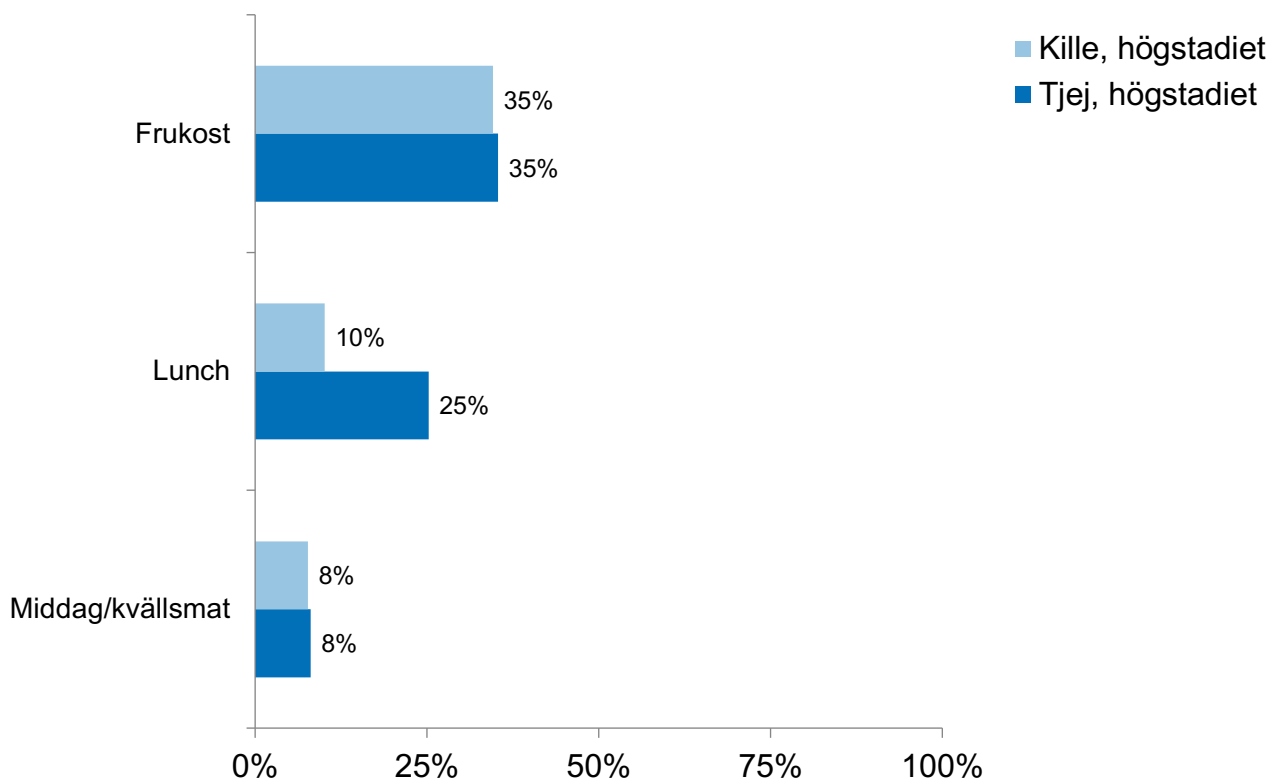
F2c Om du har något av besvären i förra frågan, vad tänker du själv att dina besvär kan bero på?



Hoppa över måltider

I diagram F3 nedan redovisas andelen ungdomar som svarat att de hoppar över måltider flera gånger i veckan eller oftare. 35 % av både tjejerna och killarna svarar att de hoppar över frukosten flera gånger i veckan eller oftare. Det är en högre andel tjejer (25 %) än killar (10 %) som hoppar över lunch flera gånger i veckan eller oftare.

F3. Hur ofta händer det att du hoppar över följande måltider?
Andel som svarat "flera gånger i veckan" eller oftare



Träning och motion

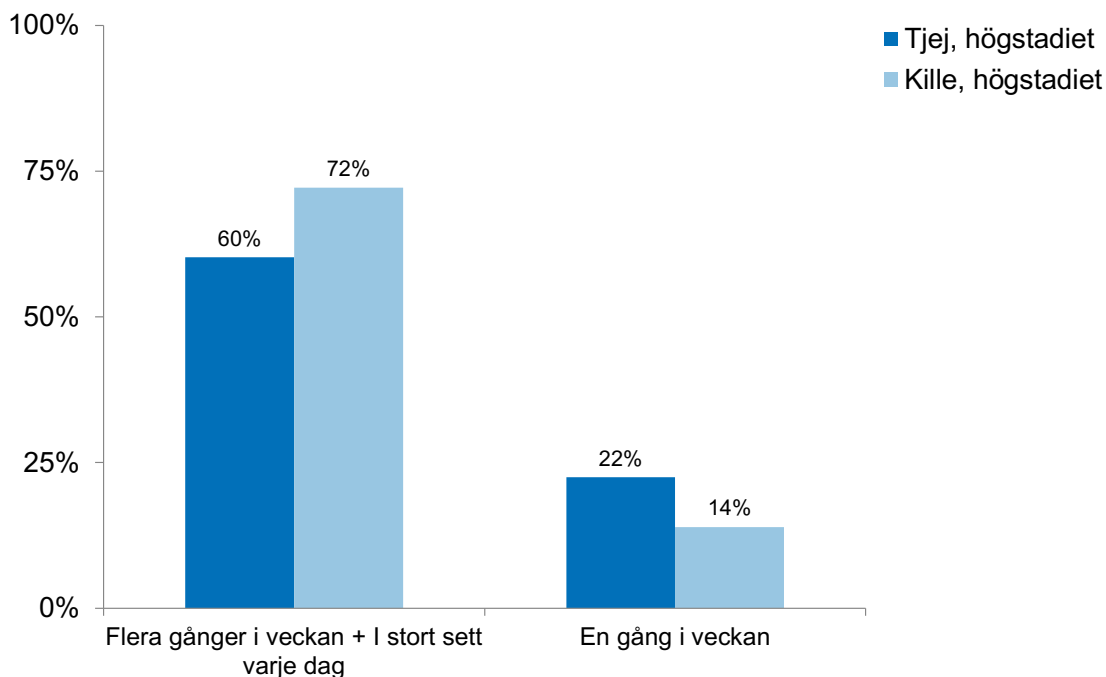
Fysisk aktivitet är relaterat både till fysisk och psykisk hälsa. Andelen skolbarn som uppnår den rekommenderade mängden fysisk aktivitet (1 timme per dag enligt WHO) är fortsatt låg i Sverige. Det är en levnadsvana som inte har förbättrats över tid, konstaterar Folkhälsomyndigheten.¹ Vad som framgår i diagram F4 är att en klar majoritet av ungdomarna i Karlsborg svarar att de tränar flera gånger i veckan eller oftare. Andelen är högst bland killar.

I en jämförelse med rikssnittet, se tabell F4a, framkommer att andelen som tränar en gång i veckan är likt men att en något lägre andel ungdomar i Karlsborg tränar flera gånger i veckan eller oftare.

Över tid har andelen tjejer som tränar en gång i veckan eller oftare minskat.

¹ Folkhälsomyndigheten: Skolbarns hälsovanor 2017-2018

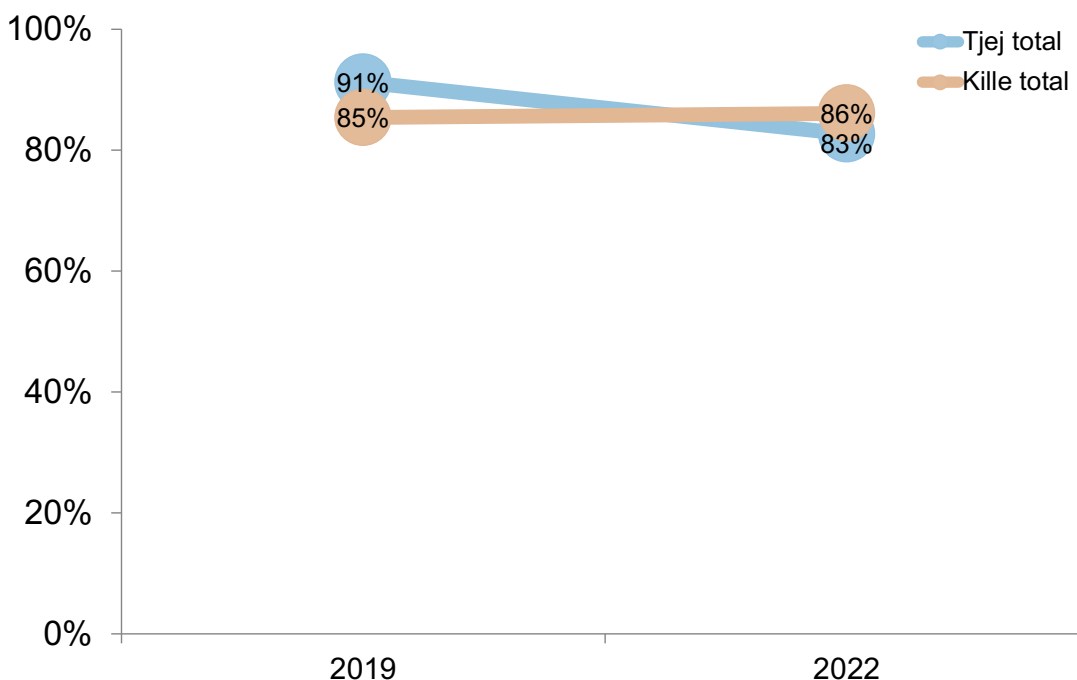
**F4. Hur ofta brukar du träna så att du blir andfådd eller svettas?
Andel som svarat "en gång i veckan" eller oftare**



F4a. Andel som tränar en gång i veckan eller oftare: Jämförelse med riksnittet

	Karlsborgs kommun högstadiet	Riket högstadiet
En gång i veckan	17%	15%
Flera gånger i veckan + I stort sett varje dag	66%	70%

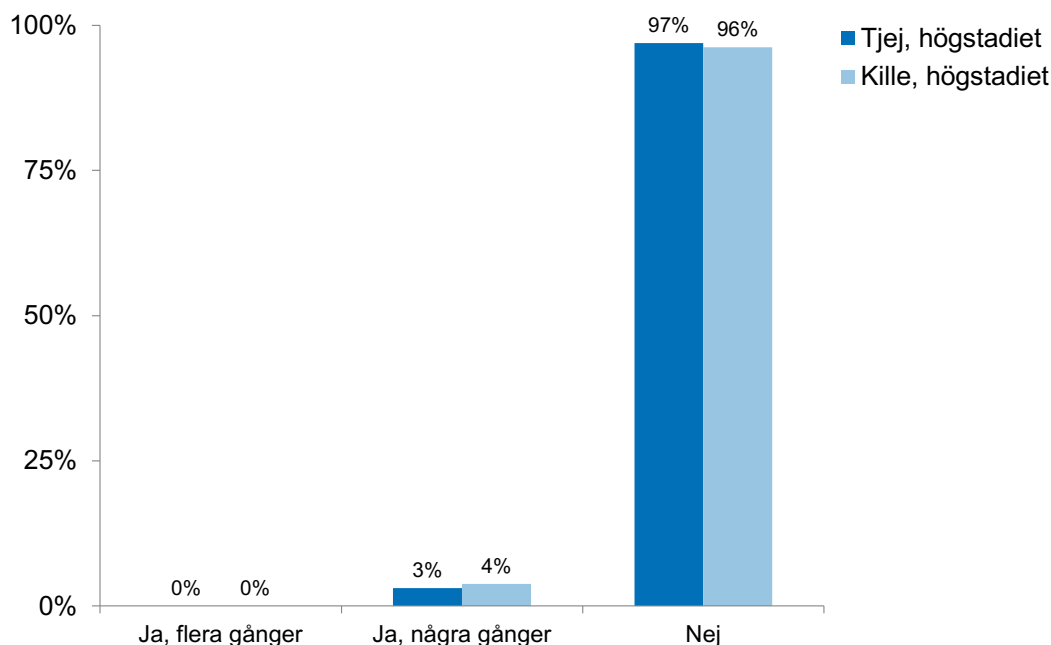
F4b. Andel som tränar en gång i veckan eller oftare: Jämförelse över tid



Prestationshöjande medel

I Lupp-enkäten ställs en fråga om användningen av anabola steroider eller motsvarande medel. En andel om 4 % av killarna och 3 % av tjejerna svarar att de några gånger använt denna typ av medel.

F5. Har du någon gång använt anabola steroider eller andra motsvarande prestationshöjande medel?



Alkohol och tobak

Lupp-enkäten innefattar också frågor om hur ofta man röker, snusar och dricker alkohol. I tabell F6 på följande sida redovisas resultaten för dessa frågor. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) konstaterar att andelen skolelever i Sverige som röker minskat kraftigt särskilt under 2010-talet, medan snusningen ökat under de senaste åren. Vad gäller alkohol konstaterar CAN att såväl andelen alkoholkonsumenter som alkoholkonsumtionen bland svenska elever är på fortsatt historiskt låga nivåer och minskat kraftigt under 2000-talet.¹

I Karlsborg ser vi att killarna snusar minst en gång per vecka i högre grad än tjejerna, medan andelen som röker är på en liknande nivå bland tjejer och killar. Det framgår också att killarna dricker alkohol och folköl i större utsträckning än tjejerna. Vad gäller rökning av e-cigarett gör tjejerna detta i högre grad än killarna. Resultatet för Karlsborg är på liknande nivåer som rikssnittet. Det är dock en något högre andel ungdomar i Karlsborg (av de som vid något tillfälle druckit alkohol) som dricker så de känner sig fulla minst en gång per månad.

Över tid kan vi se att snusning har ökat från 0 % till 2 % bland tjejerna. Rökning har också ökat bland både tjejer och killar.

¹ CAN:s nationella skolundersökning 2022

F6. Hur ofta brukar du...?

Röka cigaretter	Tjej högstadiet	Kille högstadiet
Aldrig/Sällan/Någon eller några gånger i månaden	96%	95%
Minst en gång per vecka	4%	5%
Snusa	Tjej högstadiet	Kille högstadiet
Aldrig/Sällan/Någon eller några gånger i månaden	98%	92%
Minst en gång per vecka	2%	8%
Dricka folköl	Tjej högstadiet	Kille högstadiet
Aldrig/Sällan/Någon eller några gånger i månaden	99%	95%
Minst en gång per vecka	1%	5%
Dricka starköl, starkcider, alkoholisk, vin eller sprit	Tjej högstadiet	Kille högstadiet
Aldrig/Sällan/Någon eller några gånger i månaden	99%	95%
Minst en gång per vecka	1%	5%
Röka e-cigaretter	Tjej högstadiet	Kille högstadiet
Aldrig/Sällan/Någon eller några gånger i månaden	94%	97%
Minst en gång per vecka	6%	3%
Ta koffeintabletter	Tjej högstadiet	Kille högstadiet
Aldrig/Sällan/Någon eller några gånger i månaden	99%	97%
Minst en gång per vecka	1%	3%
Spela om pengar	Tjej högstadiet	Kille högstadiet
Aldrig/Sällan/Någon eller några gånger i månaden	99%	96%
Minst en gång per vecka	1%	4%
Dricka energidryck	Tjej högstadiet	Kille högstadiet
Aldrig/Sällan/Någon eller några gånger i månaden	79%	78%
Minst en gång per vecka	21%	22%

Hur ofta dricker du så mycket alkohol att du känner dig full?*	Tjej högstadiet	Kille högstadiet
Aldrig/Sällan/Någon eller några gånger i månaden	100%	för få svar
Minst en gång per vecka	0%	för få svar

*Obs! Av de som vid något tillfälle druckit alkohol

F6a. Jämförelse med rikssnittet

	Karlsborgs kommun högstadiet	Riket högstadiet
Röka cigaretter minst en gång per vecka	5%	4%
Snusa minst en gång per vecka	6%	5%
Dricka folköl minst en gång i månaden	5%	4%
Dricka starköl, starkcider, alkoläsk, vin eller sprit minst en gång i månaden	9%	7%
Röka e-cigaretter minst en gång per vecka	6%	5%
Ta koffeintabletter minst en gång i månaden	3%	3%
Spela om pengar minst en gång i månaden	5%	4%
Dricka energidryck minst en gång per vecka	22%	22%
Dricka alkohol så att de känner sig fulla minst en gång per månad*	43%	37%

F6b. Jämförelse över tid

	Tjej 2022	Tjej 2019	Kille 2022	Kille 2019
Röker minst en gång per vecka	4%	1%	5%	2%
Snusar minst en gång per vecka	2%	0%	8%	7%
Dricker folköl minst en gång i månaden	1%	3%	6%	6%
Dricker starköl, starkcider, alkoläsk, vin eller sprit minst en gång i månaden	9%	8%	6%	7%
Dricker alkohol så att de känner sig fulla minst en gång per månad*	38%	för få svar	för få svar	för få svar

*Obs! Av de som vid något tillfälle druckit alkohol

Hur unga får tag på alkohol

De flesta får tag i alkohol via kompisar, kompisars syskon eller partner.

Endast en liten andel om 3-4 % av ungdomarna svarar att de får dricka alkohol för sina föräldrar.

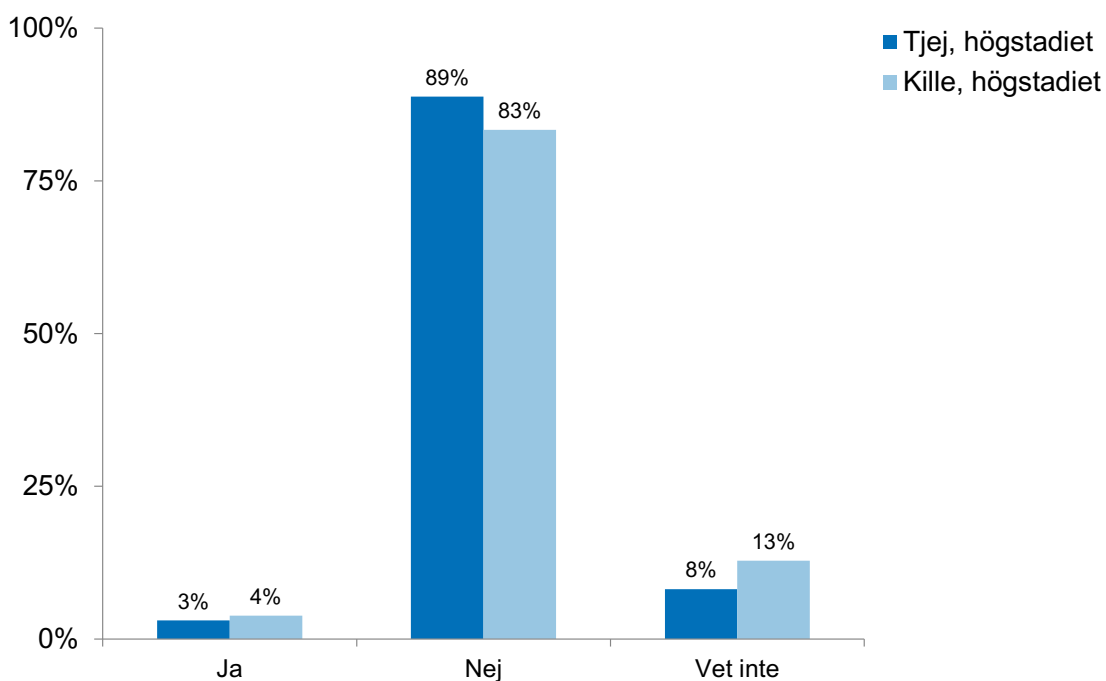
F6c. Hur får du oftast tag på alkohol?

Besvarades endast av de som någon gång druckit alkohol

Köper själv i affären	7%
Beställer på internet	0%
Handlar utomlands	3%
Tillverkar själv	17%
Får från mina föräldrar	7%
Tar från mina föräldrar utan att de vet om det	17%
Från syskon	10%
Från kompisar, kompisars syskon, flickvän/pojkvän/partner	45%
Från annan vuxen	21%
På annat sätt	45%

*Obs! Av de som vid något tillfälle druckit alkohol

F7. Får du dricka alkohol för din/dina föräldrar?

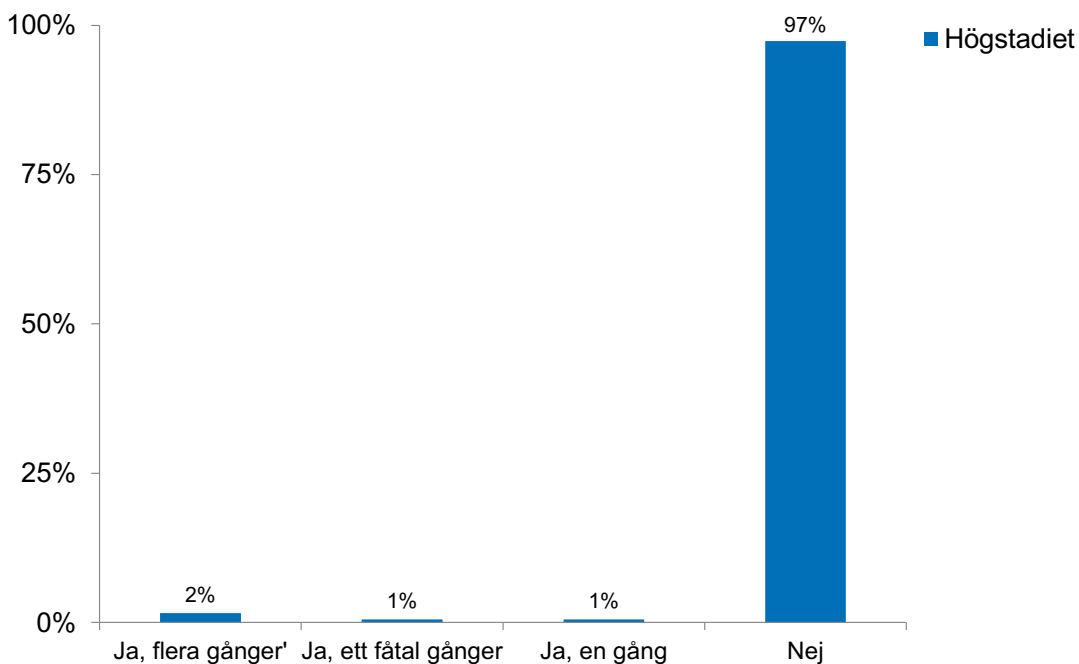


Narkotika

Lupp-enkäten innefattar även frågor om narkotikaanvändning. 3 % svarar att de en eller flera gånger har använt narkotika, vilket är relativt likt rikssnittet. Andelen som använt narkotika är även på ungefär samma nivå som år 2019.

Som det framgår i diagram F8c på följande sida är hasch, marijuana och amfetamin de vanligaste narkotikatyperna.

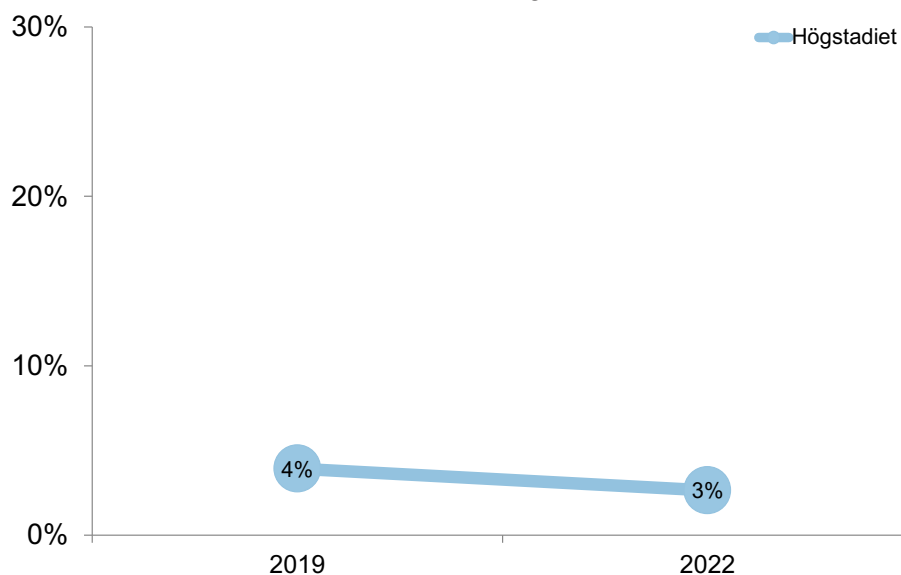
F8. Har du någon gång använt narkotika?



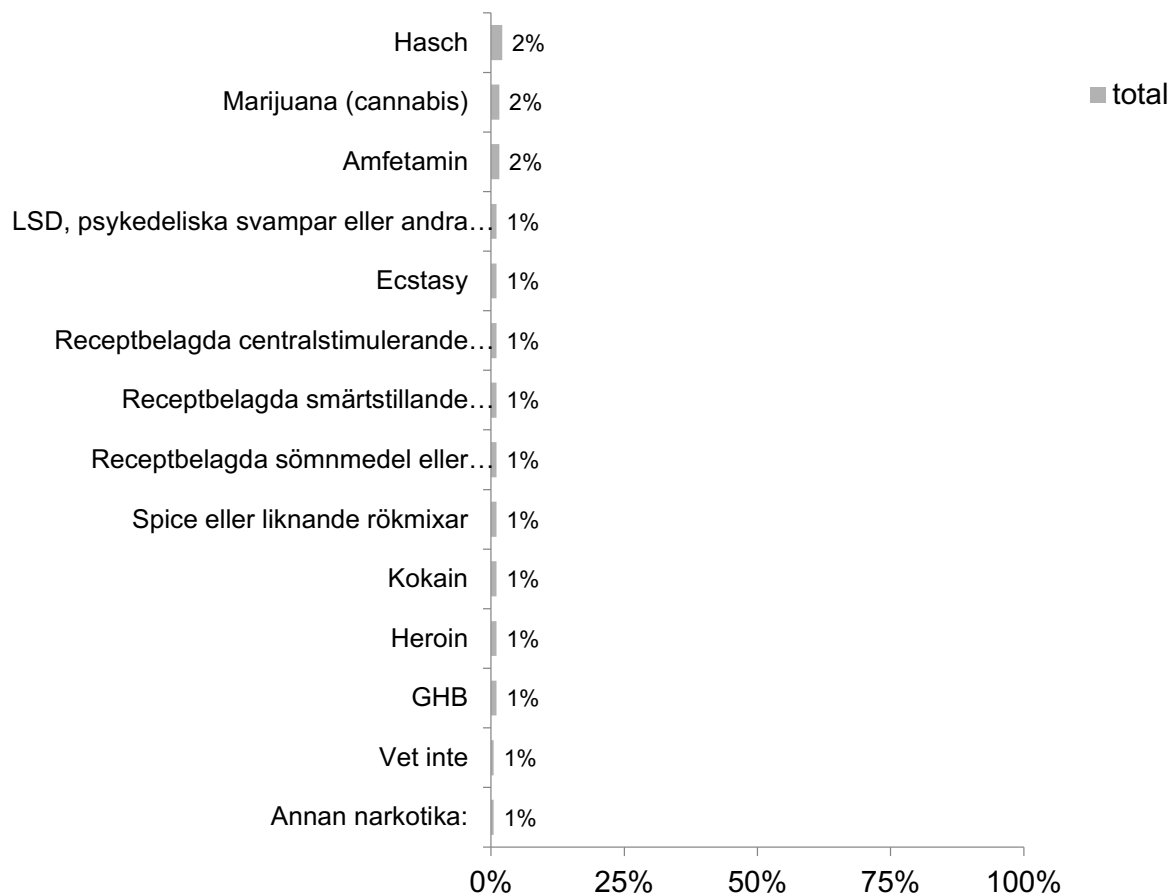
F8a. Andel som använt narkotika. Jämförelse med rikssnittet

Karlsborgs kommun högstadiet	Riket högstadiet
3%	5%

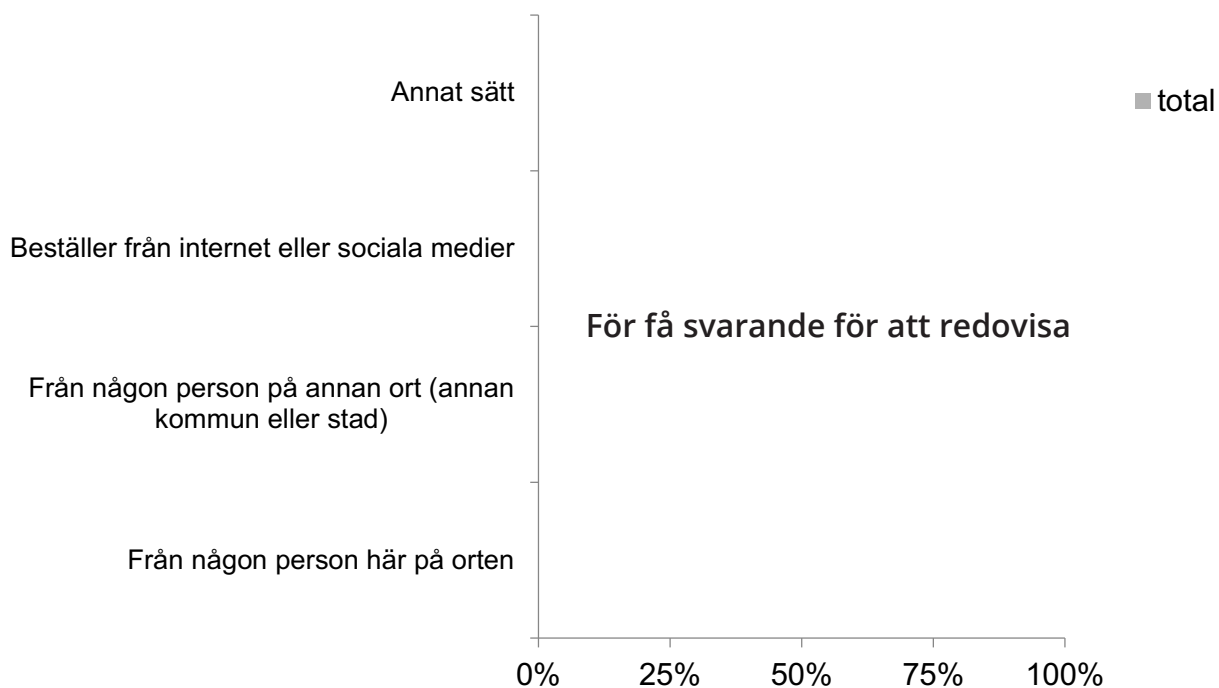
F8b. Andel som använt narkotika: Jämförelse över tid



**F8c. Vilken eller vilka typer av narkotika har du använt?
Utav samtliga svarande**



**F8d. Hur fick du/får du tag på narkotika?
Besvarades endast av de som någon gång använt narkotika**



Fördjupat om ungas hälsa

Ungas hälsa är ytterligare ett prioriterat område i Karlsborgs kommun. Att fördjupat titta på vad som samvarierar med ungas hälsa kan vara viktigt för att få en förståelse kring hur ungas hälsa hänger samman med övriga frågor och för att rikta insatser mot de mest utsatta grupperna. Vad som framkommit i avsnittet "Hälsa" är att de flesta unga Karlsborgs kommun mår bra, men att det också finns tydliga könsskillnader. Tjejer skattar sin hälsa som dålig i högre grad än killar, och uppger i högre grad att de har regelbundna psykosomatiska besvär. Detta är dock inte unikt för Karlsborgs kommun, utan liknande mönster syns även nationellt och i aktuell forskning.

Orsakerna till ökningen av psykisk ohälsa och psykosomatiska besvär bland unga i Sverige förklaras ofta, åtminstone till viss del, av den ökade individualiseringen i samhället. Vi har idag stora valmöjligheter, vilket är positivt, men samtidigt kan det vara så att förmågan att hantera dessa val inte har utvecklats i samma takt. En ytterligare förklaring som ofta nämns är en ökad skolstress, bland annat utifrån den reformerade grundskolan. Det finns även studier där ungdomar själva uttrycker att skolan är en viktig anledning till att de känner sig stressade och mår dåligt. Där lyfts skolarbetet som en källa till stress, och detta gäller särskilt tjejer.¹ Detta ser vi också i Karlsborgs Lupp-resultat. Övriga saker som ofta omnämns i forskning som orsaker till den psykiska ohälsan bland unga är bland annat den tekniska utvecklingen, sociala normer och att unga har höga ambitioner och krav på sig själva.²

Vi vet också att befolkningens hälsa varierar beroende på bakgrund och ekonomiska förutsättningar. Som nämnt i avsnittet "Hälsa" finns det också hälsoskillnader mellan personer med funktionsnedsättning, hbtq-personer och vissa nationella minoriteter jämfört med den övriga befolkningen.³

Eftersom ungas hälsa är ett prioriterat område i Karlsborgs kommun har fördjupade analyser gjorts på området.

Varför mår tjejer sämre än killar?

Utifrån Lupp-enkätens frågor går det inte att avgöra varför tjejer mår sämre än killar. Däremot finns det en del rapporter som belyser könsskillnaderna i ungas hälsa, bland annat i en rapport från Folkhälsomyndigheten. Där tar man bland annat upp att tjejer är mer stressade och har högre krav på sig än killar när det kommer till skolan och betyg, och att detta är något som kan påverka hälsan. Det konstateras att tjejer mår sämre än killar, men samtidigt lyckas de bättre i skolan. Killar mår alltså bättre, men har i sin tur tydligt lägre studieresultat.⁴ Annat som nämns, som kan påverka könsskillnader i hälsan, är biologiska faktorer, strukturella faktorer och förväntningar knutna till kön. Till strukturella faktorer hör bland annat utvecklingen på arbetsmarknaden och ökade utbildningskrav. För flera kvinnodominerade yrken har nämligen kraven på utbildning ökat den senaste tiden. Folkhälsomyndigheten skriver att detta kan påverka ungas syn på framtiden, engagemang i skolan och upplevelsen av stress. Förvänt-

1 SOU 2009:64, SOU 2010:80, Folkhälsomyndigheten 2016: Skolprestationer, skolstress och psykisk ohälsa bland tonåringar, Folkhälsomyndigheten: Skolbarns hälsovanor i Sverige 2013/2014

2 Barnombudsmannen 2015: Könsskillnader i skolresultat och psykisk ohälsa. Temarapport Max18

3 SOU 2016:55, Mörk, Sjögren & Svaleryd 2014: Hellre rik och frisk – om familjebakgrund och barns hälsa

4 Folkhälsomyndigheten 2018: Varför har den psykiska ohälsan ökat bland barn och unga i Sverige?

ningar knutna till kön handlar om att flickor och pojkar ställs inför olika möjligheter och hinder i sin vardag, och de har olika strävan att leva upp till ideal och normer som de möter.⁵

Vad samvarierar med ungas hälsa?

För att ta reda på vad som samvarierar med ungas hälsa har vi analyserat gruppen unga som svarat att de känner sig deppiga/nedstämda, stressade och/eller har huvudvärk flera gånger i veckan eller oftare. Vad som framgår är att denna grupp även skattar sin hälsa som betydligt sämre än de som inte har något av de tre besvären. Bland de som har besvären regelbundet svarar 39 % att de mår mycket eller ganska bra, motsvarande andel bland övriga är 91 %.

Det syns även ett tydligt samband mellan förekomsten av psykosomatiska besvär och utsatthet för mobbning. Vad som framgår är de unga som har något av besvären regelbundet i högre grad än övriga utsatts för mobbning och otrygga situationer/brott.

Det finns också samband mellan ungas hälsa och trivsel i skolan. Vad som framkommer är att unga som känner sig stressade, nedstämda och/eller har huvudvärk flera gånger i veckan eller oftare trivs i skolan i lägre grad än övriga. De svarar även i högre grad att rasism, våld och mobbning förekommer i deras skola, och känner sig i lägre grad trygga i skolan.

Unga som mår dåligt är även mindre nöjda än övriga med sin fritid och utbudet av fritidsaktiviteter. Därutöver ser vi att de tränar så de blir andfådda/svettiga minst en gång i veckan i lägre grad, och hoppar över måltider flera gånger i veckan eller varje dag i högre grad än övriga ungdomar. De har även ett lägre förtroende för vuxna i allmänhet och för politiker, och har en mindre positiv syn på framtiden.

Skillnader i ungas hälsa

Som tidigare nämnt mår tjejer i Karlsborgs kommun sämre än vad killar gör. Vad som också framgår genom sambandsanalyser är att ekonomi är en ytterligare faktor som tydligt samvarierar med hälsa. Vad vi ser är att resurssvaga⁶ unga i högre grad än övriga uppger att de har regelbundna besvär med stress, nedstämdhet och/eller huvudvärk. De skattar även sin hälsa som sämre än övriga. Detta går i linje med forskning, bland annat i rapporten "Hellre rik och frisk - om familjebakgrund och barns hälsa" konstateras att föräldrarnas socioekonomiska status (inkomst och utbildningsnivå) ger upphov till stora skillnader i barns hälsa.⁷

Genom sambandsanalyser utifrån ytterligare bakgrundsfaktorer framgår också att unga hbtq-personer⁸ både skattar sin hälsa som sämre, och i högre grad än övriga ungdomar har besvär med stress, nedstämdhet och huvudvärk. Även unga med en funktionsnedsättning eller långvarig sjukdom har i högre grad regelbundna psykosomatiska besvär. De svarar även i lägre grad än övriga ungdomar att de mår mycket eller ganska bra.

5 Barnombudsmannen 2015: Könsskillnader i skolresultat och psykisk ohälsa. Temarapport Max18

6 De som svarat att de är mycket eller ganska missnöjda med sin egen ekonomi, att de är mycket eller ganska oroliga för sina föräldrars ekonomi och/eller att det hänt att de inte kunnat köpa saker som många andra i deras ålder gör

7 Mörk, Sjögren & Svaleryd 2014: Hellre rik och frisk - om familjebakgrund och barns hälsa

8 De som svarat att de har en annan sexualitet än heterosexuell och/eller att de har en annan könsidentitet än kille/tjej

G. Arbete

I detta avsnitt ställs några frågor om arbete och företagande.

Arbetsmarknaden har de senaste åren förändrats och detta har påverkat unga i stor grad. Etableringsåldern har ökat och likaså har kraven på kompetens och utbildning kraftigt ökat. Enligt Folkhälsomyndigheten är en ökad medvetenhet bland unga om dessa krav och svårigheter något som påverkar ungas hälsa. Enligt flera studier oroar sig även många unga över framtiden och möjligheten att få ett arbete.¹

En fullföljd gymnasieutbildning är det viktigaste för att unga senare ska få ett arbete.² En annan sak som även kan vara viktig för kommunen är att arbeta för att fler ungdomar får möjligheten till arbetserfarenhet via extrajobb och sommarjobb, vilket också kan öka chanserna för en senare etablering på arbetsmarknaden.

I rapporten "Unga röster 2016" framkommer det också att många ungdomar efterfrågar mer praktik, mer information från skolan om hur arbetsmarknaden fungerar, mer studiebesök och möjligheten att få träffa olika personer som berättar om sina yrken.³

***Totalt 27 % av högstadie-
ungdomarna i Karlsborg
hade ett sommarjobb i
somras***



¹ Se exempelvis: Linneuniversitet 2016 "Sveriges ungdomar om framtiden." eller Mentor & Ungdomar.se "Unga röster 2016."

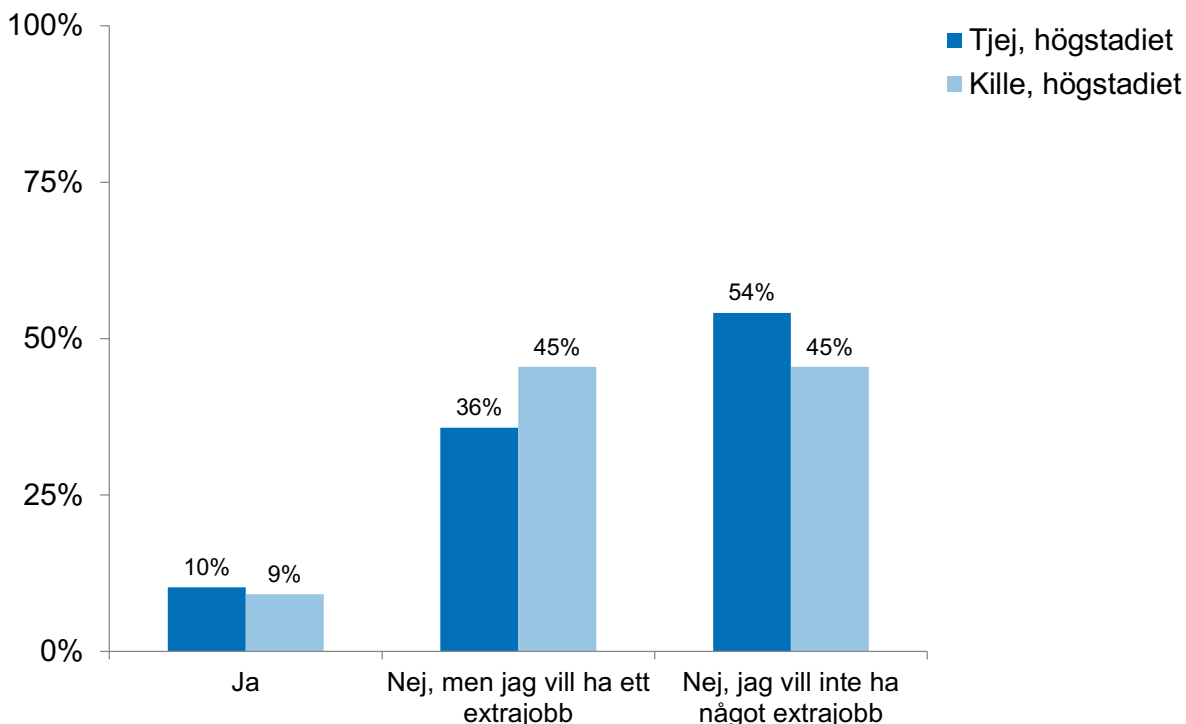
² Folkhälsomyndigheten 2018 "Varför har den psykiska ohälsan ökat bland barn och unga i Sverige?"

³ Mentor & Ungdomar.se "Unga röster 2016."

En andel om totalt 9 % av högstadieungdomarna i Karlsborg har ett extrajobb. 36-45 % svarar att de vill ha ett extrajobb. Vid en jämförelse med rikssnittet framgår det att andelen med extrajobb är på en liknande nivå i Karlsborg.

Andelen med extrajobb har minskat över tid, se diagram G1b.

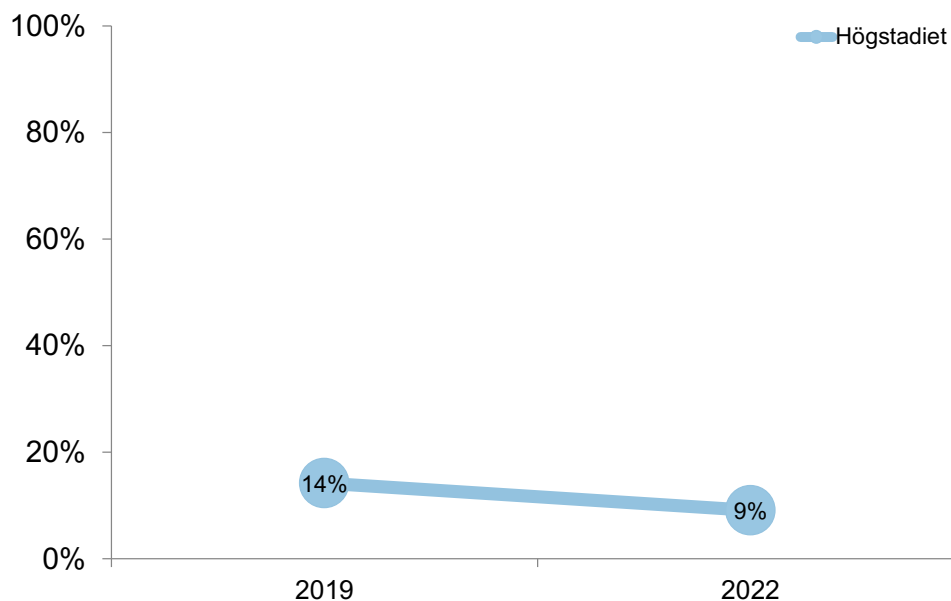
G1. Har du något extrajobb just nu?



G1a. Andel med extrajobb just nu: Jämförelse med rikssnittet

Karlsborgs högstadiet	Riket högstadiet
9%	11%

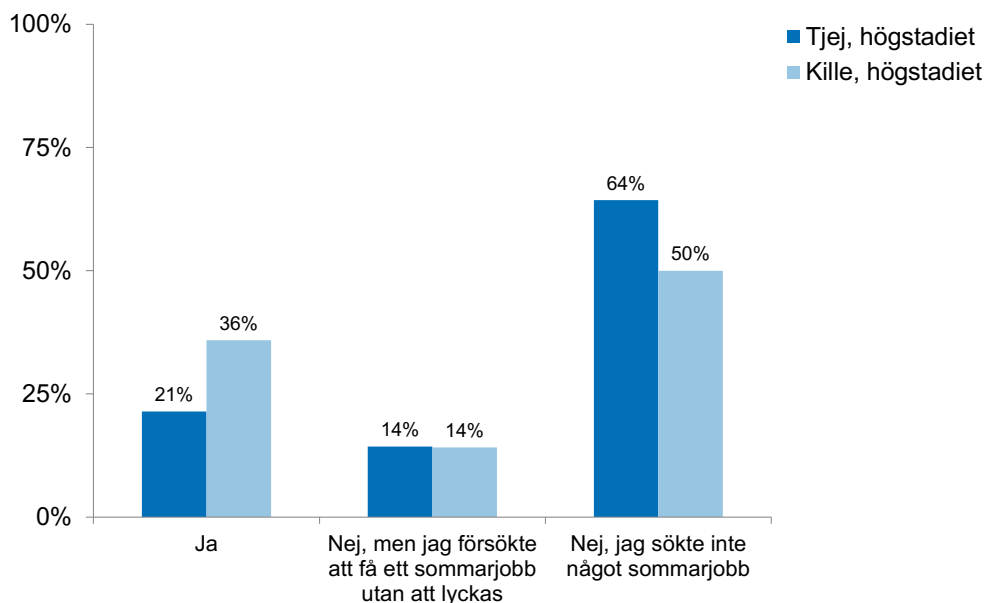
G1b. Andel med extrajobb just nu: Jämförelse över tid



Andelen högstadieungdomar som har haft ett sommarjobb den senaste sommaren är totalt 27 %. Detta är högre än rikssnittet, och en viss ökning sedan 2019. Killar svarar i högre grad än tjejer att de hade ett sommarjobb i somras.

När det kommer till hur ungdomarna fick sitt sommarjobb är det vanligast att ha fått det genom någon i den egna familjen, se G2c på följande sida.

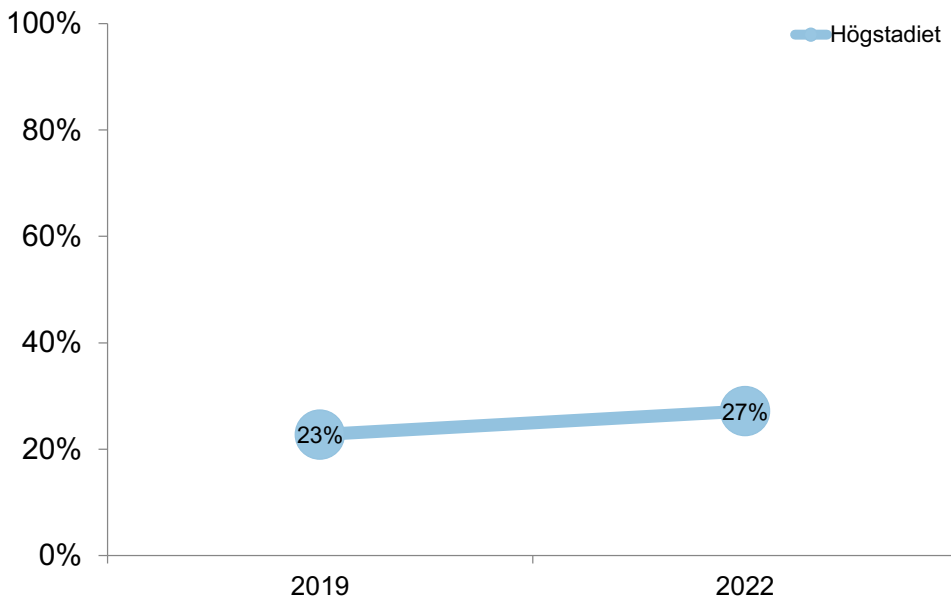
G2. Hade du ett sommarjobb i somras?



G2a. Andel med sommarjobb den senaste sommaren: Jämförelse med rikssnittet

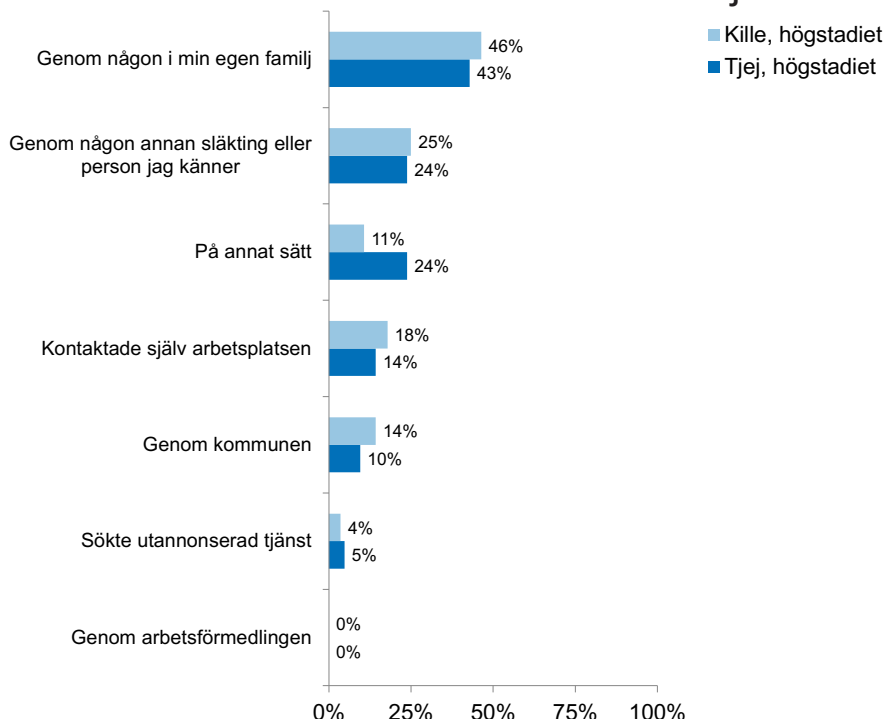
Karlsborgs kommun högstadiet	Riket högstadiet
27%	21%

G2b. Andel med sommarjobb den senaste sommaren: Jämförelse över tid



G2c. Hur fick du ditt sommarjobb?

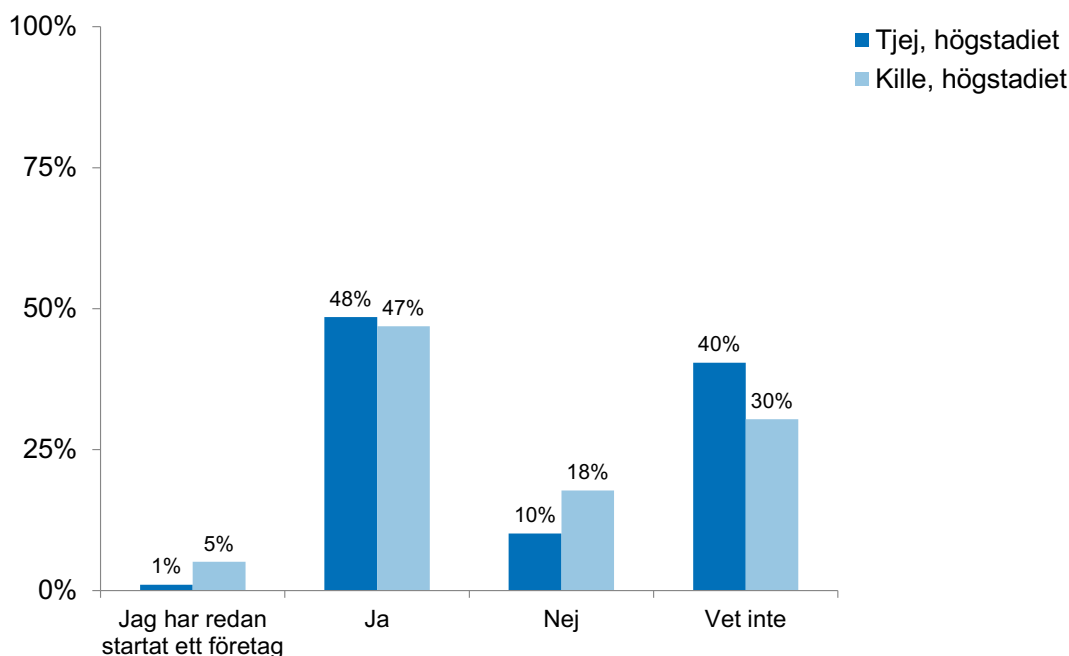
Besvarades endast av de som hade ett sommarjobb i somras



Inställning till eget företagande

Ungdomarna fick även svara på en fråga om deras inställning till att starta eget företag. 47-48 % svarar att de kan tänka sig att starta eget i framtiden. Detta är något lägre än rikssnittet. 5 % av killarna och 1 % av tjejerna att de redan har ett företag.

G3. Skulle du kunna tänka dig att starta eget företag i framtiden?



G3a. Skulle du kunna tänka dig att starta eget företag i framtiden? Andel "Ja" jämförelse med rikssnittet

Karlsborgs kommun högstadiet	Riket högstadiet
47%	53%

“Jag skulle vilja att vi börjar tänka på framtiden (...)”

– Kille, högstadiet



H. Framtid

I det sista avsnittet i Lupp-enkäten ställs frågor om hur ungdomarna ser på framtiden, vad de vill göra och huruvida de planerar att flytta från kommunen.

Som tidigare nämnts i avsnittet om arbete så oroar sig många ungdomar över framtiden. I rapporten “Unga röster 2016” svarar hela 4 av 10 att de känner oro för framtiden. I samma studie framkommer det att oron ökar i takt med ungdomarnas ålder.¹ Flertalet studier påvisar att ungas oro inför framtiden är kopplat till bland annat studieresultat och jobbomöjligheter.

Även förändrade förutsättningar kopplat till rådande pandemi och klimatförändringarna är två ytterligare aspekter som kan bidra till oro bland unga, vilket bland annat tas upp i Bris rapport “Hållbara liv: Om barnets rättigheter, barns uppväxtvillkor och samhällets ansvar”. I rapporten konstateras också att relationer, existentiella frågor och identitet är aspekter som kan skapa oro för framtiden bland unga. Även oro över att hitta en bostad lyfts som en sak som kan bidra till att unga oroar sig för framtiden.²

¹ Mentor & Ungdomar.se “Unga röster 2016.”

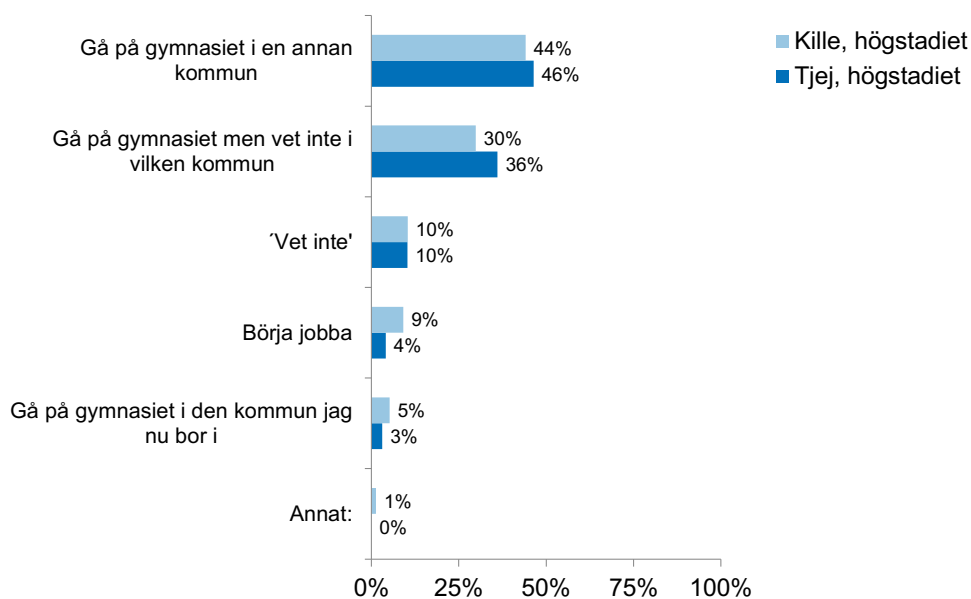
² Bris 2020: “Hållbara liv: Om barnets rättigheter, barns uppväxtvillkor och samhällets ansvar”

Vad unga i högstadiet vill och tror de kommer göra

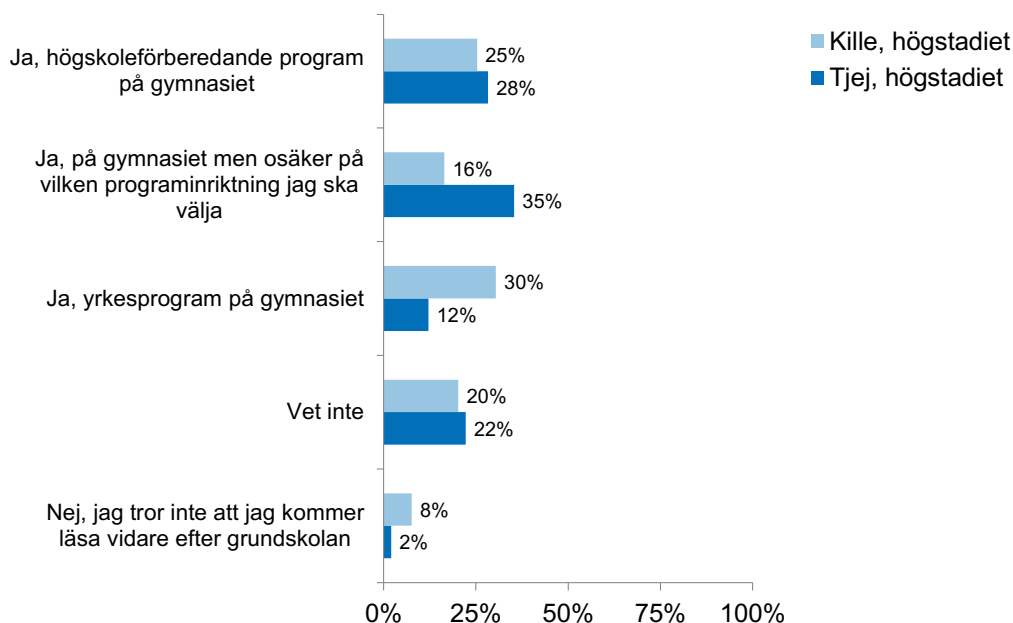
En majoritet av ungdomarna skulle helst gå en gymnasieutbildning (i kommunen eller på annan ort) direkt efter grundskolan, se diagram H1a. En andel om 4-9 % vill helst börja jobba.

Som det framgår i diagram H1b svarar en majoritet av högstadieungdomarna att de tror att de kommer läsa vidare på gymnasiet, direkt eller senare. 20 % av killarna och 22 % av tjejerna vet inte om de kommer läsa vidare efter grundskolan.

H1a. Vad skulle du helst vilja göra direkt efter grundskolan?



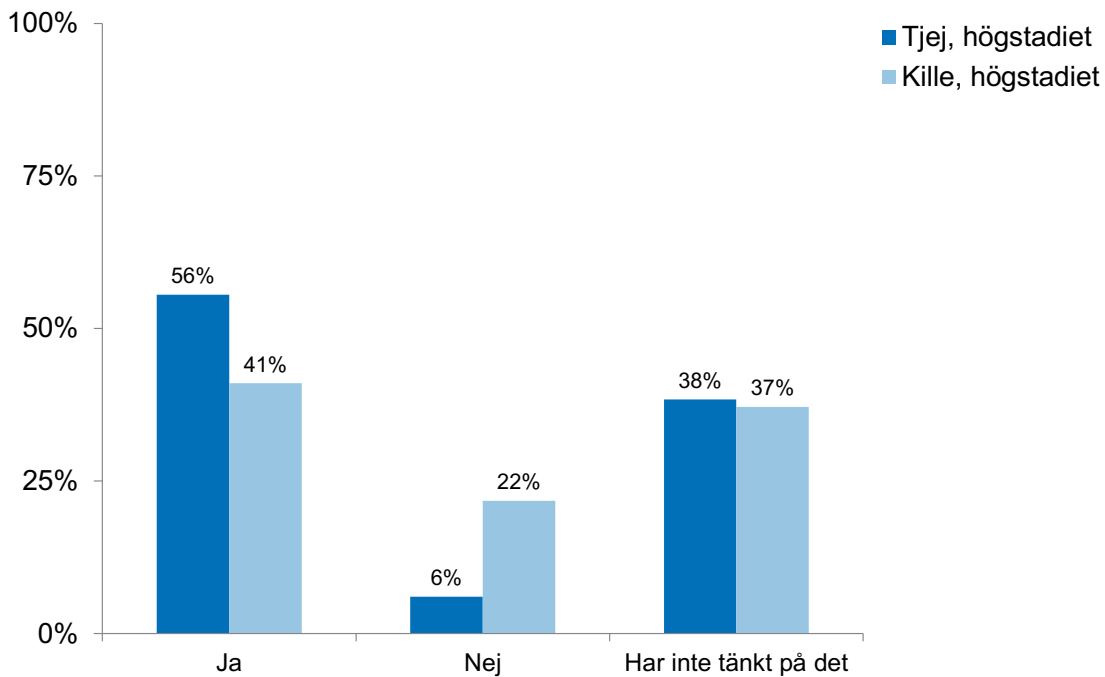
H1b. Tror du att du kommer läsa vidare efter grundskolan (direkt eller senare)?



Flytta eller stanna i kommunen

Andelen som tror att de kommer att flytta från kommunen där de bor är högst bland tjejerna, 56 % av tjejerna tror att de kommer att flytta. Motsvarande andel bland killarna är 41 %. Andelen som tror att de kommer flytta bland ungdomarna i Karlsborg är högre än för rikssnittet och har ökat något sedan 2019.

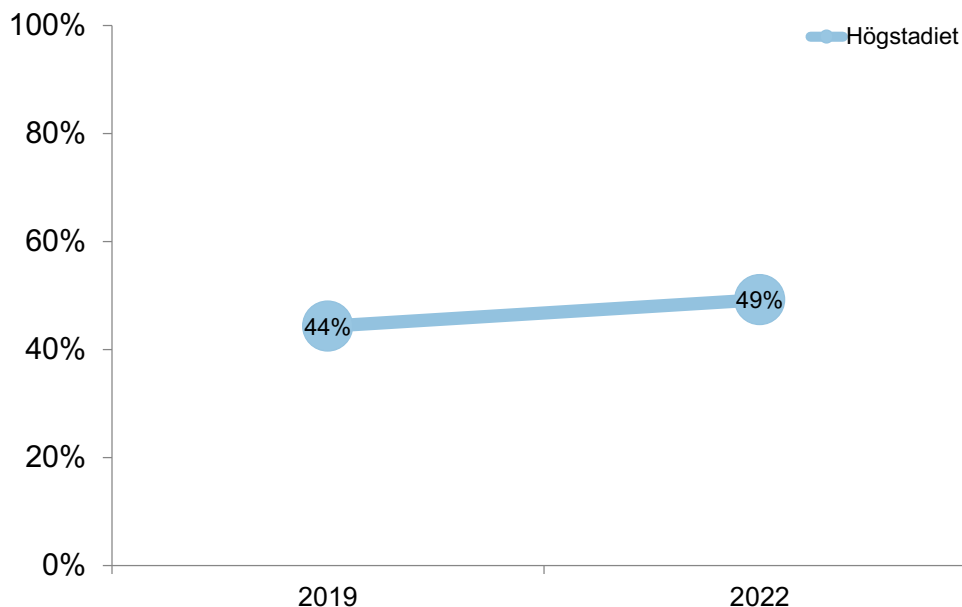
H3. Tror du att du kommer att flytta från kommunen där du bor?



H3a. Andelen som tror de kommer flytta: Jämförelse med rikssnittet

Karlsborgs kommun högstadiet	Riket högstadiet
49%	39%

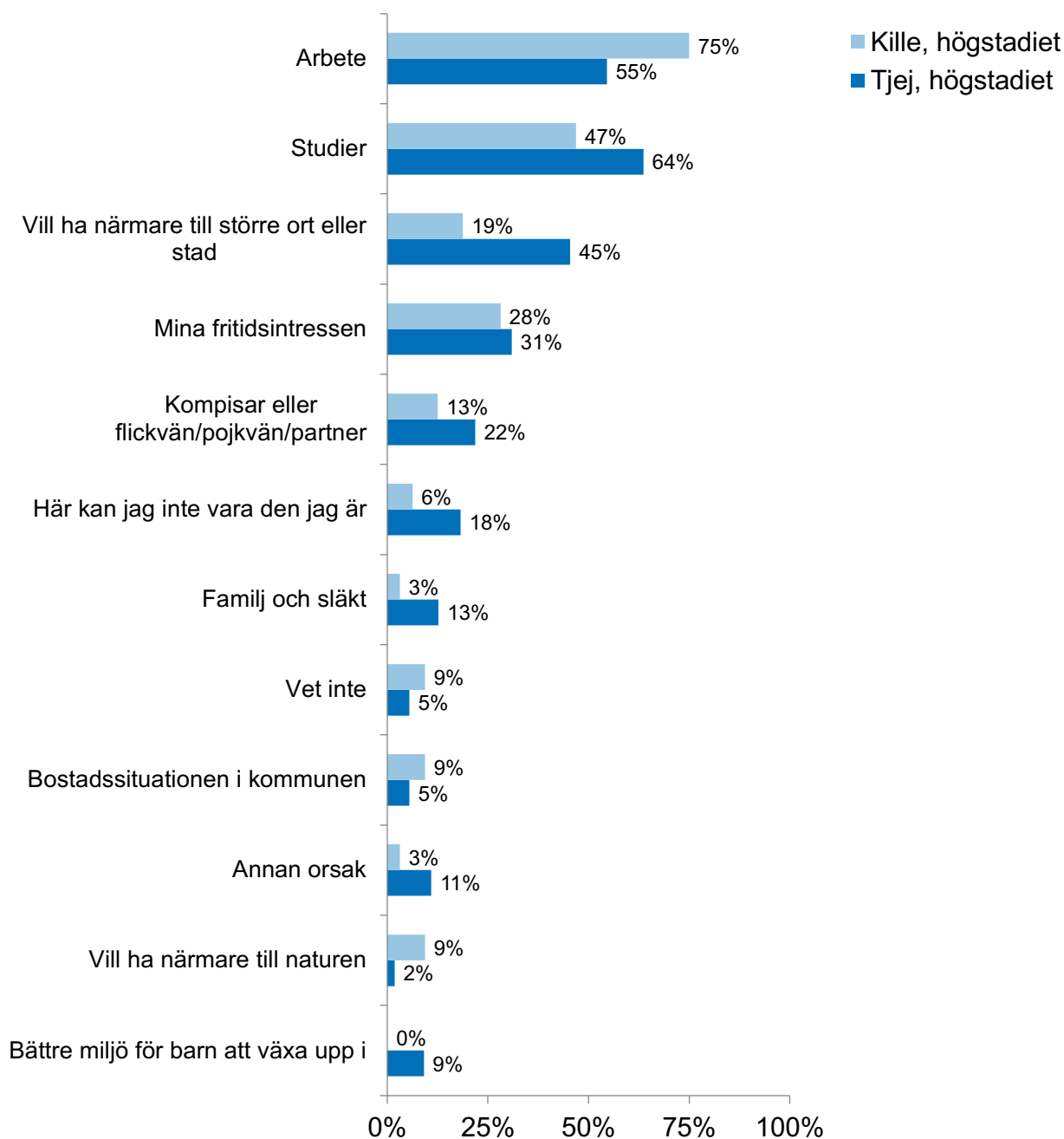
H3b. Andelen som tror de kommer flytta: Jämförelse över tid



De som svarade att de tror att de kommer flytta fick svara på en följdfråga om varför. Många anger att de tror de kommer flytta på grund av arbete eller fortsatta studier. Bland killarna är det hela 75 % som tror de kommer flytta på grund av arbete.

H4. Av vilken anledning tror du att du kommer flytta från kommunen?

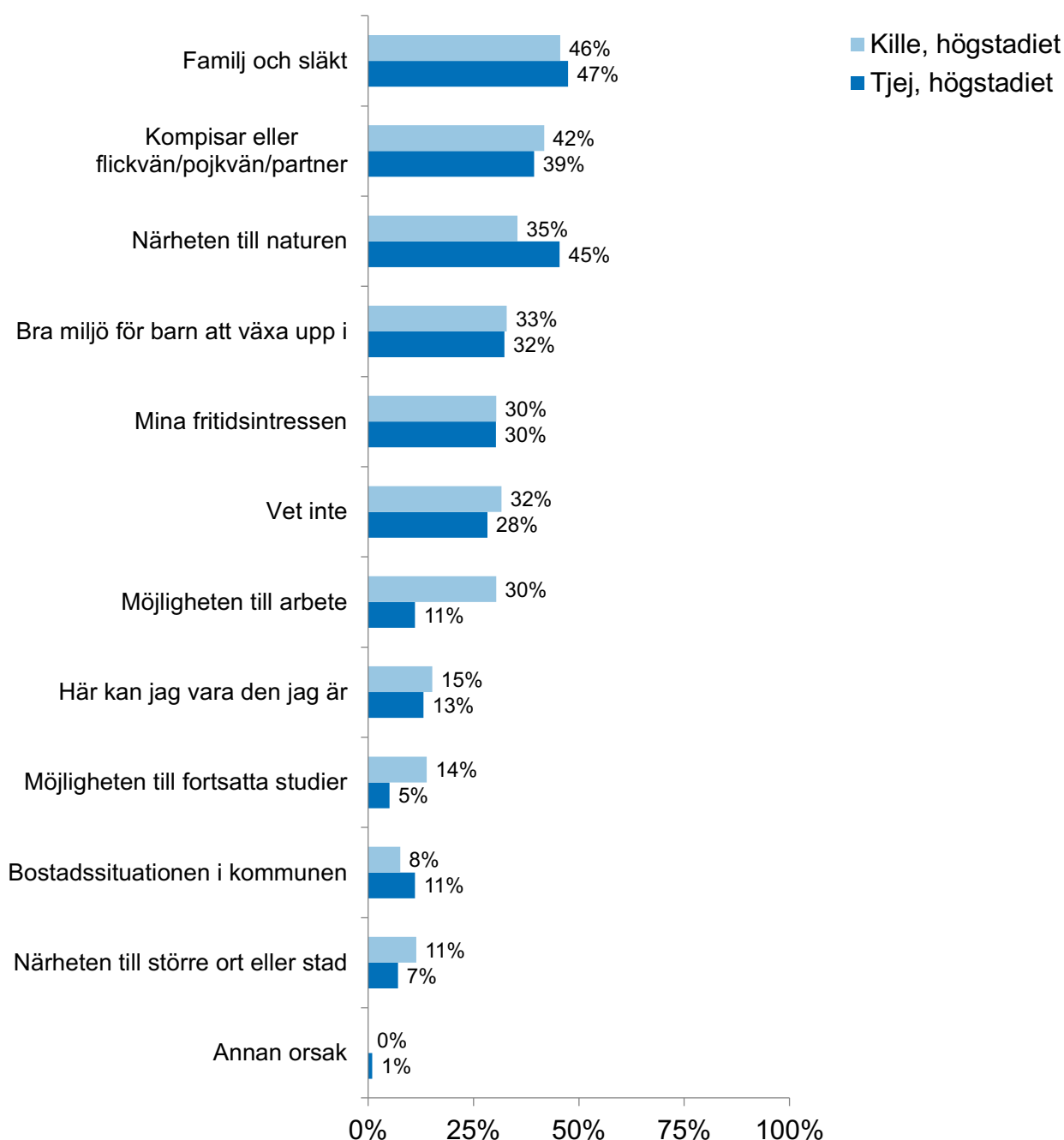
Besvarades endast av de som tror de kommer flytta



Det bästa med kommunen

I Lupp-enkäten ställdes en fråga om vad som är det bästa med att bo i Karlsborgs kommun. Familj och släkt, kompisar/partner samt närheten till naturen är det som störst andelar anger. Mellan 11-30 % svarar att det bästa med att bo i kommunen är möjligheten till arbete. Killar anger det som skäl i högre grad än tjejer.

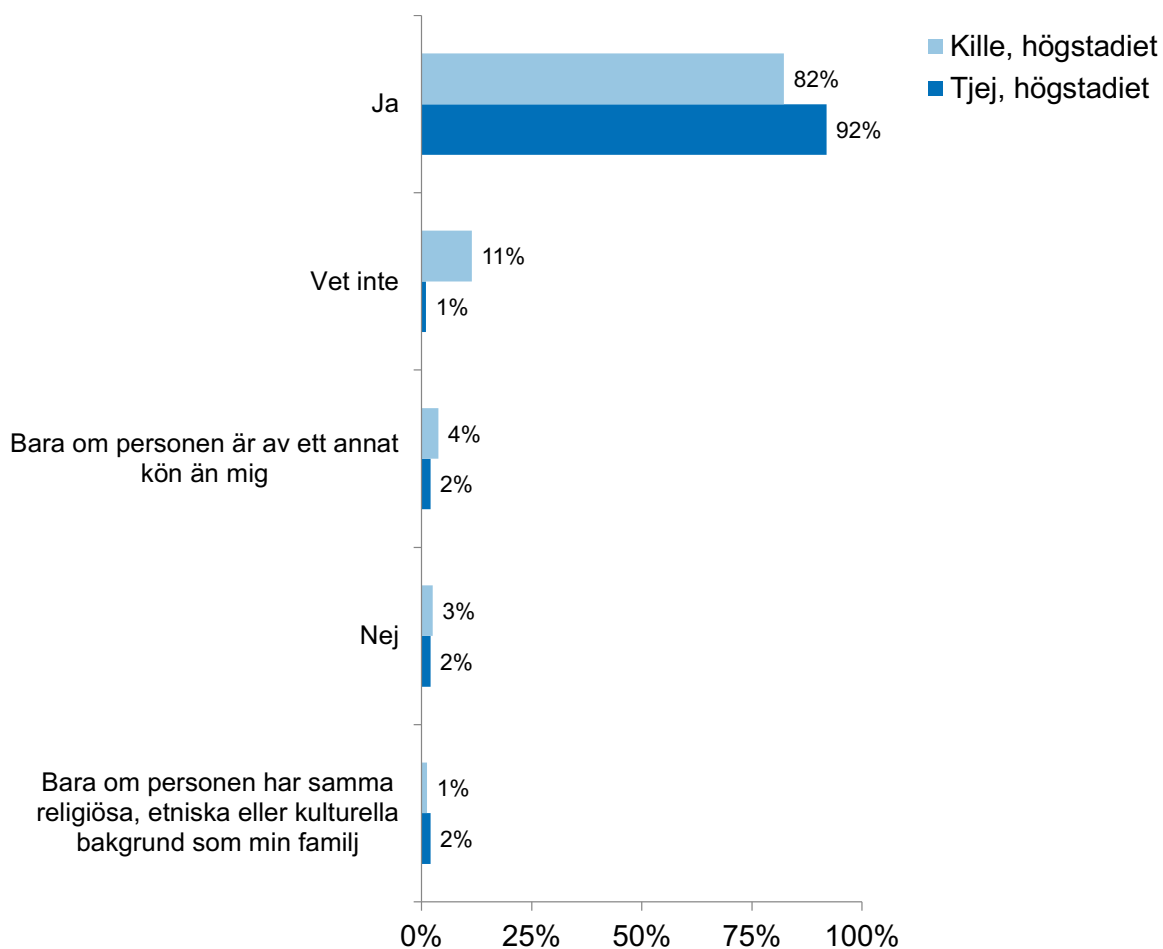
H5. När du tänker på hur det är att bo i din kommun, markera det eller de alternativ som du tycker är det bästa med att bo i din kommun?



Vilka unga får gifta sig med

I enkäten ställdes även en fråga om huruvida ungdomarna får gifta sig med vilka de vill. En klar majoritet av ungdomarna svarar att de får det, se diagram H6 nedan. Killar svarar dock i lägre grad än tjejer att de får det, men i högre grad att de inte vet.

H6. Får du gifta dig med vem du vill?

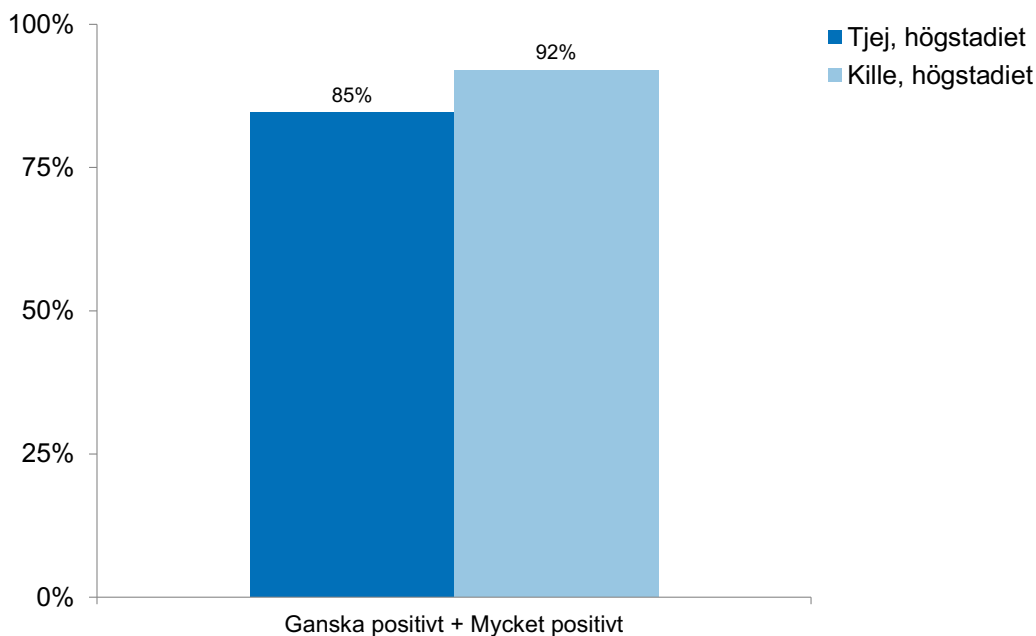


Framtid

Som framgår i diagram H7 svarar en andel om 85-92 % av ungdomarna att de ser mycket eller ganska positivt på framtiden. Killarna ser mer positivt på framtiden än tjejerna. Totalt sett är resultatet på samma nivå som i rikssnittet, se tabell H7a. Över tid har andelen med en positiv syn på framtiden minskat, särskilt bland tjejer.

H7. Hur ser du på framtiden?

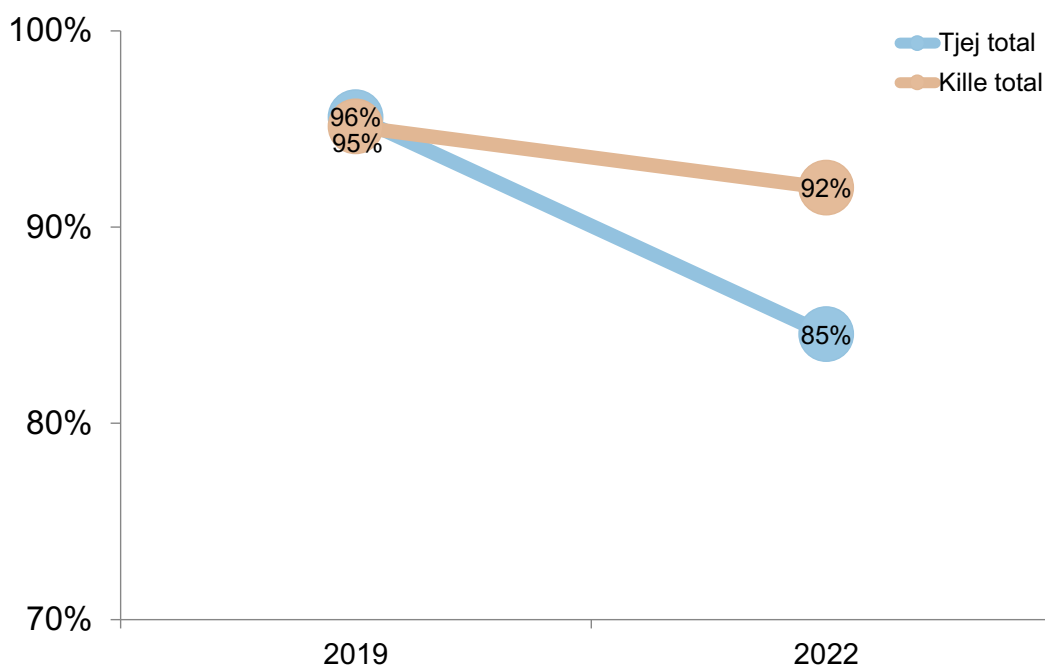
Andel som svarat ganska positivt och mycket positivt



H7a. Hur ser du på framtiden? Jämförelse med rikssnittet

	Karlsborgs kommun högstadiet	Riket högstadiet
Mycket + ganska positivt	86%	86%

H7b. Hur ser du på framtiden? Andel ganska + mycket positivt. Jämförelse över tid



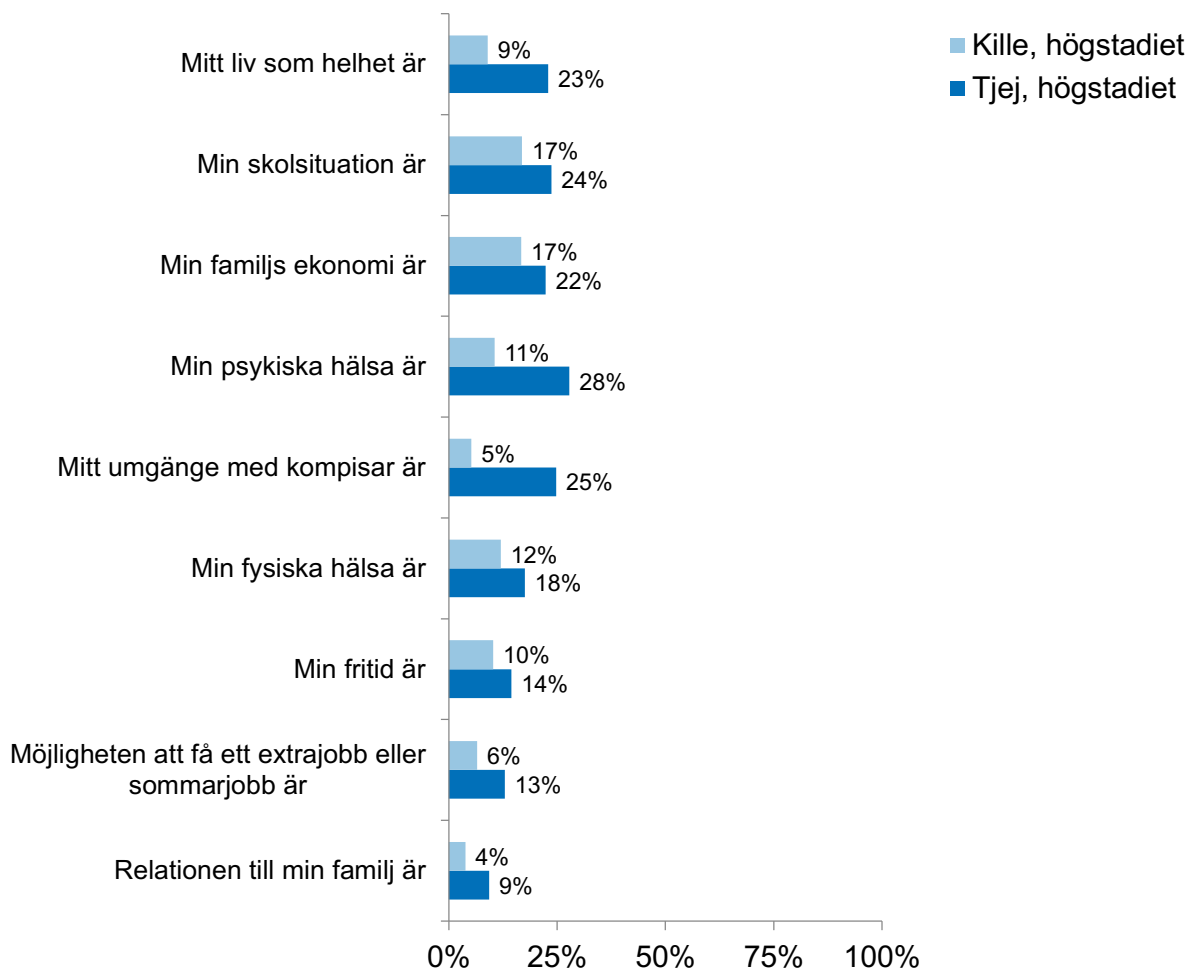
Corona-pandemin

Det ställdes även en fråga om hur ungdomarna påverkats av Corona-pandemin.

Utifrån diagrammet nedan (H8) kan vi se att tjejer i högre grad än killar tycker att samtliga aspekter påverkats negativt på grund av pandemin. Exempelvis uppger 28 % av tjejerna att deras psykiska hälsa blivit lite eller mycket sämre, medan andelen bland killar är 11 %. Mellan 17-24 % av både killarna och tjejerna svarar att skolsituationen förändrats till det sämre.

Ungdomarna fick i fritext tillägga något om hur Corona-pandemin har påverkat dem. Ungdomarna svarar bland annat att pandemin har påverkat deras relationer, att det har varit svårt att resa och att de tänker mer på handhygien och renlighet.

H8. Om du tänker på hur det är nu och hur det var innan Corona-pandemin började – På vilket sätt har ditt liv förändrats på grund av Corona-pandemin? Andel som svarat "Lite sämre" eller "Mycket sämre".



H9. Vill du tillägga något om hur Corona-pandemin har påverkat dig?

"Man kan inte träffa alla lika ofta."

- Kille, högstadiet

"Tvätta händerna noggrant och är mån om att vara renlig, bra hygien."

-Tjej, högstadiet

"Jag började tänka annorlunda om min fritid."

- Kille, högstadiet

"Det påverkar hur vi möter vår släkt."

-Tjej, högstadiet

"Det var svårare att ha kontakt med familj och vänner runt om i landet vilket antingen gjort relationen starkare eller sämre. Även min samhällssyn, t.ex. sjukdomar och renhet på offentliga platser."

- Tjej, högstadiet

Referenslista

- Amnå Erik, Ekström Mats & Stattin Håkan 2016: Ungdomars politiska utveckling
- Barnombudsmannen 2015: Könsskillnader i skolresultat och psykisk ohälsa. Temarapport Max18
- Bris 2020: "Hållbara liv: Om barnets rättigheter, barns uppväxtvillkor och samhällets ansvar"
- Brottsförebyggande rådet 2009: Grövre våld i skolan
- Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning: CAN:s nationella skolundersökning 2022
- Folkhälsomyndigheten 2016: Skolprestationer, skolstress och psykisk ohälsa bland tonåringar
- Folkhälsomyndigheten 2018: Skolbarns häsovanor i Sverige 2017-2018
- Folkhälsomyndigheten 2018: Varför har den psykiska ohälsan ökat bland barn och unga i Sverige?
- Kommittédirektiv 2014:111. Demokratisk delaktighet och inflytande över det politiska beslutsfattandet
- Länsstyrelsen Västerbotten 2015: Idrott och normer
- Mentor & Ungdomar.se 2016: Unga röster 2016. Tema: integration
- Mind 2018: En rapport om ungas psykiska hälsa
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2007: Fokus 07: En analys av ungas hälsa och utsatthet
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2010: Fokus 10: Om ungas inflytande
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2013: Fokus 13: Unga och jämställdhet
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2014: Fokus 14 - Om ungas fritid och organisering
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2019: Fokus 19: Det vore ju roligt om ni frågade någon gång
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2019: Fokus 19: Ungas möjlighet till inflytande på lokal nivå
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor: Ung idag 2020: Ungas rätt till en meningsfull fritid
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2021: Fokus 21: Om ungas samhällsengagemang
- Mörk, Sjögren & Svaleryd 2014: Hellre rik och frisk – om familjebakgrund och barns hälsa
- Regeringens proposition 2013/14:191. Med fokus på unga - en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande
- Rädda Barnen 2008: Vems röst väger mest? Barn och vuxna om elevinflytande i skolan
- SCB 2020: Genomförandet av Agenda 2030 i Sverige
- Skolinspektionen 2010: Framgång i undervisningen
- Skolinspektionen 2020: Grundskolors arbete med jämställdhet
- Skolverket 2009: Grövre våld i skolan
- Skolverket 2011: Utvärdering av metoder mot mobbning
- SOU 2009:64 Flickor och pojkar i skolan - hur jämställt är det?
- SOU 2016:5: "Låt fler forma framtiden" del A
- SOU 2016:55: Det handlar om en jämlik hälsa
- Statens medieråd: Ungar och medier 2019
- Stockholms stad 2015: Jämlik fritid, bättre framtid: Om unga stockholmares fritidsvillkor
- Sveriges Kommuner och Landsting 2014: Ungas inflytande och delaktighet
- Sveriges Kommuner och Landsting 2015 Utbildning - Nyckeln till arbete
- Sveriges Kommuner och Landsting 2018: Maskulinitet och jämställd skola: Arbete för ökad trygghet och bättre studieresultat

